

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

Praha 2022

Bc. Adéla Soulier Vaumund

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Novinářská osobnost Richarda Weinera

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Adéla Soulier Vaumund

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Rok obhajoby: 2023

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Soulier Vaumund Adéla	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2013/2014	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: a.vaumundova@seznam.cz	
Studijní program/forma studia: Mediální a komunikační studia/Mediální studia – Kombinovaná forma	
Název práce v češtině: Novinářská osobnost Richarda Weinera	
Název práce v angličtině: The Journalist Richard Weiner	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) 2022/2023	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Autor je znám především svou povídkovou tvorbou. Literárně činný začal být v roce 1902, kdy poprvé publikoval své básně v týdeníku Písecké listy pod pseudonymem Jan Bol. Mnoho dosavadních prací bylo zpracováno převážně v oblasti literární vědy. Jindřich Chaloupecký zatím vytvořil nejznámější studii o Richardu Weinerovi, která vznikla ve čtyřicátých letech 20. století, kdy se převážně zajímal o jeho tvorbu v Paříži, v surrealistické skupině Le Grand Jeu. V roce 2002 vyšlo zatím doposud nejrozsáhlejší souborné dílo Richarda Weinera jeho novinářské činnosti (soubor fejetonů a článků reflektujících soudobou politickou situaci).	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem je vytvoření monografie života tvorby Richarda Weinera s hlavním důrazem na jeho novinářskou a publikační činnost v soudobých periodikách. Hlavní a nejdůležitější součástí této práce bude také období autorova života v Paříži, kdy se živil jako dopisovatel do Lidových novin a do časopisu Přítomnost. Zařadit bych chtěla i nástin jeho spisovatelské a básnické dráhy s vymezením nesporného vlivu na českou expresionistickou literární tvorbu a také jeho krátké působení v uměleckém uskupení v Le Grand Jeu. Tato práce by se měla především zaměřit na články v Lidových novinách, týdeníku Písecké listy, časopisu Přítomnost, Lumír, Novina a Volné směry deníku Samostatnost nebo z novin Venkov.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod 1. Osobnost Richarda Weinera 1.1 Studium 1.2. Zaměstnání 1.3. Novinářské začátky Richarda Weinera 1.4. Weinerova literární dráha 2. Specifika Weinerovy novinářské tvorby	

2.1 Soudobá tištěná periodika

2.2 Novinářská činnost Richarda Weinerja

2.2.1. Tištěná média, ve kterých Richard Weiner publikoval

2.2.2. Kultura a umění

2.2.3. Literatura

2.2.4. Fejetony ze života

2.2.5. Politická témata

2.2.6. Povídky

2.2.7. Třásničky dějinných dnů

3. Působení v Le Grand Jeu

4. Básnická tvorba

Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Publikované články v rámci regionu novinářské činnosti v Písku a v Praze v letech 1902-1935
Periodika: deník Samostatnost, týdeník Písecké listy, časopisy Rozvoj, Lumír, Stopy, Volné směry, literární časopis Novina, Studentské revue, Rozpravy Aventina (1929-1930), Přítomnost (1925-1932) noviny Venkov a Národní listy. Pokroková revue 1912

Archiv Lidových novin, Moravský zemský archiv, Brno

Fond Syndikátu novinářů

Kritiky, básně, publikace uložené ve Státním okresním archivu v Písku

Památník národního písemnictví v Praze.

Pozůstalost Richarda Weinerja z roku 1964 v Památníku národního písemnictví v Praze

Lístková kartotéka a knihovna Ústavu pro českou literaturu AV ČR
a Národní archiv v Praze

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Historická analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Chalupecký, Jindřich: Expressionisté: Richard Weiner, Jakub Deml, Ladislav Klíma, Podivný Hašek, Torst 1992

Portrétní studie čtyř hlavních umělců expresionistického směru. Richard Weiner a jeho vliv na expresionistický směr v českém prostředí.

Chalupecký, Jindřich: Richard Weiner, Aventinum 1945

Nejznámější studie o Richardu Weinerovi. Autor se zajímá o jeho literární činnost a jeho svazky s pařížskou uměleckou skupinou Le Grand Jeu.

Zidek, Petr: Osobnosti Lidových novin, Nakladatelství Lidové noviny 2014.

Případné doporučení dalších titulů literatury předeepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Antonie Köpflová
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITĚLE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: **02.09. 2022**

Adéla Soulier Vaumund

Podpis:

Bibliografický záznam

SOULIER VAUMUND, Adéla. *Novinářská osobnost Richarda Weinera*
Praha, 2021. 127 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc. Rozsah práce: celá práce má 127 stran, z toho 40 stran příloh.

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc., za cenné rady při hledání archiválií a za její nesmírnou trpělivost. Také bych ráda poděkovala mému kolegovi Mgr. Ondřejovi Macurovi za věcné připomínky. Dále mé poděkování patří archivářům, kteří zpravují Archivním fondy v Památníku národního písemnictví, Archívu Národního muzea, Moravském zemském archivu v Brně za poskytnutí veškerých potřebných materiálů k osobnosti Richarda Weinerja. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě podporovali při práci.

Název

Novinářská osobnost Richarda Weinera

Abstrakt

Diplomová práce „Novinářská osobnost Richarda Weinera“ je ucelenou monografií tvorby Richarda Weinera s hlavním důrazem na jeho novinářskou a publikační činnost v soudobých periodikách, jako jsou Lidové noviny, týdeník Písecké listy, časopisy Přítomnost, Rozvoj, Lumír, Novina a Volné směry deníku Samostatnost, nebo noviny Venkov a Národní listy. V tomto směru sehrála velmi důležitou část autorova profesního – novinářského života léta, která prožil ve francouzské metropoli Paříži. Tam se živil jako korespondent Lidových novin a časopisu Přítomnost. V práci je však zařazena i jeho spisovatelská a básnická dráha s vymezením nesporného vlivu na českou expresionistickou literární tvorbu. Část práce je věnována také jeho působení v umělecké skupině Le Grand Jeu, které mělo velký vliv jak na jeho básnickou, tak právě i žurnalistickou tvorbu. Život Richarda Weinera byl velmi pestrý, a ač dnes není jeho jméno v laických kruzích příliš známé, v době, ve které žil a působil, patřil k významným osobnostem, o čemž svědčí také četná korespondence s osobnostmi tehdejší doby, jako byl Viktor Dyk, Ferdinand Peroutka či Karel Čapek. Díky archivní rešerši jsou v práci zakomponovány dopisy, které rozšiřují kontext doby, ve které Richard Weiner žil, ale stejně tak jeho samotné tvorby.

Klíčová slova

Richard Weiner, novinář, básník, spisovatel, biografie, Lidové noviny, Přítomnost, Venkov, Le Grand Jeu

Title

The Journalist Richard Weiner

Abstract

The diploma thesis " The journalist Richard Weiner" is a comprehensive monogram of Richard Weiner's work with the main emphasis on his journalistic and publishing activities in the contemporary periodicals such as Lidové noviny, Písecké listy, Přítomnost, Rozvoj, Lumír, Novina and Volné směry and the journal Samostatnost, or Venkov newspaper and Národní listy. In this way, he spent a very important part of the his professional – journalistic life in the French capital city Paris. He lived there as a correspondent for Lidové noviny and the magazine Přítomnost. In the thesis is also included his writing and the poetry work with by defined an undeniable influence at the Czech expressionist literary works.

Part of the work is also devoted to his work in the art group Le Grand Jeu, which had a great influence on his poetic and journalistic work. Richard Weiner's life was very varied and these days his name is not very well known in lay circles, at the time in he lived and worked, he belonged to very important persons, as we can see by numerous correspondence with famous personalities of the time, such as Viktor Dyk, Ferdinand Peroutka or Karel Čapek. Thanks for to archival research, the thesis included letters that extend the context of the period of time, when Richard Weiner lived, as well as his own work.

Keywords

Richard Weiner, the journalist, the poet, the writer, the biography, Lidové noviny, Přítomnost, Venkov, Le Grand Jeu

Obsah

ÚVOD.....	12
1. OSOBNOST RICHARDA WEINERA	14
1.1. Studium	14
1.2. Zaměstnání.....	15
1.3. Novinářské začátky Richarda Weinera	18
1.4. Weinerova literární dráha	19
2. SPECIFIKA WEINEROVY NOVINÁŘSKÉ TVORBY	21
2.1. Soudobá tištěná periodika	24
2.2. Novinářská činnost Richarda Weinera	28
2.2.1. <i>Tištěná média, ve kterých Richard Weiner publikoval</i>	29
2.2.2. <i>Kultura a umění</i>	35
2.2.3. <i>Literatura</i>	43
2.2.4. <i>Fejetony ze života</i>	51
2.2.5. <i>Politická témata</i>	59
2.2.6. <i>Povídky</i>	68
2.2.7. <i>Třásničky dějinných dnů</i>	69
3. PŮSOBENÍ V LE GRAND JEU	71
4. BÁSNICKÁ TVORBA.....	74
ZÁVĚR.....	75
SEZNAM LITERATURY	79
Literatura:.....	79
Internetové zdroje:.....	81
Archivní fondy:	82
Periodika:.....	83
SEZNAM PŘÍLOH.....	84
SEZNAM OBRÁZKŮ	84

Úvod

„Dílo Richarda Weinera je plné ironie. Za jeho metamorfózami pomrkávají básnické praktikáble, věci, figury, opakovaná znamení, skrývačky, které vybízejí k hrám. Víka pohyblivých krabic se otevírají a zavírají, jednou mrazí prázdnotou, jindy vtáhnou zvědavce do víru věcí a dějů, za ním se ozývá ironický smích.“¹ Těmito slovy popsala dílo Richarda Weinera literární kritička a teoretička Marie Langerová v jedné ze svých publikací, ve které se tímto autorem zabývala. Obdobně by se dalo shrnout i novinářské dílo tohoto v mnoha ohledech nedoceněného žurnalisty a rodáka z Písku. Ve své práci se chci zaměřit právě na četnou novinářskou činnost Richarda Weinera a ucelit tak jeho monografii o novinářské tvorbě. Ve 40. letech 20. století vznikla o tomto autorovi zatím nejznámější studie literárně-vědeckého charakteru, kterou vytvořil Jindřich Chaloupecký. Ten se zajímal především o Weinerovu tvorbu v Paříži, konkrétně ve spojitosti se surrealistickou uměleckou skupinou *Le Grand Jeu* – Velká hra. V roce 2002 pak o Weinerově novinářském díle vyšla zatím nejrozsáhlejší publikace s názvem *Třásničky dějinných dnů*², která je souborem jeho fejetonů a článků psaných do Lidových novin reflektujících dobovou politickou situaci. Poměrně dobře, především díky dobře vedenému archivnímu materiálu v Památníku Národního písemnictví a archivu Lidových novin je zmapována Weinerova práce pro Lidové noviny. Důležitou knihou, ze které je také úvodní citát v tomto textu, je kniha *Weiner* od již zmíněné literární teoretičky Marie Langerové. Ta ve své publikaci velmi dobře mapuje Weinerův život, literární dílo a částečně i novinářskou práci. Při bádání po osobnosti Richarda Weinera je vhodné využít také knihu Věry Linhartové *Soustředné kruhy*³, která se soustředí na autorovu uměleckou tvorbu jako celek. Názory na osobnost Richarda Weinera jsou různé. Jeho kolegové jej popisují jako komplikovaného a výbušného člověka, čemuž odpovídá také jeho tvorba, kdy se například ve svých novinových článcích nebál pustit např. do konfliktu s osobnostmi typu Karla Čapka. Jeho tvorbu navíc ovlivnila i homosexuální orientace, kterou se sice

1 LANGEROVÁ, Marie. *Weiner*. Brno: Host, 2000. Studium (Host). ISBN 80-86055-97-3.

2 WEINER, Richard, TROCHOVÁ, Zina, ed. *O umění a lidech: z novinářské činnosti*. Praha: Torst, 2002. ISBN 80-7215-178-9

3 LINHARTOVÁ, Věra. *Soustředné kruhy: články a studie z let 1962-2002*. Praha: Torst, 2010. ISBN 978-80-7215-392-3.

nijak netajil, ale zároveň mu v tehdejší světě, který nebyl jiné, než heterosexuální orientaci příliš otevřen, mohla komplikovat život.

Cílem této práce je snaha vytvořit, pokud možno ucelenou monografii tvorby Richarda Weinerja s hlavním důrazem na jeho novinářskou a publikační činnost v dobových periodikách, jako byly Lidové noviny, týdeník Písecké listy, časopisy Přítomnost, Rozvoj, Lumír, Novina a Volné směry, deník Samostatnost, nebo listy Venkov a Národní listy. Ve své práci se budu zabývat také tím obdobím autorova života, které prožil ve francouzské metropoli Paříži, kde se živil jako korespondent Lidových novin a časopisu Přítomnost. Do práce chci zařadit i nástin jeho spisovatelské a básnické dráhy s vymezením nesporného vlivu na českou expresionistickou literární tvorbu. Na toto téma, tedy samotnou literární tvorbu Richarda Weinerja, vznikla v minulosti řada publikací.

1. Osobnost Richarda Weinera

Richard Weiner, spisovatel, básník, novinář a překladatel se narodil 6. listopadu 1884 v Písku, a to v asimilované a zámožné židovské, nicméně česky orientované, rodině majitele obchodu s cukrovinkami a alkoholem. Rodina měla celkem pět dětí, z nichž byl Richard Weiner nejstarším – měl dvě sestry Martu a Zdeňku a bratry Gustava a Jiřího. Fakt, že se jednalo o nejstaršího syna, předznamenal očekávání, že se Richard v dospělosti ujme otcova podniku a stane se vlivným obchodníkem. U Weinerů se hovořilo jak česky, tak německy.

„Ne všichni Židé, kteří se hlásili k české řeči a kultuře, cítili potřebu svůj vztah institucionalizovat, mnozí pochybovali o smyslu organizovaného česko-židovského hnutí vůbec. Své pochyby při různých příležitostech vyslovovali i někteří významní česky píšící židovští autoři, například dramatik Langer nebo prozaik básník Richard Weiner, který v roce 1918 o česko-židovském hnutí napsal: Pro koho je? Pro ty, již své češství nesou jako radost a své židovství jako krůpěj pelyňku, o jejíchž hořkosti jen oni vědí, aniž se proto směšně snažili setřást ze sebe tuto tragiku svého osudu, pro ty česko-židovské hnutí jistě není. Pro ostatní pak kéž by nebylo.“ Tragika asimilanta spočívá podle Weinera v tom, že se necítí být tím, kým opravdu je, a že zároveň není zcela tím, kým se cítí. Příznivci organizované české asimilace ovšem věřili ve své řešení židovské situace a vehementně je obhajovali.“⁴

1.1. Studium

Na gymnáziu pak mladý Richard přidal ke svým dvěma jazykům ještě francouzštinu, což se ukázalo vzhledem k jeho dalším životním etapám jako zásadní volba. Roku 1902 absolvoval gymnázium v rodném Písku a už tehdy publikoval v Píseckých listech svůj první příspěvek s názvem Smutná ulice. Po dokončení gymnázia se Richard na přání otce stává studentem chemie se zaměřením na potravinářství. Toto studium bral kvůli otci velmi vážně a nezůstal jen v Čechách.

⁴ PĚKNÝ, Tomáš. Historie Židů v Čechách a na Moravě. Praha: Sefer, 2001. 519 s. ISBN 80-85924-33-1.

Studiem tohoto oboru se zabývá také v německých Cáchách a Curychu. V letech 1907 až 1908 absolvoval povinnou vojenskou službu, po které nastoupil do pardubického pivovaru jako inženýr chemie. O rok později, tedy v roce 1909, začal pracovat v soukromé zkušební laboratoři ve Freisingu v Bavorsku a v letech 1910 až 1911 byl zaměstnancem továrny na sladové přípravky v Allachu u Mnichova. Vždy se ale věnoval psaní, a tak z dráhy nadějného chemického inženýra, kterého z něj chtěl otec mít, brzy sešlo. Později přišla od Československé vlády nabídka k nástupu do diplomatických služeb

Richard si jako svou hlavní činnost vybral dráhu básníka a žurnalisty. Jako student byl výborný, maturitu dokonce dokončil s výborným prospěchem z češtiny, němčiny a francouzštiny. Francouzský jazyk si dále zdokonalil také na studiích v Mnichově.

1.2. Zaměstnání

Literární začátky Richarda Weinera lze z dostupných zdrojů vysledovat až do roku 1902, kdy prvně publikoval v týdeníku Písecké listy své básně. Dělo se tak pod pseudonymem Jan Bol. V letech 1904 až 1906, tentokrát pod pseudonymem Štěpán Golev, publikoval několik svých básní v česko-židovském časopise Rozvoj⁵.

Ten vznikl již počátkem 20. století, ovšem v roce 1907 došlo k jeho sloučení se staršími Českožidovskými listy a vznikl nový Rozvoj, u jehož zrodu stál Viktor Vohryzek.⁶ Na rozdíl od Židovských zpráv bylo poslední číslo Rozvoje vydáno až po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava, v hlavičce tedy nese datum 17. března 1939. Po celou dobu 30. let vycházely oba týdeníky současně každý pátek, vždy se stejným datem. Výjimkou se stala pouze některá mimořádná vydání ať už Židovských zpráv či Rozvoje a také červencová a srpnová čísla českožidovského listu, neboť během letních prázdnin vycházel Rozvoj vždy jako čtrnáctideník. Jestliže se zaměříme

⁵http://www.ctenizpisku.cz/cteni_autori/weiner-richard/

⁶MUDr. Viktor Vohryzek (narozen 1.1.1864 v Přestavlkách u Chrudimi, zemřel 27.11.1918 v Pardubicích), autor lékařské, národohospodářské a politické stati, dramata, překlad do němčiny. Zakladatel časopisu Rozvoj, představitel česko-židovského hnutí (Svaz českých pokrokových židů).

na strukturu obou periodik, zjistíme, že oba týdeníky jsou si dosti podobné. Oba totiž obsahují významnou složku zpravodajskou i publicistickou zaměřující se nejen na aktuální politické, hospodářské a společenské problémy doby, ale také na otázky filozofické, náboženské, jazykové, národnostní či sociologické. U obou listů také nalezneme významnou složku kulturně-literární a stranou samozřejmě nezůstává ani oblast sportu. Redakce obou týdeníků, jakožto ideově orientovaného tisku bezprostředně vázaného na sionistické či českožidovské hnutí, věnují též velký prostor vnitrostranickému dění a přináší podrobné informace o spolkovém životě. V neposlední řadě se v obou listech vyskytuje také četný podíl inzerce a reklamy. Židovská menšina Československa by se dala pro zjednodušení rozdělit do tří hlavních skupin. Mezi organizované skupiny patřila hnutí Čechožidů – přívrženců asimilace do většinové společnosti a hnutí sionistů usilujících o vytvoření židovského státu v Palestině. Činnost hnutí většinou udávala pohled většinové společnosti na židovskou menšinu v Československu, ale aktivně se do jejich činnosti zapojila jen část židovského obyvatelstva. Do jejich kompetence spadaly i nejčtenější židovská periodika: asimilantské časopisy *Selbstwehr* a *Židovské zprávy* a již zmíněný sionistický *Rozvoj*⁷. Jednotlivá uskupení nebyla naprosto jednotná, například mezi Čechožidy byli přívrženci jak radikální, tak postupné, nenásilné asimilace a obdobně tomu bylo i s hnutím sionistů. Třetí skupinu tvořili němečtí Židé, kteří nebyli nijak organizovaní.

Weinerovu literární dráhu však fakticky odstartoval až F. X. Šalda, který mu v roce 1911 zveřejnil ve své *Novině* dvě básně pod skutečným jménem. Tato událost byla pro Richarda Weinaera natolik ohromující, že prakticky ihned po ní nadobro opustil kariéru potravinářského chemika, a začal se naplno věnovat literatuře a žurnalistice. Snaží se získat práci redaktora v některém z pražských deníků či časopisů, ale bohužel neúspěšně. V roce 1912 tedy odjíždí do francouzské metropole, aby se zde stal pravidelným dopisovatelem deníku *Samostatnost*. Daří se mu ale navázat kontakt i s jinými pražskými novinami, kdy kromě již zmíněné *Samostatnosti* publikuje také v periodikách *Novina*, *Stopa*, *Volné směry*, *Česká kultura*, *Studentské revue*, *Pokrokové revue*, *Večery* a *Scéna*. Publikovat se mu daří také v časopisu *Lumír*,

⁷ ČAPKOVÁ, Kateřina (2005): *Češi, Němci, Židé? Národní identita Židů v Čechách 1918–1938*. (Praha-Litomyšl: Paseka), 355 stran.

kde mu Viktor Dyk, který časopis redigoval, otiskuje báseň s názvem Let vrány. Ve stejném roce byl v rámci aktivní vojenské služby povolán na srbské hranice. Odtud se vrací do Paříže, kde v roce 1913 píše a vydává svou prvotinu – sbírku básní Pták. V roce 1914 pak následuje sbírka Usměvavé odříkání. Ve stejné době však Evropu zachvátila první světová válka. Richard Weiner narukoval a byl povolán na srbskou frontu. Několikaměsíční pobyt na frontě však vrcholí Weinerovým naprostým nervovým kolapsem, který vedl v roce 1915 až k jeho propuštění z aktivní služby. Podle dostupných informací⁸ se u něj projevil syndrom heautoskopie, kdy má člověk halucinace týkající se vlastní osoby, tedy jinými slovy má pocit, že vidí sám sebe. Toto závažné psychické onemocnění blízce souvisí se schizofrenií, jejíž příznaky byly Weinerovi rovněž diagnostikovány. V době rekonvalescence, kterou absolvoval v rodném Písku, pracoval na výjimečné básni Doma, kterou publikoval o tři roky později ve sbírce Rozcestí. Objevují se v ní nejen konkrétní místa z Weinerova rodného kraje, ale dává v ní najevo také své až fyzické sepětí s ním. Svě zkušenosti z války zachytil také ve sbírce povídek Lítice, která byla vydána v roce 1916. V témže roce vychází první číslo revue Otavan, a to pod vedením píseckého regionalisty Jaromíra Malého⁹. V této revue byla otištěna Weinerova báseň Ulice v domově, kterou autor věnoval Evě Vrchlické¹⁰. V následujícím roce 1917 pak vychází Weinerova kniha Netečný divák a jiné prózy. Po básnické sbírce Rozcestí (1918), kde publikoval i již zmíněnou báseň Doma, vychází povídky s titulem Škleb (1919) a reportážní kniha Třásničky dějinných dnů (1919), což je shrnující výběr z jeho příspěvků do Lidových novin na téma vzniku Československé republiky a mírové konference v Paříži. Weiner v téže době dostává od nově vzniklého samostatného Československého státu nabídky na práci v diplomatických službách. Tuto nabídku však odmítne a volí raději kariéru básníka na volné noze. Naneštěstí však v této době vrcholí Weinerova tvůrčí krize, která trvá

8 <http://oldwww.svku.cz/dat/bib/aut/00112-medailon.pdf>

9 Jaromír Malý se narodil 14. března 1885 v Písku. V roce 1903 ukončil studia na gymnáziu v Písku a zapisuje se na filozofickou fakultu pražské univerzity. V letech 1909–1912 redaktorem časopisu Samostatnost, 1913–1914 redaktorem Pokrokové revue. V roce 1916 znovuobnovuje časopis Otavan, který vede do roku 1936. V roce 1918 je členem Národního výboru československého. V roce 1919 se žení a stává se knihovníkem Knihovny Národního shromáždění Československé republiky. V roce 1925 získává titul PhDr. Pracuje na rozvoji píseckého a prácheňského regionu, je literárně činný. Od roku 1939 je až do konce války vězněn v koncentračních táborech Dachau, Buchenwald a Sachsenhausen. I v nacistických žalářích myslí na domov a skládá vlastenecké básně a texty, které se dostávají do vlasti. Dne 22. 5. 1945 se vrací do Prahy s podlomeným zdravím, po krátkém oddechu opět pracuje. V roce 1946 je jmenován ředitelem knihovny NS ČR a zároveň prvním lektorem žurnalistiky na UK v Praze. V roce 1948 odchází ze zdravotních důvodů do důchodu, umírá 28. října 1955.

10 vlastním jménem Frídová, která byla osvojenou dcerou Jaroslava Vrchlického, ve své době byla známou herečkou, překladatelkou, publicistkou a dlouholetou členkou Národního divadla.

celých devět let, kdy se jako básník odmlčel. Jako žurnalista je však činný i nadále. Píše novinové články, statě, fejetony a stejně tak se věnuje překladům děl takových autorů, jako byl například Jaques Natanson¹¹, Valery Larbaud¹², Jaques de Lacretell¹³, Jules Romains¹⁴, Marcel Pagnol¹⁵, Paul Nivoix¹⁶. V roce 1933 se spolu s překladatelem Jaroslavem Zaorálkem podílel na překladu *Cesty do hlubin noci* autora Louise-Ferdinanda Céline¹⁷.

1.3. Novinářské začátky Richarda Weinera

„Dílo Weinera vzniká ve dvou tvůrčích obdobích, která můžeme vymezit daty vydání jeho knížek 1913-1919 a 1928-1933. Léta mezi prvním a druhým obdobím, právě tak jako od vydání poslední prózy do konce života, jsou vyplněny běžnou publicistickou činností novináře, který mnohdy ani sobě nezapírá, že je mu psaní pouhým prostředkem obživy,“ píše ve své knize *Soustředné kruhy* Věra Linhartová, česká spisovatelka, historička umění a zakladatelka české experimentální prózy žijící

¹¹Jacques Natanson, (15 května 1901–19 května 1975) francouzský spisovatel, známý pro svou plodnou spolupráci s autorem Maxem Ophüsem na filmech „La Ronde“, který si vysloužil nominaci na sošku Oskara za nejlepší scénář a režii dále pak známé filmy „Le Plaisir“, a „Lola Montes“

¹²Valery Larbaud francouzský spisovatel a básník, mluvil šesti jazyky, přeložil a zpopularizoval takové autory jako Samuel Taylor Coleridge, Walt Whitman, Samuel Butler, a James Joyce.

¹³Jacques de Lacretelle se narodil 14.7. 1888, Cormatin, Saône-et-Loire a zemřel 2.1. 1985. Byl francouzským spisovatelem. Zvolen do Francouzské akademie 12.11. 1936 kde zůstal a předsedal jí po dobu 42 let. Vystudoval universitu v Cambridge. Přítel Marcela Prousta, André Gide, Anatola France, Marcela Riviere začal svojí literární kariéru v roce 1920 ve věku 32 let. Psal na svou dobu bez ohledu na konvence, zejména v jeho románu Bonifas (ženská homosexualita. Jeho mistrovské dílo je Silbermann.

¹⁴ Jules Romains, rodným jménem Louis Henri Jean Farigoule (26. srpna 1885, Saint-Julien-Chapteuil – 14. srpna 1972, Paříž) byl francouzský spisovatel a básník, představitel tzv. unanimismu. V mládí měl blízko k umělecké komunitě Abbaye de Créteil. Za druhé světové války působil v USA, kde pracoval pro Hlas Ameriky, a posléze v Mexiku, kde spoluzakládal Institut Français d'Amérique Latine. V letech 1936-1941 byl prezidentem mezinárodního PEN klubu. Z jeho díla vyniká 28dílný cyklus románů *Les Hommes de bonne volonté*.

Je pochován spolu se svojí manželkou, Lise Dreyfus-Romains (1909–1997), na hřbitově 'Cimetière du Père-Lachaise' v Paříži

¹⁵ Marcel Pagnol (28. února 1895, Aubagne – 18. dubna 1974, Paříž) byl francouzský spisovatel, dramatik a filmař, člen Francouzské akademie. Známe je především pro svou tetralogii *Vzpomínky z dětství*.

¹⁶ Paul Nivoix je francouzský dramatik a scenárista, znám pro svou spolupráci s Marcelem Pagolem, narozený 24. prosince 1893 v Saint-Denis (Seine-Saint-Denis), zemřel 14. září 1958.

¹⁷Louis-Ferdinand Céline, vlastním jménem Louis-Ferdinand Destouches

(27. května 1894 Courbevoie u Paříže – 1. července 1961 Meudon, Francie), byl francouzský lékař a spisovatel. Jeho prvotinou je román *Cesta na konec noci* (1932, česky též jako *Cesta do hlubin noci*), v němž bez servítků vyličil hrůzu vlastních válečných zážitků, toulek po Africe i praxi chudinského lékaře na předměstí. Kniha zapůsobila pro svou otevřenost a neotesaný, ale novátorský styl jako zjevení a zajistila mu okamžitý úspěch po celé Evropě. Podařilo se mu zlomit mnoho konvencí, např. užíváním slangu a vulgarismů. Céline totiž nepsal vymyšlený jazyk literárních salónů; chtěl psát tak, jak mluví obyčejní lidé. Manipulací a intrikami se stalo, že *Cesta do hlubin noci* nedostala Goncourtovu cenu.

ve Francii. Kromě publikovaných básní Weiner působil jako dopisovatel z Paříže pro Lidové noviny a také deník Samostatnost, právě redakce Samostatnosti jej poslala do Paříže. Když se vrátil v roce 1913 zpět do Paříže, dopisoval do Lidových novin, které v této době patřily k nejlepším domácím deníkům, zejména co se týká kulturní oblasti.

Například v článku z 27. května 1913, fejeton, který napsal pro Lidové noviny, s názvem Génieus LeNotreův a o jiném. V něm Weiner popisuje obyvatele francouzské metropole a srovnává je s jinými Evropany. Zachycuje zejména rozdílný a specifický způsob života a jejich „umění žít“. Samotný text pak navazuje na architekta Ludvíka XIV. Andrého LeNotré¹⁸, kterému byl právě odhalen pomník v zahradách pařížského Tuilerijského paláce.

1.4. Weinerova literární dráha

Netrvalo to mnoho let, zhruba do roku 1919, a Richard Weiner se stal součástí soudobého literárního světa. Svá díla vydával bez větších obtíží, čtenářský ohlas a kritiky byly přiměřené. Richard Weiner se tedy nijak nevymykal, ani nepřekračoval hranice dobového literárního proudu. Zlom v jeho tvorbě nastal až v roce 1928, kdy se jeho dílo stalo naprostým solitérem na české literární scéně. Oproti běžné produkci té doby zde chyběl jakýkoliv styčný bod, a to včetně tvorby příslušníků umělecké skupiny Devětsil. Ač měl k této skupině svou tvorbou nejbliže, nebyl jí přijat. Jedinou autoritou své doby, která Weinerovu práci kladně ocenila, byl F. X. Šalda.

Velmi specifickou kapitolou v životě Richarda Weinerja bylo setkání s francouzskou skupinou Le Grand Jeu – Vysoká hra. Tuto skupinu založila

¹⁸ André de Notré (12. března 1613, Paříž – 15. září 1700, tamtéž) byl francouzský zahradní architekt působící u krále Ludvíka XIV. od roku 1661 až do své smrti.

čtveřice René Daumal¹⁹, Roger Gilbert – Lecomte²⁰, Robert Meyrat²¹ a Roger Vaillant²². Mezi členy této skupiny patřil později český malíř Josef Šíma, který se do Francie přemístil v roce 1921. Se Šímou jej pojilo dlouholeté přátelství v dopise mu píše: „*Váš dopis mi byl velikým potěšením, a přitom jsem měl dojem, že se musím až začervenat, jak mne oceňujete a jaké přátelství mi projevujete. Nepřeháním. Celý Váš dopis je pro mne takovým polichocením a projevem takové důvěry. Nemluvíím teď o Vás jako o umělci, prostě jako projev důvěry člověka k člověku.*“²³ Nejednalo se o běžné umělecké hnutí, členové Vysoké hry usilovali o změnu ve smyslu vnímání a myšlení, zkoumali mezní stavy vědomí a skrytých schopností lidské mentality. Ke svým experimentům využívají drogy či experimenty se spánkem, zejména pak s jeho deficitem. Nutno podotknout, že hned u dvou členů – Rogera Gilberta-Lecomta a René Daumala – skončily tyto experimenty tragicky, a totiž smrtí v relativně mladém věku. Sám Richard Weiner začal s touto skupinou sympatizovat od roku 1927. Literární teoretička Věra Linhartová²⁴ však ve své knize²⁵ upozorňuje na to, že Richard Weiner, ač se často uvádí jako člen skupiny Le Grand Jeu, jejím členem nikdy fakticky nebyl. S touto skupinou nevystupoval ani společně nepublikoval. Jednalo se pouze o přátelství, které mu na intelektuální úrovni umožnilo experimentovat s básnickou tvorbou a nalézt novou inspiraci. Tu lze vystopovat například ve sbírkách *Mnoho nocí*, *Hra na čtvrcení* anebo *Mezopotámie*.

¹⁹ René Daumal (1908-1944), spisovatel, filosof, znalec sanskrtu a indické poetiky, alpinista, mystik a patafyzik.

²⁰ Roger Gilbert-Lecomte (18. května 1907, Remeš, – 31. prosince 1943, Paříž) byl francouzský básník. Jeho básnický život vyrůstal ze zkušenosti vnitřní vzpoury, kterou provedl společně se třemi svými spolužáky z gymnázia v Remeši. Lecomte, Robert Meyrat, René Daumal a Roger Vaillant si tehdy říkali Bratři Simplisté (Phrères Simplistes). Mladíci se snažili protrhnout hranice mezi viditelným a neviditelným. Snažili se "zakoušet Boha". Užívali různé prostředky, například drogy, smyslovou a spánkovou deprivaci, bdělý spánek.

²¹ Robert Meyrat (1. února 1907–22. ledna 1997) byl francouzský lékař, který byl jeden z členů ze skupiny Le Grand jeu, ale tu v roce 1925 opustil a dokončil studia na lékařské fakultě.

²² Roger Vaillant, (16. říjen 1907 Acy-en-Multien – 12. května 1965 Meillonas, Francie) byl francouzský spisovatel.

Po literárních začátcích ve skupině Le Grand Jeu (Vysoká hra) se věnoval více než 15 let novinářství. Jeho literární dílo navazuje na linii francouzské literatury vedoucí od kardinála de Retz přes Choderlose de Laclos ke Stendhalovi.

²³ LA PNP Osobní korespondence složka Richard Weiner, Josef Šíma Richardu Weinerovi.

²⁴ Věra Linhartová (* 22. března 1938, Brno) je česká spisovatelka, zakladatelka české experimentální prózy, historička umění, básnička, překladatelka, editorka a výtvarná teoretička žijící ve Francii.

²⁵ Linhartová, Věra. *Soustředné kruhy*. 1. vydání, Praha: Torst 2010. s. 524 ISBN 978-80-7215-392-3

2. Specifika Weinerovy novinářské tvorby

Dílo Richarda Weinerja vznikalo v době, kdy umělecký svět zaplavily různé avantgardní literární proudy, jako například vitalismus, expresionismus nebo surrealismus. Bývá, proto literárními historiky zcela právem řazen mezi autory českého expresionismu. Coby pařížský korespondent byl vůbec prvním, kdo už v roce 1924 čtenáře Lidových novin a dalších soudobých periodik informoval o surrealismu coby literárně-filosofickém směru. Ve svých textech o surrealismu píše, že se jím otvírají nové možnosti vedoucí k „autonomii literatury, totiž k literatuře mimo dobro a zlo, k literatuře tak svobodné, jakým už téměř je umění výtvarné“, zároveň však tomuto směru vytýká přílišnou subjektivitu, kvůli které „nesahá za individuum jediné, to jest tvůrce.“²⁶ Autorský styl Richarda Weinerja jako básníka byl nicméně natolik osobitý, že je velmi složité jej jednoznačně zařadit. Byl dokonce nazván surrealistou před surrealismem. Toto označení Weinerja naznačuje, že v mnohém předběhl dobu. „Pokusy 60. let o oživení surrealismu byly provázeny křečovitým úsilím vyhledat v české literatuře meziválečného období jinou, dostatečně reprezentativní osobnost; proto byly přeceňovány surrealistické prvky např. v díle R. Weinerja,“ píše ve svém Slovníku literárních směrů a skupin literární historik Štěpán Vlašín²⁷. Texty Richarda Weinerja nesou oproti běžným surrealistickým textům několik patrných rozdílů. Surrealismus často využívá uvolněných syntaktických vazeb, texty tedy často nijak nerespektují hranice vět a může chybět i interpunkce. Weiner ale u svých velmi často komplikovaných souvětí naopak syntax plně respektuje. Rozdíly nese i logická stavba textu. Zatímco u surrealistů převažují volné asociace, které čtenář mnohdy sotva postřehne, Weiner své představy dlouze rozvíjí.

Co se týče samotných témat, o kterých Richard Weiner ve svých básních pojednával, byl to zejména zápas o sebe, o vlastní sebeuvědomění, které je zároveň zápasem o svět. Častým motivem bylo u Weinerja také lidské osamění, duševní a emoční rozpolcenost, to vše v kontrastu s motivem dvojnickví, což dává jeho dílu

26 LANGEROVÁ Marie, *Weiner*, 1. vydání, Brno: Host 2000 str. 55 ISBN 80-86055-97-3

27 Vlašín a kol. - *Slovník literárních směrů a skupin*, 1976 Praha Orbis s. 349

příchuť iracionality. Velmi často se v jeho tvorbě objevují dvě osobnosti uvnitř jednoho individua, které mezi sebou vedou zápas, ve kterém velmi často vítězí ta objektivně horší. Weiner si také velmi často klade otázku, jaký je správný způsob bytí, správný způsob života. Podle mnohých to odráží jeho vlastní komplikovanou osobnost a složitost myšlení, kterou reflektuje v jazykových projevech, ale stejně tak ve výstavbě veršů a prozaické tvorbě. To vše dohromady činí jeho dílo pro čtenáře velmi složitým zejména ve smyslu porozumění textu. Jeho povídky nejsou vyprávěny běžným způsobem, vyjadřuje se složitě až ponuře, k čemuž využívá také řadu archaismů či převzatých slov a nebrání se ani jazykovým novotvarům.

Weinerovy první básnické sbírky lze zařadit mezi předválečnou modernu, jde zejména o sbírky Pták z roku 1913 a Usměvavé odříkání z 1914. Obě tyto sbírky jsou charakteristické jemnou impresionistickou lyrikou, zobrazují autorovo okouzlení uměním, životem a přírodou. Přelomem je v tomto smyslu sbírka Rozcestí z roku 1918, kde Weiner vyjadřuje touhu po osobním zakotvení, kterou konfrontuje s pocity vlastní viny a úzkosti. Reflektuje zde zejména své neblahé zkušenosti z války. Verše jsou plné životní skepse a nejistoty, nedůvěry ve schopnosti lidstva, kontrapunktem mezi pochybnostmi a nadějemi. Jeho básnická tvorba je ke konci 20. let 20. století protikladem tehdejšího pojetí poetismu. Velmi zásadním rysem jsou u něj experimenty se slovy v souvislosti s básnickou a prozaickou tvorbou. Svě zkušenosti z války pak Weiner mocně reflektuje také ve svých povídkách Lítice (1916), Netečný divák (1917) a Škleb (1919). Stejně tak jeho sbírka fejetonů Třásničky dějinných dnů (1919), která zachycuje historické události let 1918 až 1919. V próze Lítice zachycuje mezní okamžiky mezi životem a smrtí jednotlivce.

Po básnické odmlce, která trvala téměř 10 let, přišel se sbírkami Mnoho nocí z roku 1928, Zátíší s kulichem, herbářem a kostkami z roku 1929 a Mezopotámie z 1930. Víc než cokoliv jiného lze ve Weinerově tvorbě vnímat změnu jeho osobnosti, stává se více komplikovaným. Ve všech zmíněných třech sbírkách se objevují ryze absurdní snové vize, nezvyklá slovní spojení a novotvary kombinované s archaismy. Hlavními oblastmi zájmu jsou sen, smrt a vesmír. První jmenovaná sbírka Mnoho nocí obsahuje řadu záznamů o duševních stavech, snových představách a podvědomých pocitech. Weiner však nemá v úmyslu cokoliv ze svých vizí osvětlit, ale naopak

obestřít tajemstvím. Sbíрка Mezopotámie pak pojednává o biblickém mýtu o pozemském ráji a je pro ni specifická melodická linie verše.²⁸

Podobně jako Weinerova poezie z konce 20. let je i jeho próza z té doby, jako například Lazebník z roku 1929, zaměřena na průzkum podvědomí, konfrontací mezi realitou a sny. Richard Weiner například zkoumá, jak pomocí experimentálního díla vytvořit bdělý sen. On sám sny vnímal jako mohutný literární fenomén a jejich surrealistickou atmosféru mistrně využil ve svých prózách. Weiner se také snažil čtenáři vyložit smysl vlastní tvorby, kde si však plně uvědomuje obtíže, které může čtenář při čtení jeho řádků pocítit, a které mohou mít vliv na samotné vnímání smyslu textu.

Posledním velkým prozaickým dílem Richarda Weinerja je novela Hra doopravdy (1933). Toto dílo, je diptychem a skládá se tedy ze dvou samostatných celků – Hry na čtvrcení a Hry na čest za oplátku. Weiner zde došel k závěru, že každý člověk je zodpovědný nejen za svůj život, ale také za obtíže, jako je například utrpení, kterému musí v životě čelit. Zdůrazňuje zde také nutnost naprosté izolace jednotlivce od světa. Jako cestu do hlubin noci označil toto dílo F. X. Šalda, který je okomentoval slovy: „Po přečtení knihy Weinerovy nesvíti ti svět důvěřivými barvami předmětnosti, nýbrž sahá po tobě strašidelnou rukou mrtvými popelavými barvami jako jakási ohromná vyhořelá škvára tajemných zločinů a hrůzných vin nebo propadá se v propastný a beztvary vír mlžného pekelného kotle. Weiner není ani autor snadný, ani autor příjemný.“

Po vydání Hry doopravdy se Richard Weiner beletristicky odmlčel, a to bohužel nadobro.

Důvodem byl zřejmě pocit, že jeho dílu nikdo není schopen porozumět, a tudíž neexistuje ani veřejný zájem na tom, aby ve své básnické a prozaické tvorbě i nadále pokračoval.

²⁸ <http://oldwww.svkul.cz/dat/bib/aut/00112-medailon.pdf>

2.1. Soudobá tištěná periodika

Období, ve kterém Richard Weiner publikoval své první žurnalistické texty, tedy před rokem 1918, bylo velmi specifické. Předně ještě naše země neexistovala coby samostatný stát a Československo bylo součástí Rakouska-Uherska. Tisk po roce 1918, který dnes nazýváme prvorepublikovým, se však konstituoval již tehdy. Dělo se tak již od konce 19. století, a to zejména v souvislosti se vznikem politických stran a na ně navázaných periodik. Samostatný stát pak tato již roky zažitá periodika bez větších obtíží a komplikací převzal. Nejsilnější pozici měl v tomto období stranický tisk, kterým jednotlivé politické strany vedly komunikaci se svými voliči. Šlo například o národně demokratické Národní listy, sociálně demokratické Právo lidu, národně socialistické České slovo či agrárníký Venkov. Po osamostatnění však vznikla i nová stranická periodika, jako například Lidové listy nebo Rudé právo. Vycházely však i nezávislé tituly, které nebyly na žádnou politickou stranu přímo navázány. Jednalo se o Národní politiku, Lidové noviny anebo Tribunu. Hovořit o těchto novinách jako o nadstranických však příliš nelze, například výše jmenované Lidové noviny či Tribuna velmi často tlumočily názory spojené s prvním československým prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem. Zdaleka se také nejednalo jen o česky psaná periodika. Vedle těch u nás existovala také řada německých, z nejvýznamnějších lze jmenovat Prager Tagblatt, Deutsche Zeitung Bohemia, Prager Presse či brněnský Brüner Morgenpost. Řada německých titulů vycházela také v těch částech našeho pohraničí, kde byla velká část německy mluvícího obyvatelstva. V roce 1920 vycházelo v Československu téměř dva a půl tisíce titulů, o deset let později to již bylo dokonce bez necelých dvou stovek na čtyři tisíce titulů.

Největší počet periodik náležel v této době politickým stranám. Každá z nich měla nějakou svou „hlásnou troubu“, tedy mediální prostředek pro šíření svých názorů a získávání nových stoupenců a voličů. Tento typ periodik obsahoval především projevy vysokých stranických činitelů, reakce na politické události, tisková vyjádření či vymezení se vůči ostatním politickým stranám. Že dané periodikum náleží k určité stranické linii, bylo snadno dohledatelné v záhlaví novin, kde bylo výslovně uvedeno, které politické straně list patří. Jedno z prvních takových periodik začala vydávat

Československá národní demokracie. Ta již od roku 1861 vydávala časopis Národní listy. Dalším periodikem z dílny tiskového orgánu této strany byl večerník Národ, dále také Role, Český Deník či Moravsko-Slezský Deník. V rámci Československé národní demokracie působili taková jména, jako například Miroslav Rutte²⁹, Vincenc Červinka³⁰ anebo Antonín Pimper³¹. Mezi pravidelnými přispěvateli byli ale také Karel Kramář³², Emanuel Poche³³, Arne Novák³⁴, Alois Rašín³⁵ a zejména pak bratři Karel a Josef Čapkové. Další velmi činnou stranou v oblasti novin byla Československá strana lidová. Ta vydávala například Lidové listy, Lid, Pražský večerník. Mezi přispěvateli byli například Jaroslav Durych³⁶. Republikánská strana venkovského a maloroľnického lidu pak vydávala deník Venkov, který v roce 1906 založil Alois Švehla³⁷, anebo poněkud bulvární Večer. Československá strana národně socialistická kooperovala od roku 1907 s vydavatelem Českého slova, který vydával Melantrich. Ten v této době vydával celkem jedenáct deníků. Do Českého slova velmi často přispívali takové osobnosti kulturního světa, jako Hugo Haas³⁸, Olga

²⁹ Miroslav Rutte (10. července 1889, Praha – 24. listopadu 1954, Praha) byl český literární a divadelní kritik, esejist a publicista, dramatik, prozaik a básník, filmový estetik, autor filmových scénářů.

³⁰ Vincenc Červinka (2. srpna 1877, Kolín – 2. října 1942, Praha) byl český novinář, publicista, překladatel, divadelní a literární kritik. Během první světové války se zapojil do I. odboje proti Rakousku-Uhersku.

³¹ Antonín Pimper (12.6.1884 Kloušov, zemřel 4.1.1959 Klatovy). Novinář, redaktor, politický publicista, národohospodář

³² Karel Kramář (27. prosince 1860 Vysoké nad Jizerou – 26. května 1937 Praha) byl český a československý pravicový, nacionalistický politik, za Rakouska-Uherska předák mladočeské strany, za světové války účastník odboje, po roce 1918 první ministerský předseda ČSR, dlouholetý předseda Československé národní demokracie, později Národního sjednocení.

³³ Emanuel Jan Karel Josef Maria Poche (8. října 1903 Smíchov – 14. března 1987 Praha) byl český historik umění, autor řady odborných a populárních publikací.

³⁴ Arne Novák, vlastním jménem Arnošt František Marie Novák (2. března 1880 Litomyšl – 26. listopadu 1939 Polička), byl český výtvarný a literární historik a kritik, bohemista a germanista.

³⁵ Alois Rašín (18. října 1867 Nechanice, 18. února 1923 Praha) byl český a československý politik a ekonom, jeden z odsouzených v procesu s Omladinou, účastník 1. odboje, jeden z mužů 28. října, první československý ministr financí a funkcionář Československé národní demokracie. Při atentátu v roce 1923 byl smrtelně zraněn.

³⁶ Jaroslav Durych (2. prosince 1886, Hradec Králové – 7. dubna 1962, Praha) byl český vojenský lékař a katolický prozaik, básník, dramatik a publicista, který měl výrazný vliv na rozvoj českého katolicismu v první polovině 20. století. Nejznámější romány Na horách, Boží duha.

³⁷ Antonín Švehla (15. dubna 1873 Hostivař – 12. prosince 1933 Praha) byl československý politik, který se stal předsedou tří československých vlád, předsedou agrární strany a hostivařským statkářem.

³⁸ Hugo Haas (19. února 1901 Brno – 1. prosince 1968 Vídeň) byl československý divadelní i filmový režisér a herec židovského původu, známý z prvorepublikové němé, ale zejména zvukové kinematografie. Za druhé světové války emigroval do Spojených států amerických, koncem 50. let se vrátil do Evropy, nikoli však do vlasti. Zůstal ve Vídni, kde i zesnul.

Scheinflugová³⁹, Karel Poláček⁴⁰ anebo Josef Lada⁴¹. Psali do něj ale také politici Václav Klofáč⁴² nebo Fráňa Zemínová⁴³. Československá sociálně demokratická strana dělnická se pak podílela na vydávání Práva lidu, a to od roku 1897. Dalšími byl například Duch Času, Nová doba anebo slovenské Robotnické noviny. Mezi přispěvateli byli Rudolf Bechyně⁴⁴, Antonín Němec⁴⁵ anebo Bohumír Šmeral⁴⁶. Později se na novinách České sociálně demokratické strany dělnické podílel i pozdější laureát Nobelovy ceny za literaturu Jaroslav Seifert, dělo se tak po jeho vyloučení z komunistické strany v roce 1929. Komunistická strana Československa pak vydávala Rudé právo, Večerník rudého práva, tzv. Rudý Večerník, Svobodu, Rovnost anebo Dělnický deník. Autory těchto listů byli v počátcích například Ivan Olbracht⁴⁷, Josef Hora⁴⁸, Marie Majerová⁴⁹, již zmíněný Jaroslav Seifert anebo Vladislav Vančura⁵⁰ a S. K. Neumann. Dalšími z dnešního pohledu významnými autory byli také Julius

³⁹ Olga Scheinflugová (3. prosince 1902 Slaný – 13. dubna 1968 Praha) byla česká herečka, spisovatelka, básnířka a dramatička, manželka Karla Čapka.

⁴⁰ Karel Poláček (22. března 1892 Rychnov nad Kněžnou – 21. ledna 1945 Gliwice) byl český spisovatel, humorista, novinář a filmový scenárista s židovskými kořeny. Nejznámější dílo Muži v offsidu, Bylo nás pět.

⁴¹ Josef Lada (17. prosince 1887 Hrusice - 14. prosince 1957 Praha) byl český malíř, ilustrátor, scénograf a spisovatel. Nejznámější dílo Kocour Mikeš a O chytré kmotře lišce.

⁴² Václav Klofáč, též Václav Jaroslav Klofáč (21. září 1868 Německý Brod – 10. července 1942 Dobříkov u Vysokého Mýta) byl český a československý novinář a politik; vůdčí osobnost českých národních socialistů, za Rakouska-Uherska poslanec Říšské rady a Českého zemského sněmu, za první světové války v odboji a vězněn, po vzniku republiky první československý ministr národní obrany, dlouholetý senátor Národního shromáždění ČSR a až do roku 1938 předseda národních socialistů.

⁴³ Fráňa Zemínová, rozená jako Františka (15. srpna 1882 Dolní Chvatliny – 26. září 1962 Velichovky), byla česká politička Národně socialistické strany (nazývána též Národně sociální strana nebo Československá socialistická strana) a představitelka ženského emancipačního hnutí. V roce 1905 byla společně s Františkou Plamínkovou spoluzakladatelkou Výboru pro volební právo žen a řady ženských spolků. Aktivní byla nejen v odborovém, ale i feministickém hnutí. Publikovala v měsíčníku Ženské snahy (1908–1914), v deníku České slovo a v Listu československých žen (1934–1938).

⁴⁴ Rudolf Bechyně (6. dubna 1881 Nymburk– 1. ledna 1948 Praha) byl český novinář a publicista, v počátcích člen národněsocialistické strany, posléze sociálnědemokratický politik a ministr.

⁴⁵ Antonín Němec (15. ledna 1858 Brno – 25. května 1926 Praha) byl český novinář a politik, poslanec Národního shromáždění republiky Československé za Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou a dlouholetý předseda této politické formace.

⁴⁶ Bohumír Šmeral (25. října 1880 Třebíč– 8. května 1941 Moskva) byl rakouský a československý politik, novinář, předseda československé sociální demokracie, zakladatel Komunistické strany Československa a teoretik dělnického hnutí.

⁴⁷ Ivan Olbracht, vlastním jménem Kamil Albrecht Zeman (6. ledna 1882 Semily – 30. prosince 1952 Praha), byl český spisovatel-prozaik, publicista, novinář a překladatel německé prózy, národní umělec (1947). Dílo Anna Proletářka, Golet v údolí, Nikola Šuhaj loupežník.

⁴⁸ Josef Hora (8. července 1891, Dobříš – 21. června 1945, Praha) byl český básník, překladatel, novinář a literární kritik. In memoriam byl jako první jmenován národním umělcem. Dílo Pracující den, Dělnická madona, Tonoucí stíny, Itálie.

⁴⁹ Marie Majerová, vlastním jménem Marie Bartošová, (1. února 1882 Úvaly– 16. ledna 1967 Praha) byla česká prozaička, komunistická novinářka, překladatelka a národní umělkyně (1947). Nejvýznamnější dílo Sírén.

⁵⁰ Národní umělec Vladislav Vančura (23. června 1891 Háj ve Slezsku – 1. června 1942 Praha) byl český spisovatel, dramatik, filmový režisér, původním povoláním lékař. Dílo Pekař Jan Marhoul, Rozmarné léto, Markéta Lazarová a Útěk do Budína.

Fučík⁵¹, Jan Šverma⁵², Karel Teige⁵³, Vítězslav Nezval⁵⁴ anebo František Halas⁵⁵. Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská pak vydávala list Reforma a později také Národní Střed. Nejednalo se zdaleka jen o české či slovenské listy. Národní obec fašistická, založena v roce 1927, vydávala deník Říšská stráž anebo týdeníky Stráž Říše a Fašistické listy. Národní liga Jiřího Stříbrného se podílela na vydávání Pondělního listu, Večerního listu, Nedělního listu a Poledního listu. V roce 1929 pak začala vydávat na tehdejší dobu skandální bulvární list *Expres*.

Další část vydávaných periodik, ovšem mnohem menší, nebyla na politických stranách závislá. Mezi nejvýznamnější patřily deníky *Národní politika*, *Národní osvobození* (od roku 1924 *Československá samostatnost*), dále to byla *Tribuna*, jejímž šéfredaktorem byl Ferdinand Peroutka, a konečně také *Lidové noviny*, které v roce 1892 založil Adolf Stránský. Tyto listy byly také nejvýznamnějším periodikem, do kterého Richard Weiner přispíval svými texty.

Kapitolou samou o sobě byly bulvární deníky. Mnoho z nich vydávala společnost *Tempo*, kterou založil politik Jiří Stříbrný. Ta vydávala například bulvární a již zmíněné deníky *Večerní list*, *Polední list*, *Expres* anebo *Šejdrem*. Tyto noviny se stávaly velmi často terčem cenzury. Jejich obsah byl plný vražd, skandálů anebo politických afér. Zájmu těchto listů se nevyhnuly také soukromé aféry slavných osobností té doby.⁵⁶

⁵¹ Julius Fučík (23. února 1903 Smíchov, dnes čtvrť města Praha – 8. září 1943 Berlín, Plötzensee) byl český komunistický novinář, literární a divadelní kritik a překladatel, popravený nacisty pro účast v protinacistickém odboji. Po roce 1948 se stal ikonou celé komunistické ideologie. Nejvýznamnější dílo *Reportáž psaná na oprátce*.

⁵² Jan Šverma (23. března 1901 Mnichovo Hradiště – 10. listopadu 1944 Chabeneč) byl český novinář a komunistický politik, manžel komunistické političky a funkcionářky Marie Švermové. Dílo *Role českého národa v historii*.

⁵³ Karel Teige (13. prosince 1900 Praha-Nové Město – 1. října 1951 Praha) byl český levicově orientovaný kritik a teoretik umění, výtvarný umělec, publicista a překladatel z francouzštiny. Jako teoretik a vůdčí osobnost československé meziválečné avantgardy zasáhl do téměř všech uměleckých odvětví – od architektury, přes výtvarné umění, divadlo, film, fotografii, typografii až k literatuře. Podílel se na vzniku a formování poetismu a ovlivnil také české přijetí surrealismu.

⁵⁴ Vítězslav Nezval (26. května 1900 Biskoupky – 6. dubna 1958 Praha) byl český básník, spisovatel a překladatel, spoluzakladatel poetismu, vůdčí osobnost českého surrealismu, národní umělec (1953), člen Komunistické strany Československa, vyznamenaný zlatou medailí Světové rady míru. Díla *Pantomima*, *Abeceda*, *Podivuhodný kouzelník*, *Papoušek na motocyklu*, *Žena v množném čísle*, *Edison*.

⁵⁵ František Halas (3. října 1901 Brno – 27. října 1949 Praha) byl český básník. Pracoval pro komunistický tisk (*Rovnost a Sršatec*) a vydával avantgardní časopisy, na kterých spolupracoval s Bedřichem Václavkem (*Pásmo a Fronta*). Nejznámější díla *Sépie*, *Dokořán*, *Torzo naděje*.

⁵⁶ Média v období první republiky https://www.dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_4_1R.pdf

2.2. Novinářská činnost Richarda Weinera

Žurnalistický záběr Richarda Weinera byl vskutku široký. Zajímal se nejen o politické dění, ale také umění nebo literaturu. Čas věnoval také volnočasovým aktivitám rodilých Francouzů, jejichž každodenní život chtěl ve svých příspěvcích českému čtenáři zprostředkovat. Weiner měl silný vztah k umění a jeho písemný projev, kde neváhal použít nadsázku, ironii a sarkasmus, byl velmi specifický.

Sám Weiner uvádí rok 1916, kdy se stal novinářem z povolání, v deníku Venkov, kde zůstal do konce roku 1917, a pak pracoval několik měsíců v Národních listech. Dále pak uvádí informaci, že s psaním pro tisk začal pracovat už v roce 1911 nebo 1912 a to v deníku Samostatnost a přispíval literárně v dvouměsíčníku Novina, Volné směry a Lumír. Do Lidových novin dostal nabídku od šéfredaktora Arnošta Henricha a to roku 1913, když se vrátil do Paříže. Nabídku velice rád přijal, jelikož Samostatnost platila se značným časovým deficitem. Byl mu nabídnut služební plat 3970 korun s možností příplatku za sloupky a fejetony, podle řádkového sazebníku. Sám uvedl v matričním listu, že psal výhradně pro Lidové noviny, což není úplně pravda, protože stále psal články i pro Přítomnost. Jeho spolupráce s Přítomností probíhala od roku 1924 až do roku 1933, kdy napsal pro Přítomnost okolo 30 článků. První článek byl „*Pokus o podobiznu E Herriota*“, o kterou jej požádal sám Ferdinand Peroutka, jejich korespondenci jsem našla v archivu Národního muzea a Památníku národního písemnictví. Poslední články vyšly roku 1933 a to „*Naše spojenecká politika a Proč jsem to napsal*“. Během následujících třidvaceti let napsal pro Lidové noviny více než tři tisíce článků.⁵⁷

Jeho poslední článek pro Lidové noviny vyšel 1936 a byl to nekrolog o Grazie Deleddové⁵⁸, laureátce Nobelovy ceny z roku 1926.

⁵⁷ MZA Osobní list pro Matriční list z fondu G 426 Lidové noviny Brno, karton č. 37, číslo 31 k Richardu Weinerovi.

⁵⁸ Grazie Deleddová (* 27. září 1871, Nuoro, Sardínia – † 15. srpen 1936, Řím), italská spisovatelka, držitelka Nobelovy ceny za literaturu roku 1926. Nejznámější romány *La via del male* (Cestou zla), *Elias Portolu* (Eliáš Portolu) a *Canne al vento* (Třtiny ve větru)

Články psané pro francouzský tisk jsem nenalezla a v Archivu Ministerstva zahraniční jeho složku vůbec neviduji. Co je jisté, podílel se na publikaci druhého vydání revue *Le Grand Jeu*.

2.2.1. Tištěná média, ve kterých Richard Weiner publikoval

Richard Weiner byl v letech 1912 až 1914 pařížským dopisovatelem periodika *Samostatnost*. Poté, po mobilizaci a zkušenostech na frontě, se od roku 1918 začal orientovat na publicistickou činnost, nejprve v *Lidových novinách*, rovněž jako pařížský korespondent, a to v letech 1919 až 1937. Publikoval rovněž v lokálním periodiku *Písecké listy*, dále své příspěvky zasílal do agrárního deníku *Venkov*, *Národních listů*, *Přítomnosti*, *Rozvoje*, *Lumíru*, *Noviny* a přílohy *Volné směry* deníku *Samostatnost*.

Periodikum *Samostatnost* bylo pod přímým vlivem České strany radikálně pokrokové, které od roku 1897 vydával Antonín Hajn⁵⁹. Nejdříve se jednalo o týdeník, později obdeník a po roce 1911 deník. Po stranické reorganizaci v roce 1908 zůstal orgánem České strany státoprávně pokrokové. Pro ostře protirakouské zaměření byl hned na počátku 1. světové války zastaven a jeho redaktoři perzekvováni. Po vzniku Československé republiky byl obnoven jako jeden z časopisů Československé národní demokracie. *Samostatnost* cílila na část české inteligence a středních vrstev. V letech 1910 až 1914 patřil k jeho redaktorům také literát Viktor Dyk⁶⁰.

Z hlediska významnosti byly pro novinářskou tvorbu Richarda Weinerja tím nejdůležitějším listem *Lidové noviny*. Byly založeny v roce 1893, a to politikem a advokátem Adolfem Stránským⁶¹. *Lidové noviny* svou mediální dráhu započaly jako regionální list, který na svých stránkách hájil zájmy Moravské lidové strany. Ta dříve

⁵⁹ Antonín Hajn (24. července 1868 Solnice – 26. března 1949 Praha) byl československý politik a poslanec Národního shromáždění za Československou národní demokracii.

⁶⁰ Viktor Dyk (31. prosince 1877 Pšovka u Mělníka – 14. května 1931 Lopud) byl český básník, prozaik, dramatik, publicista a nacionalistický politik, v mládí jeden z představitelů tzv. generace anarchistických buřičů, později nacionalisticky orientovaný autor.

⁶¹ Adolf Stránský (8. dubna 1855 Habry – 18. prosince 1931 Brno) byl český a československý novinář, politik a zakladatel *Lidových novin*. Za Rakouska-Uherska poslanec Moravského zemského sněmu a Říšské rady, předák moravské odnože mladočeské strany, po vzniku republiky ministr obchodu.

vydávala Moravské listy, na které svou činností Lidové noviny volně navázaly. Největší podíl na expanzi tohoto listu měl novinář Arnošt Heinrich⁶², který do Lidových novin nastoupil v roce 1904. Majitel novin Arnošt Stránský jej považoval za vzdělaného člověka s všestranným talentem a rozhodl se jej proto podporovat. Redakce Lidových novin tehdy sídlila v dnešní brněnské Kudelově ulici 5, tehdy Van der Strassově, v roce 1907 přesídlila do ulice České 6, tehdejší Rudolfské. Stalo se tak v době, kdy Lidové noviny zřídily vlastního politického a kulturního korespondenta ve Vídni, kterým byl Karel Zdeněk Klíma⁶³. S Lidovými novinami začali v té době na popud Arnošta Heinricha spolupracovat například Viktor Dyk, Karel Toman⁶⁴, Antonín Sova⁶⁵, Rudolf Těsnohlídek⁶⁶, Stanislav Kostka Neumann⁶⁷ nebo Hugo Vavrečka⁶⁸. Stanislav Kostka Neumann do novin přispíval fejetony, Rudolf Těsnohlídek psal tehdy velmi oblíbené soudničky. Netrvalo to ani rok a Lidové noviny se staly jedním z nejčtenějších listů na celé Moravě. Pozici šéfredaktora tehdy zastával Bohuslav Štěchovský⁶⁹, se kterým se Arnošt Heinrich, tehdy řadový redaktor, dostával do častých konfliktů. Tyto spory vyústily v jeho odchod, k čemuž došlo na začátku roku 1909. O rok později se však do Lidových novin vrátil, protože mu byla šéfredaktorem Štěchovským nabídnuta pozice vedoucího redaktora, chceme-li to převést do dnešní mluvy, editora. O pár měsíců později na popud Arnošta Heinricha

⁶² Arnošt Heinrich (26. prosince 1880 Praha – 3. května 1933 Brno) byl český a československý novinář a politik; člen Lidové strany pokrokové na Moravě (moravská sesterská strana Národní strany svobodomyslné – mladočechů) a poslanec Revolučního národního shromáždění za Českou státoprávní demokracii, respektive za z ní vzniklou Československou národní demokracii. V roce 1919 se stal šéfredaktorem Lidových novin, které se pod jeho vedením postupně staly významným celostátním deníkem. V roce 1925 se podílel na vytvoření Národní strany práce, které se ale nepodařilo proniknout do parlamentu. Šéfredaktorem Lidových novin byl v letech 1919 až 1927 a poté od roku 1930 až do smrti.

⁶³ Karel Zdeněk Klíma (narozen 3. 10. 1883 v Brně, zahynul v koncentračním táboře Terezín 23. 8. 1942). Novinář, šéfredaktor Českého slova a Lidových novin, publicista, práce v oboru, novinář, šéfredaktor Lidových novin (1927–1930 a 1939–1942) a Českého slova (1930–1939).

⁶⁴ Karel Toman, vlastním jménem Antonín Bernásek (25. února 1877, Kokovice – 12. června 1946, Praha), byl český básník, novinář a překladatel z francouzštiny, představitel tzv. generace anarchistických buřičů.

⁶⁵ Antonín Sova (26. února 1864 Pacov^[1] – 16. srpna 1928 Pacov) byl český básník, prozaik a 1. ředitel Městské knihovny v Praze, přední představitel generace 90. let, představitel básnického impresionismu.

⁶⁶ Rudolf Těsnohlídek (7. června 1882 Čáslav – 12. ledna 1928 Brno) byl český spisovatel, básník, dramatik, novinář a překladatel. Proslul zejména svojí bajkou o lišce Bystroušce. Užíval také pseudonym Arnošt Bellis.

⁶⁷ Stanislav Kostka Neumann, křtěný Stanislav Jan Konstantin Václav Bohudar (5. června 1875 Praha – 28. června 1947 Praha), byl český novinář a básník, literární i výtvarný kritik a překladatel z francouzštiny a ruštiny. V listopadu 1945 byl jmenován národním umělcem.

⁶⁸ Hugo Vavrečka (22. února 1880 Slezská Ostrava v domě č. 1 na Hranečnicku – 9. srpna 1952 Brno) byl český novinář, národohospodář, politik a diplomat. Byl dědečkem Václava a Ivana Havla. Byl autorem satirické hry František Lelíček ve službách Sherlocka Holmese.

⁶⁹ Bohuslav Štěchovský (17.7.1858 Rakovník – 4.12.1943 Brno) byl novinář, šéfredaktor Lidových novin, spisovatel, dramatik. V redakci deníku Lidové noviny pracoval od jeho vzniku v prosinci 1893. Po dvou letech se stal jeho šéfredaktorem, ve funkci působil až do roku 1919.

redakci posílil tehdy velmi uznávaný dramatik a spisovatel Jiří Mahen⁷⁰, který v Lidových novinách rozvinul tvorbu fejetonů. Byl to žánr, který byl tehdejšími čtenáři listu velmi žádán. Vznikaly také pravidelně vydávané přílohy, jako například Večery, která byla spíše beletristická a vycházela vždy v neděli. Jedním z jejích autorů byl hudební skladatel Leoš Janáček⁷¹. Své texty prokládal notovými zápisy. Své místo v redakci této přílohy ale našel i velmi významný karikaturista František Gellner, který se stal členem týmu v roce 1911. Rozsah novin nebyl pevně dán, jako to známe dnes. 24. prosince 1910, tedy na Štědrý den, měly noviny sto dvanáct stran, což je z dnešního pohledu až neuvěřitelné.

Richard Weiner ve svém plodném dopisovatelském životě přispíval svými texty také pro lokální týdeník Písecké listy, který se vázal k regionu, kde se narodil a vyrůstal. Písecké listy byly věstníkem z Pootaví a jejich vydavatelem byl písecký obchodník a tehdejší poslanec Max Hájek. Listy vycházely každou středu.

Dalším periodikem, do kterého Richard Weiner přispíval, byl agrární deník Venkov. Ten byl od roku 1906 až do roku 1938 ústředním tiskovým orgánem Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, zkráceně agrární strany. V dobách první republiky se jednalo o tisk, který byl vydáván holdingem Novina. Jednalo se o celorepublikový list, jehož šéfredaktorem byl Karel Jonáš⁷². Ten do souboru autorů přizval například F. X. Šaldu⁷³ nebo Arneho Nováka⁷⁴.

⁷⁰ Jiří Mahen, vlastním jménem Antonín Vančura (12. prosince 1882 Čáslav – 22. května 1939 Brno), byl český básník, novinář, dramaturg, knihovník, režisér a divadelní kritik.

⁷¹ Leoš Janáček (3. července 1854 Hukvaldy – 12. srpna 1928 Moravská Ostrava) byl světově uznávaný český skladatel klasické hudby. Přestože patří do generace české hudební moderny, je jeho styl velmi osobitý a originální. Je ceněn především pro nezvyklou melodiku, vycházející z lidové hudby moravských regionů, zejména Slovácka a Lašska. Ve světě je známý hlavně díky svým operám, kromě jiných kvůli velkému úspěchu opery Její pastorkyňa, uváděné jako Jenůfa. Také jeho orchestrálně-vokální díla Glagolská mše, Sinfonietta, rapsodie Taras Bulba a komorní skladby, především smyčcová kvarteta, si získala velké uznání.

⁷² Karel Jonáš, Charles Jonas (24. října 1840 Malešov – 15. ledna 1896 Krefeld), byl česko-americký politik, novinář a lingvista.

⁷³ František Xaver Šalda (známý také jako F. X. Šalda; 22. prosince 1867 Liberec – 4. dubna 1937, Praha) byl český literární kritik, novinář a spisovatel.

⁷⁴ Arne Novák, vlastním jménem Arnošt František Marie Novák (2. března 1880 Litomyšl – 26. listopadu 1939 Polička), byl český výtvarný a literární historik a kritik, bohemista a germanista.

Dalším odběratelem Weinerových textů byly Národní listy. Ty vyšly poprvé na sklonku roku 1861 v Praze. Deník byl založen politikem Juliem Grégrem⁷⁵. V roce 1874 se Národní listy staly tiskovým orgánem mladočeské strany, oficiálně Národní strany svobodomyslné. Ve vlastnictví Julia Grégra byly tyto listy až do roku 1910, kdy je majitel prodal Pražské akciové tiskárně Karla Kramáře⁷⁶ a Aloise Rašína⁷⁷. Národní listy obsahovaly domácí i zahraniční zpravodajství, a to na velmi vysoké kvalitativní úrovni. Stejně tak byla velmi významná i kulturní rubrika. Mezi autory byla taková jména jako Jan Neruda⁷⁸, Vítězslav Hájek⁷⁹, Jakub Arbes⁸⁰, Karel a Josef Čapkové⁸¹, Viktor Dyk a v neposlední řadě také Jaroslav Hašek⁸². Za první republiky hlásaly listy názory Československé národní demokracie.

Richard Weiner během svého plodného novinářského života přispíval také do listu Přítomnost. U zrodu tohoto média stál v roce 1924 sám první prezident Tomáš Garrigue Masaryk, který k jeho vytvoření poskytl nemalé finanční prostředky. Vydavatelem tohoto listu byl Jaroslav Stránský a šéfredaktorem Ferdinand Peroutka. K Přítomnosti patřila také řada zvučných jmen, kromě samotného Richarda Weinera

⁷⁵ Julius Grégr (19. prosince 1831 v Březhradu u Hradce Králové – 4. října 1896 v Dolu u Libčic nad Vltavou) byl český novinář a politik, spoluzakladatel Národní strany svobodomyslné (mladočeské), poslanec Českého zemského sněmu a Říšské rady, roku 1861 spoluzakladatel a spoluvlastník deníku Národní listy, bratr Eduarda Grégra) listy měli dlouho dobu výsadní postavení mezi ostatními českými periodiky.

⁷⁶ Karel Kramář (27. prosince 1860 Vysoké nad Jizerou – 26. května 1937 Praha) byl český a československý pravicový, nacionalistický politik, za Rakouska-Uherska předák mladočeské strany, za světové války účastník odboje, po roce 1918 první ministerský předseda ČSR, dlouholetý předseda Československé národní demokracie, později Národního sjednocení.

⁷⁷ Alois Rašín (18. října 1867 Nechanice^[1] – 18. února 1923 Praha^[2]) byl český a československý politik a ekonom, jeden z odsouzených v procesu s Omladinou, účastník 1. odboje, jeden z mužů 28. října, první československý ministr financí a funkcionář Československé národní demokracie. Při atentátu v roce 1923 byl smrtelně zraněn.

⁷⁸ Jan Neruda (9. července 1834 Praha-Malá Strana – 22. srpna 1891 Praha-Nové Město) byl český básník, prozaik, novinář, dramatik, literární a divadelní kritik, vůdčí osobnost generace májovců.

⁷⁹ Vítězslav Hálek, zřídka také Viktor, vlastním jménem Vincenc Hálek, v evidenci obyvatelstva Siegfried Halek (5. dubna 1835 Dolínka u Mělníka – 8. října 1874 Praha), byl český básník, prozaik, dramatik, literární kritik a publicista, představitel májovců. Bývá spolu s Janem Nerudou označován za zakladatele moderní české poezie.

⁸⁰ Jakub Arbes (12. června 1840, Smíchov – 8. dubna 1914, Smíchov) byl český spisovatel a novinář. Sympatizoval s májovci, avšak neřadil se mezi ně, neboť tvořil za jiných okolností než oni.

⁸¹ Karel Čapek (9. ledna 1890 Malé Svatoňovice – 25. prosince 1938 Praha) byl český spisovatel, intelektuál, novinář, dramatik, překladatel a amatérský fotograf. Byl mladším bratrem malíře a spisovatele Josefa Čapka (1887–1945). Josef Čapek (23. března 1887 Hronov – duben 1945 Bergen-Belsen) byl český malíř, grafik, knižní ilustrátor a spisovatel.

⁸² Jaroslav Hašek (30. dubna 1883 Praha – Nové Město – 3. ledna 1923 Lipnice nad Sázavou) byl český spisovatel, publicista a novinář, autor druhé nejprekládanější knihy české literatury (58 jazyků v roce 2013), proslulých Osudů dobrého vojáka Švejka za světové války.

jmenujme například Karla Čapka, Milenu Jesenskou⁸³, Eduarda Basse⁸⁴, Karla Poláčka⁸⁵, Václava Černého⁸⁶ anebo Otokara Fischera⁸⁷. Tato jména a Peroutkovo vedení udělaly z Přítomnosti vysoce prestižní a dle mnohých historiků také nejlepší politický časopis tehdejší doby. Přítomnost byla tisknuta na lehce nažloutlý papír o rozměru dnešního formátu A3. Každé číslo mělo 16 stránek. List byl velmi dobře graficky zpracován, což čtenáři umožňovalo snadnou orientaci. Velmi ojedinělé bylo také to, že Přítomnost neobsahovala žádnou fotografii ani kresbu. Mezi pravidelné rubriky tohoto listu patřila Politika, Literatura a umění, Národní hospodář a Doba a lidé. Ojediněle se objevovaly také např. Nová Evropa, Slovanstvo, Dokumenty, Příroda a práce, Život a instituce, Filozofie, Věda a práce, Psychologie, Povolání a záliby, Poznámky, Fejeton a Dopisy. Toto dělení dělalo z Přítomnosti všeobecný list, ve kterém si každý čtenář velmi snadno našel svou oblast zájmu. Zajímavostí je, že list neobsahoval žádné zpravodajství, ale byl sestaven z čistě publicistického žánru. V tomto směru došlo ke změnám až v průběhu třicátých let dvacátého století, kdy došlo k doplnění reportáží a rozhovorů. Velmi specifickým žánrem, který k Přítomnosti neodmyslitelně patří, byly ankety. S těmi měl Ferdinand Peroutka zkušenosti již z listu Tribuna, kde působil, a snažil se tak napodobit deníky z Velké Británie, kde se již v tehdejší době dbalo na udržení zpětné vazby se čtenáři. A byla to právě Tribuna, ze které do Přítomnosti Richard Weiner přešel. Jeho politické a kulturní reportáže z Francie, kde tehdy žil, byly velmi oblíbené. Francie nicméně nebyla jedinou zemí, o které se mohli čtenáři Přítomnosti dočíst. Existovala zde také například sekce věnovaná Rusku.

Původ Tribuny lze spatřit v iniciativě českých Židů založit a vydávat své vlastní noviny, která se objevila už v 19. století. Po zrovnoprávnění v roce 1867 začali

⁸³ Milena Jesenská (10. srpna 1896, Praha – 17. května 1944, koncentrační tábor Ravensbrück, Německo) byla česká novinářka, spisovatelka a překladatelka. Pojilo ji přátelství s Franzem Kafkou, překládala jeho povídky. Kromě Franze Kafky se znala osobně i s Maxem Brodem, Franzem Werfelem, Karlem Krausem, Karlem Čapkem a Ferdinandem Peroutkou.

⁸⁴ Eduard Bass, vlastním jménem Eduard Schmidt (1. ledna 1888 Praha-Malá Strana – 2. října 1946 Praha), byl český spisovatel, novinář, zpěvák, fejetonista, herec, recitátor, konferenciér a textař. Proslul zejména knihami Klapzubova jedenáctka a Cirkus Humberto.

⁸⁵ Karel Poláček (22. března 1892 Rychnov nad Kněžnou – 21. ledna 1945 Gliwice) byl český spisovatel, humorista, novinář a filmový scenárista s židovskými kořeny.

⁸⁶ Václav Černý (26. března 1905 Jizbice u Náchoda – 2. července 1987 Praha) byl český literární vědec, spisovatel, překladatel a filozof.

⁸⁷ Otokar Fischer (20. května 1883 Kolín – 12. března 1938 Praha) byl český literární historik a profesor germanistiky na Univerzitě Karlově, divadelní kritik, teoretik a historik, překladatel, dramaturg, básník a dramatik.

čeští Židé zakládat oblastní jednoty, eventuálně sdružené v Národní jednotu českožidovskou, v jejímž čele stál na přelomu století pardubický lékař Viktor Vohryzek. Po hilsneriádě a následném nastolení antisemitismu jako celonárodního tématu došla Národní jednotu českožidovská k názoru, že je třeba se jak členům, tak potenciálním sympatizantům prezentovat pomocí vlastního periodika. Tím se stal oficiálním orgánem hnutí Českožidovské listy, k němuž se v roce 1907 přidal týdeník Rozvoj, původně samostatná iniciativa Vohryzkova. Obě periodika byla od počátku koncipována jako otevřená i čtenářům mimo židovskou obec. Hlavním cílem představitelů židovského hnutí na počátku 20. století byla asimilace do českého národa, tu vnímali jako jediné řešení kulturního a národního vykořenění Židů. Jejich tištěná média se tedy snažila primárně o kulturní integraci a mazání rozdílů mezi Čechy a Židy – jedním z dokladů může být například fakt, že do Rozvoje psali i nežidovští autoři jako Vrchlický nebo Machar, v roce 1917 se na jeho stránkách objevil i budoucí zodpovědný redaktor Tribuny Ferdinand Peroutka. V Rozvoji také roku 1907 vyšla Vohryzkova stať Česká žurnalistika, v níž komentoval stav tehdejší mediální scény a shledal ho otřesným. Vadila mu zejména poplatnost periodik přízni publika a z ní plynoucí strach novinářů psát proti všeobecnému mínění. Vohryzek volal po střízlivých, výstižných a objektivních novinách, a ještě v roce 1910 sliboval nový, těmto kritériím vyhovující českožidovský deník. Tyto plány však přerušila válka. K ideji politicky orientovaného českožidovského deníku komentujícího aktuální dění se Viktor Vohryzek vrátil v srpnu 1918, kdy vyzval pražské ústředí Svazu českých pokrokových Židů, aby začalo shromažďovat kapitál potřebný k vydávání „české verze Prager Tagblattu“. Po převratu 28. října se přípravy urychlily, zvolení Masaryka prezidentem nové republiky slibovalo vznik státu, v němž by Židé měli rovnoprávné postavení s ostatními etniky, byli tedy ochotni Masaryka a jeho politiku na stranách nového deníku podporovat. Viktor Vohryzek⁸⁸ se ale uskutečnění svého snu nedožil, po jeho smrti v listopadu 1918 se projektu ujal jeho bratr Lev, který se tak stal vydavatelem deníku Tribuna, jehož první číslo vyšlo 1. února 1919.

⁸⁸ Viktor Vohryzek promoval v r. 1887, byl praktickým lékařem ve Vodňanech, v Praze a v Pardubicích. Autor protiklerikálních esejů, dramatik píšící hlavně veselohry. Přeložil do němčiny Havlíčkův Křest svatého Vladimíra. Pracovník v židovském hnutí a v Realistické straně, nejznámější díla Kniha životní moudrosti (1925 - vydáno posmrtně a doplněno jeho přítelem MUDr. O. Guthem), K židovské otázce (1923 - sebrané úvahy, též posmrtně), Veselohry: Věno (?), Červené korále čili Na cestě za bohatstvím (1906)

Jak bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, přispíval Richard Weiner i do dalších listů. Byl to například literární časopis *Novina*, který vydávali František Xaver Šalda, Josef Svatopluk Machar⁸⁹ a Jindřich Vodák⁹⁰ v letech 1908 až 1912. Dále státoprávní deník *Samostatnost*, který patřil k Státoprávní pokrokové straně, dále beletristický týdeník *Lumír*, který byl založen již v roce 1851 a snažil se českou literaturu povýšit na světovou úroveň. Zmínit lze v neposlední řadě také umělecký měsíčník *Volné směry*, který vydával Spolek výtvarných umělců Mánes v letech 1896 až 1949, a do kterého rovněž přispíval F. X. Šalda.

2.2.2. Kultura a umění

V roce 1912 tak pod hlavičkou *Pokrokové revue* vyšla jedna z jeho prvních úvah, která se zabývala malířím, a především uměleckými díly. Weiner v nich přes několik stran rozebíral důležitost zátiší. „Nemylme se. Mluvte o rytmu o uspořádání, mluvte o kompozici, o lokálních barvách, o atmosféře a o reflexech předmětu na předmět, to vše musí býti.” V úvaze zmiňoval především malíře Jeana Simeona Chardina⁹¹, na kterého snesl velmi pozitivní kritiku. Doslova o něm napsal: „*Kdyby Chardin byl býval básníkem, verše Francise Jammsta byly by bývaly napsány již před 200 lety.*” Ve své úvaze Weiner rozvíjí otázku, proč lidem ještě nedávno stačilo pouze „banální vyobrazení” dané věci a nyní jim ale už nepostačují. Na tuto myšlenku si sám v úvaze odpovídá: „...*proč milujeme krásná zátiší; Odmítáme především rozzlobeni myšlenku, že bychom byli snad podleli nežádanému atavismu z dob, kdy se nám zdálo*

⁸⁹ Josef Svatopluk Machar (29. února 1864 Kolín – 17. března 1942 Praha, pseudonymy Antonín Rousek a Leo Leonhardi) byl český básník, prozaik, satirik, publicista a politik, spoluautor Manifestu České moderny a představitel kritického realismu.

⁹⁰ Jindřich Vodák (8. listopadu 1867 v Lysé nad Labem – 10. dubna 1940 v Praze), literární a divadelní kritik, překladatel, středoškolský učitel, ministerský úředník. Byl činný jako literární a divadelní kritik v *Literárních listech*, *Nivě*, *Rozhledech*. Od roku 1898 v dalších periodikách: *Čas*, *Lidové noviny*, *Rozvoj*, později kulturním referentem Českého slova. Všude uveřejňoval obsažné a břitké kritiky, někdy pod zkratkou v. d. Přeložil do češtiny několik románů francouzských autorů. Po jeho úmrtí manželka Antonína uspořádala žurnalistickou pozůstalost, pod editorským vedením Josefa Trägera a Alberta Pražáka vyšlo v letech 1941-1953 pět svazků Vodákových divadelních kritik.

⁹¹ Jean Siméon Chardin uváděný též jako Jean-Baptiste-Siméon Chardin (2. listopadu 1699 Paříž – 6. prosince 1779 tamtéž) byl francouzský malíř, mistr žánrů a zátiší a jeden z nejvíce ceněných malířů 18. století. V roce 1927 navštívil spolu s Léonem Pierre-Quintem Prahu, kde se spřátelil se členy Devětsilu. Ve stejném roce napsal též báseň *Do Prahy*. V roce 1919 napsali spolu s André Bretonem sbírku *Les Champs magnétiques* (*Magnetická pole*), což byla první kniha automatických textů. Během druhé světové války pracoval jako reportér. V pracích z této doby opouští surrealismus. Jeho dramatická tvorba neměla výraznější ohlas.

*vrcholem umění věrné napodobení věci. Bohudíky, jsme již daleko odtud; víme, kam zařaditi naturalismus. Víme, že krása klasické krajiny je v uspořádání, které při nejmenším je korekcí lidské inteligence na zákonech přírodních;*⁹²

Řadu svých fejetonů či úvah věnoval Weiner kulturním a historickým událostem, ale stejně tak dobovému modernímu životu. Ve svých textech se vyznává z toho, že v životě přečetl hodně hloupých knih a viděl řadu hloupých divadelních her a samozřejmě mnoho pošetilých filmů. Píše například, že na nejstupidnější stupidnosti je nejhorší to, že vás má pitomec za hlupáka. Nejsympatičtější jsou mu detektivní romány a filmy, protože podle něj vyprávějí o energii, odvaze a důmyslnosti. *„Dobry kriminální je dobrou četbou, špatný je neštěstím, ale nikoliv pro krvelačnost. Je to horší: lidská hloupost tam dělá, jaký by byla chytrostí – a nikdo ji za to nepleskne. Zaplésti se do četby takové věci je prostě hrozné. Největším volem – promiňte prosím tisíckrát, ale nelze říci jinak – jest však onen Nick Carter z kinematografu, o němž chci vypravovat,*“ uvádí svůj článek Weiner. Z toho jeho textu lze vidět, že se nebál vyjádřit svůj názor velmi expresivně. V článku pak popisuje děj filmu a zejména to, co je z jeho pohledu „pitomé“. *„Teď přijde Nick Carter, tento chytrák se ovšem nejdříve podívá na koberec, na záclony, přeměří pokoj, najde vlas a hned už také ví, že je v tom Berta,*“ popisuje Weiner.

Weiner také ve svých textech popisuje, jak je v Paříži filmový průmysl rozvinutý a že jej tvoří dvě třetiny z pěti miliard světového filmového trhu. Dále se pak zamýšlí, zda díky kinům hrozí zánik divadla a sám si odpovídá, že nikoliv, protože považuje klasické divadlo za mnohem kvalitnější.⁹³

V textu „Kavárna La Rotonde“ popisuje jednu z neznámějších pařížských kaváren, kde se setkávali od roku 1910 ti nejslavnější umělci z celého světa, kteří v Paříži pobývali. Mnoho hostů byli podle Weinerja Skandinávci, Španělé, Poláci, Rusové. Němci pak chodili do protější kavárny Dom. *„Kulaté masivní stolky s červeným mramorem, proutěné židle a zednické sirky. Ceny mírné – káva bílá*

⁹² WEINER, Richard, Zátíší. Pokroková revue číslo 2, 1912-1913, str. 62-69

⁹³ WEINER, Richard, Studijní film a trochu o kinematografu vůbec. LN 22, 1914, č. 116, 28. dubna, str. 1-2, Fejeton

za šesták. Uvnitř je řada automatů, které vás milostivě podělí známkami v ceně tak třiceti vemitimů, když jste tam naházeli několik franků. Ale každý, kdo drží žeton, je pevně přesvědčen, že vyhrál. Je to iluze, ale krásná,“ píše Weiner při popisu atmosféry slavné La Rotundy.⁹⁴

V květnu roku 1917 přináší Weiner čtenářům humornější článek, protkaný jeho osobitým sarkasmem, a to pod názvem Návod, jak sobě zřídit literární salón. V tomto sloupku popisuje převážně nově přistěhovalým Pražákům, jak si založit společenské středisko, lidem sice prospěšné, ale také poněkud nákladné. Jako první pravidlo uvádí, že „nepodaří se toto středisko založit muži neženatému“ a k tomu dodává: „*Mládenecký salon literární zvrhá se pravidelně vtzv. mansardu, což je společenské zařízení, o němž v slušné společnosti nelze hovořiti.*“ První podmínkou pro úspěšné podnikání je tedy svazek manželský. Weiner pokračuje: „*Příští předsedkyni „skvělého společenského centra” stačí, aby byla zanícena pro vše krásné a vznešené. Nebo aby se to alespoň zdálo.*“ Zajímavostí pro běžného čtenáře té doby je i Weinerovo používání anglických slov, jako například “shocking” - šokující. V pokračujícím článku zmiňuje i jakési reklamní tvrzení, která musí podnikatel začátečník používat k zaujmutí budoucích návštěvníků, jako například: „*herecké umění je zmonumentalizovaná prostituce*“. Upozorňuje na to, že je třeba zvát literáty výslovně jen na čaj, který se za dobových „*trapných poměrů*“ skládá z: „...z *obložených chlebičků*... s pravým anglickým jamem, s francouzskými sardinkami, z ústřic, z pěti dobře dotovaných mís s nářezem; z dortů bez použití prášku Oetkerova; popřípadě z čaje (pravý karavanní, parfémovaný, s marmeládou od Potina); *pro každého pozvaného livrejovaný sluha*...“ Závěrem článku Weiner zmiňuje i důležitost recitace v tomto společenském středisku, nejdříve básníků nepřítomných, ale poté samozřejmě i přítomných, tomuto nezbytnému tahu ponechává poměrně obsáhlý odstavec sloupku: „*Z přítomných básníků má aspoň jeden omdlít, jakmile recitující vyslovil titul jeho básně. Nelze-li sehnati básníka tak skromného, nutno hledati komedianta*...“ Tento článek lze jistě nazvat velmi progresivním/moderním.⁹⁵

⁹⁴ WEINER, Richard, Kavárna A la Rotonde. LN 22, 1914, č. 189, 11. července, str. 1-2 Fejeton

⁹⁵WEINER, Richard, Návod, jak sobě zřídit společenský salon Venkov, 1917, číslo 125, 5. duben, str. 2

V Lidových novinách publikoval Richard Weiner řadu článků různého zaměření pod pseudonymem Poutník. 17. září 1918 vyšel jeho text o malíři Janu Zrzavém, v němž se snažil veřejnosti představit tohoto v dané době nepříliš známého umělce, když na vině byla podle Weinerja skutečnost, že ve spolkových výstavách dostával jen velmi málo prostoru, kdy mohl vystavit pouze minimum svých prací. Dále pak soudí, že sám umělec *neumí „agitovat pro své umění“*. Konečně jednoho dne mohl dát vzniknout velké výstavě v předních pražských síních (u Topičů), kde byla vystavená díla vytvořená během let 1907-1918. Rozebírá jeho progres v oblasti umění, jeho počátky v impresionismu až po kubistický vliv.⁹⁶

Dotýkal se také na svou dobu netradičních témat, jako je například homosexualita. Sám se ostatně svou odlišnou sexuální orientací nijak netajil. V článku Vehikl⁹⁷ z roku 1924 pro časopis Samostatnost píše, že si toto téma vybral díky tomu, že se po válce dostala sexuální problematika do popředí a řešila se tak v rámci tolerantnějšího vnímání osob na poli kultury. To v něm podle jeho slov vzbudilo dojem, že by se díky těmto uměleckým kruhům mohla odlišná sexuální orientace dostat jak do oblasti sociální, tak zákonodárné. Richard Weiner měl výhrady vůči tomu, že se homosexualita pojímá příliš hystericky a má „hřmotnou reklamu“. V textu se zabývá samotnou historií homosexuality a uvádí, že u autorů vědecké literatury, jako byl Hirschfeld⁹⁸, Krafft-Ebing⁹⁹ či Freud¹⁰⁰ se nejedná o žádné nové téma.

⁹⁶Weiner Richard, Jan Zrzavý – k jeho výstavě u Topičů. LN26,1918, č.255, 17. září, str 1-2 ž

⁹⁷WEINER, Richard Vehikl. Přítomnost 1, 1924, č.31, str.488-490, Literatura a umění

⁹⁸ Magnus Hirschfeld (14. května 1868 Kolberg – 14. května 1935 Nice) byl německý lékař a sexuolog židovského původu, vzdělaný též v humanitních oborech, zakladatel sexuologického ústavu v Berlíně. Napsal pětidílnou monografii o sexuologii a bývá jmenován mezi zakladateli a průkopníky tohoto oboru, ve své době byl přezdíván „Einstein sexu“. Známý je zejména svými výzkumy homosexuality a propagací tolerance k ní, z toho titulu se stal významnou osobností raného homosexuálního hnutí i sexuálního reformismu vůbec. Je původcem mnoha pojmů, například transvestismus (1910), efebofilie, androfilie atd. V češtině dosud nevyšlo žádné z jeho děl.

⁹⁹ Richard Fridolin Joseph svobodný pán Krafft von Festenberg auf Frohnberg, zvaný von Ebing (14. srpna 1840 Mannheim – 22. prosince 1902 Štýrský Hradec) byl významným německo-rakouským psychiatrem, neurologem, jedním ze zakladatelů moderní sexuologie. Ve svém klíčovém díle *Psychopathi a sexualis* (1886) popsal mnoho kazuistik a v rámci utřídění zavedl mnoho termínů, z nichž například slova sadismus, masochismus, fetišismus nebo paedophiliaerotica jsou k nosologické klasifikaci parafilíí užívány vesměs dosud. Sexuální odlišnosti včetně homosexuality nově pojímal jako vrozené dědičné neurologické poruchy. V češtině nevyšla dosud žádná jeho kniha.

¹⁰⁰ Sigmund Freud (6. května 1856, Příbor– 23. září 1939, Londýn), rodným jménem Sigismund Šlomo Freud, byl lékař-neurolog, psycholog a zakladatel psychoanalýzy. Narodil se v moravském Příboře v německy mluvící židovské rodině pocházející z Haliče. Během jeho dětství se rodina přestěhovala do Vídně, kde prožil takřka celý život. Zemřel v emigraci v Londýně, kam se krátce před smrtí uchýlil před nastupujícím nacismem. Vytvořil psychotherapeutickou metodu založenou na volných asociacích pacienta, vytvoření přenosového vztahu s ním a na interpretaci jeho promluv, snů,

Uvádí také, že ve starověku nebyla láska mezi stejným pohlavím nic výjimečného a o homosexuálních stycích se psalo zcela běžně. Richard Weiner má ve svém článku Vehikl za to, že v době, kdy článek vznikal, je homosexuální orientace ovlivněna prací Marcela Prousta¹⁰¹ a jeho knihy Hledání ztraceného času V jeho knize nachází mnoho odkazů na tuto tematiku a Weiner o Proustovi hovoří jako o prvním autorovi, který se o tomto tématu nebál veřejně hovořit a psát. V článku je zmíněn také Corydon André Gido¹⁰² a stanovisko, že homosexualita není chorobou, ale je slučitelná s duševním zdravím, a tedy je stejně přirozeným jevem, jako heterosexualita.

znám, nejen, že byla přípustná, ale dokonce brána za něco ušlechtilého. Narážky na lásku stejného pohlaví lze nalézt v textech Shakespearových, Balzacových, Zolových, Wildeových či Verlainových atd. ¹⁰³

Richardu Weinerovi bylo jakožto velmi mladému spisovateli umožněno publikovat své práce v českých médiích.

Richard Weiner ve Francii navštěvoval řadu výstav, z nichž psal cenné recenze. Za zmínku jistě stojí výstava Maurice Utrilla¹⁰⁴ u Barbazanges. Weiner se zabývá jak Utrillem 1925 samotným, tak tematikou neustále se zvyšující sběratelské hodnoty jeho

přenosových emocí a odporu během terapie. Okolo této terapeutické techniky rozvinul rozsáhlý teoretický systém popisující člověka z hlediska psychologického, filozofického i antropologického. Systém má několik větví, z nichž nejvýznamnější je pudová teorie (libido, vývojová stadia libida, narcismus, pud smrti), tzv. první topika (přání, výklad snů, oidipovský komplex, nevědomí, předvědomí, vědomí) a tzv. druhá topika (ego, superego a id). Velkou pozornost věnoval též kultuře a náboženství. Byl 3. nejcitovanějším psychologem 20. století.

¹⁰¹ Valentin Louis Georges Eugène Marcel Proust (10. července 1871, Auteuil – 18. listopadu 1922, Paříž) byl francouzský romanopisec, kritik a esejista. Nejvíce se proslavil monumentálním cyklem Hledání ztraceného času, který vyšel v sedmi dílech v letech 1913 až 1927.

¹⁰² André Paul Guillaume Gide (22. listopadu 1869, Paříž – 19. února 1951, tamtéž) byl francouzský prozaik a dramatik, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1947.

¹⁰³ WIENER, Richard, Vehikl. Přítomnost 1, 1924, č.31, 14. srpna, str.488-490, Literatura a umění

¹⁰⁴ Maurice Utrillo, narozený jako Maurice Valadon (26. prosince 1883, Paříž, Francie – 5. listopadu 1955 Dax, Gaskoňsko) byl francouzský malíř počátku 20. století, syn malířky Suzanne Valadonové. Jeho hlavním tématem byl rodný Montmartre, ulice a zákoutí města Paříže.

děl. Popisuje také malířovo podivínství, a zmiňuje zde Suzanne Valadonovou¹⁰⁵, malířovu matku, která ho k malování přivedla, jelikož sama byla obratnou malířkou¹⁰⁶.

V tomto roce píše Weiner také do týdeníku Přítomnost obsáhlou kritiku o francouzských rodinách. Dopisuje z Paříže a přibližuje čtenáři francouzskou divadelní scénu, která z nějakého důvodu, na který se snaží přijít v průběhu celého tohoto referátu, dospěla postupem času do situace, kdy ve všech divadelních hrách popisuje rodinu jako „překážku“: *„Zatím toliko konstatuji, že rodina, rodinné prostředí, rodinné vlivy, zřetele, pouta byly na divadle zředěny do té míry, že neexistují.“* Komentuje fakt, že autoři divadelních her píší takové role, které vyznačují přepychem a volností, především role jako milenky a milenci, advokáti, burzovní obchodníci. Hlavní hrdinové, ať už jakéhokoliv povolání, však chodí jen do čajoven, kaváren, ale nikoliv do práce. Zmiňuje i jiné kritiky, kteří se ve francouzském tisku vyjádřili stejným názorem: *„Benjamin Crémieux (1888–1944)¹⁰⁷, upozorňuje v důvtipné studii o Valéry-Larbaud na to, že nejmladší vrstva francouzských romanopisců potlačila chudobu.“* V kritice nadále pokračuje, že nejenže ztroskotál rodinný život jako takový, ale jedná se také o ztroskotání mravní, kdy francouzská divadla používají v hrách například incestu, kdy před diváky herec v roli bratra přemlouvá herečku v roli své sestry k nemravnostem, které dopředu omlouvá tím, že v novodobé Francii má každý ze sourozenců jiného otce. Všechny tyto divadelní vyobrazení francouzské rodiny jako „institutu“ Richard Weiner českému čtenáři vyvrací, jelikož pravda o francouzských rodinách je zcela jiná. Vysvětluje například: *„Vůbec sahá pocit rodinného pocitu ve Francii pozoruhodně daleko: bratranec z druhého kolena je pokládán za velmi blízkého příbuzného, kmotři jsou adoptování*

105 Suzanne Valadonová, původním jménem Marie-Clémentine Valadon (23. září 1865, Bessines-sur-Gartempe u Limoges — 19. duben 1938, Paříž), byla francouzská malířka a matka malíře Maurice Utrilla. Pracovala jako číšnice a artistka v cirkuse, někdy po roce 1880 jako modelka malířů, zejména Pierra Puvis de Chavannes, Augusta Renoira a Henri de Toulouse-Lautreka. Ve svých šestnácti letech stála Suzanne modelem i Vojtěchu Hynaisovi pro postavu génia českého národa na slavnostní oponě Národního divadla. Roku 1890 Edgar Degas objevil její talent a přesvědčil ji, aby začala malovat. Proslula zejména portréty a akty, u nichž si většinou sama stála modelem. K nejslavnějším jejím obrazům patří Adam a Eva, Ženský akt či Modrý pokoj.

¹⁰⁶ WEINER Richard, Maurice Utrillo, Lidové noviny 33, 1925, č. 36, 21. ledna, str. 7

¹⁰⁷ Benjamin Crémieux (1888–1944) byl francouzský literární kritik židovského původu. Zemřel v koncentračním táboře v Buchenwaldu v Německu.),

celou rodinou... Není-li pak nápadným, že Francouzové neznají zlomyslných anekdot o tchýních?”¹⁰⁸

V článku *Proč se malířům vede tak špatně*, pak Weiner píše o nových obchodních mravech a spekulantech. Rozebírá nepoměr mezi tržní hodnotou obrazů a hmotnou odměnou jiných uměleckých děl, zejména pak spisovatelských nebo hudebních. Snížení cen obrazů Weiner považuje za krizi malířského umění a hlavní problém spatřuje ve spekulantech z řad obchodníků a sběratelů. Psal otevřeně také o tom, jaké skryté triky umělci používají, aby svá díla zhodnotili. Například posílají své známé a přátele do galerií, aby se chodili ptát na obrazy vytvořené konkrétním umělcem. Tím, že se o umělcovo jméno zvedne zájem, zvýší galerie cenu za umělcovy obrazy, a to i když si nikdo obrazy nakonec nezakoupil. Tím, že se uměle zvýšila poptávka, tím se zvýšila i cena. *Umění jako cenina* je článek, v němž Weiner líčí čtenářům, že malířovy obrazy se chovají stejně jako na burze zanesené ceniny, když odpovídají zákonům nabídky a poptávky. Nejblíže podle něho mají ke spekulacním ceninám, když jejich cena neodpovídá žádné realitě.¹⁰⁹

V roce 1926 vychází Weinerův referát Mezinárodní fangličkářství¹¹⁰ v rubrice Literatura a umění v časopise *Přítomnost*. Z Paříže popisuje mezinárodní kongres divadelní kritiky, problémy s pozváním a příjezdem československých kritiků, kdy v jedné časové ose několik kritiků za sebou pozvání přijalo a následně odmítlo, přijalo a odmítlo... Tuto nemilou situaci však líčí pozitivně, a to z toho důvodu, že pozvánky jsou rozesílány „spolkům”, takže to, že žádný „kritický” spolek pozvánku nepřijal a nepotvrdil, je pro Weinerja velmi pozitivní informací: „Dost možná, že nebylo, kdo by odpovídal. Neboť pozvali ji korporativně, a u nás, kde se divadelní kritika dělá ještě chválabohu s nadšením diletantským, nikoho, pokud vím, ještě nenapadlo dávat kritiky do spolku.”¹¹¹

¹⁰⁸ WEINER, Richard, Křivé svědectví o francouzské rodině. *Přítomnost* 1, 1925, č. 4, 19. února, str. 93, Život a instituce

¹⁰⁹ WEINER Richard, *Umění jako cenina*, *Přítomnost* 4, 1927, č. 18, 12. května, str. 278-282, Literatura a umění

¹¹⁰Fangličkářství – laciné vlastenectví

¹¹¹ WEINER, Richard. Mezinárodní fangličkářství, *Přítomnost* číslo 1926 str. 276

V čísle 18-19 byl uveřejněn článek Pařížské Ciné, jenž se věnoval rostoucí oblíbenosti kina a novému fenoménu, jímž byl v dané době film. Weiner zde charakterizoval soudobou francouzskou filmovou tvorbu, když tvrdil, že Francie sice neprodukuje mnoho filmů, na druhou stranu v nich ale nacházel řadu inspirativních myšlenek. Současně si povšiml i skutečnosti, že je to film, který ubírá divadlům diváky. „*Jsou však záškodníky. Pracují jako termité, hlodající zevnitř: kmen, chata zdánlivě nedotčené, zčista jasna se zhroutí.*“¹¹²

Pozornost si jistě zasloužil i text „*Křivé svědectví o francouzské rodině*“, kdy tímto křivým svědkem mělo být podle Weinerja soudobé francouzské divadlo. To mělo údajně vzbuzovat dojem, že tehdejší rodinné svazky ve Francii jsou jen pohodlnou konvencí. V poměrně rozsáhlém textu, proč se rodina dostala do popředí divadelní tvorby. Dále pak rozebírá hlavní postavy her, například „*Hrdinkou bulvárové hry je buď milenka, buď žena bohatcova, jehož sociální postavení je ostatně velmi mlhavé. Bývá to továrník, bankéř, advokát, nejčastěji však soukromník.....Žena bulvární komedie je podle definice vždy krásná a mladá. Především musí být „ošacena“.* Ženy bulvárních her zjevují se výhradně v situacích, jež ospravedlňují oděvový přepych: buď ve svůdných nedbalkách. V další myšlence rozebírá, že se hry odehrávají jen ve vyšších vrstvách jsou jakýmsi obrazem francouzské buržoazie...“ pak Weiner vylíčil soudobé rodinné zvyklosti, například stolování, křtiny oslovování se v rodině ve Francii.¹¹³

„*Proč se vede malířům špatně*“ je text, jenž se zabývá tím, že soudobá finanční krize významně dopadla i na výtvarné umění. Autor mluvil o tom, že malířství v poválečných letech prodělalo nebyvalou konjunkturu, nyní si pokládal řečnickou otázku: „*Ale heroická doba malířství, malířské impérium – vrátí se kdy zas? Kdoví, nebyla-li ona nedávná, na pohled tak skvělá, atak všemohoucí jeho perioda tím oslňujícím ohňostrojem, který bývá předzvěstí dokonávajícího dne, a někdy také dohořívajících hranic a říší.*“ ... „*Dnes slyšet namnoze: Krize malířství? Tíseň malířství? Předvídali jsme to dávno. Nebylo vyhnutí. Obecná krize ji snad zostřuje,*

¹¹² WEINER, Richard, Pařížské Ciné. Rozpravy Aventina, 1927-1928, 3. ročník, číslo 18-19, str. 224

¹¹³ WEINER, Richard. Křivé svědectví o francouzské rodině, Přítomnost 2 č.4, 1925 str.27

*jistě ji zostřuje, ale není jejím původem. Krize malířství je úkazem deflace specifiky malířské“.*¹¹⁴

Z pochmurné pařížské společnosti, která s očekáváním neví, jak dopadne jednání Adolfa Hitlera ohledně Sarska, přináší Weiner čtenářům pro oddychnutí od problémových zpráv humoristický fejeton z divadelního prostředí. „*Když už je celé divadelní představení naplánováno, všechno hotovo, přichází na řadu to nejdůležitější a nejsložitější: návrh divadelní cedule. Československé divadelní scéně nedělá problém sestavit ceduli – podle důležitosti role a k ní malým písmem jméno herce. Ve Francii je to mnohem složitější,*“ píše Weiner. „*Velmi čitelným písmem jsou uvedena nejdříve jména herců, malým pak role, které představují, a tím nejhorším je – určit pořadí jmen, které se neřídí důležitostí role ve hře, ale podle hodnoty herce, kterou jim ředitel divadla přiznává. Když však několika hercům přiznává stejnou důležitost, musí si být na ceduli přesně stejně rovni a to spojkou „a“, žádnou jinou, a především stejně velkým a stejně tučným písmem. Naznačuje tak povrchnost a aroganci francouzských herců a „důležitost“ jich samotných – ne však rolí, které ztvárňují – i když bez samotných rolí, nebyli by herci.*“

Závěrem přidává méně veselou historku z předešlého týdne z koncertní síně: „*Na programu byly tři písně Kurta Weilla, dvě jak tak prošly. Po třetí – Cesarova smrt – ozvalo se do řídkého potlesku dvojí „Ať žije Hitler“ a následující, trochu protimluvný komentář: „Špatné hudby máme ve Francii dost. Nepotřebujeme německý dovoz.“ - rušitelé byli vyvedeni... Povídám vám, v mírumilovném muzikantském náručí cosi vře.*”¹¹⁵

2.2.3. Literatura

Deník Venkov také uveřejňuje Weinerovu ostrou kritiku spisovatele Karla Šelepy¹¹⁶, ve které se objevují například i tyto velmi rázné odstavce: „*Přiznám se, že*

¹¹⁴ WEINER, Richard, Přítomnost 9, 1932, č. 32, 13. ledna, str. 28-29, Literatura a umění

¹¹⁵ WEINER, Richard, Divadelní cedule, LN 1933, č. 604, 2. prosince, str.1

¹¹⁶Šelepa, Karel (31.1.1885 v Příbrazi u Jindřichova Hradce - 5.5.1969 v Praze) byl český básník, účetní, prozaik.

dekorální cetky, "i dumejská poušť", "rytíř z Herodemu", "pták milhan" a "matateon, nejvyšší z nejvyšších" atd. atd. nemají pro mě ani ceny barevných nebo tvarohových či náladových zkratek, protože svět Šelepův je uměle a nedobře oživený svět vzdálený a překonaný, svět, kterého neznám ani z doslechu a s nimž mají cosi společného pouze vzácní vyvolenci. "Weiner nenápadně volí mezi větami i taková slova, která naznačují, že někteří básníci se populárními nikdy nestanou. Závěrem sloupku pak označuje autora jako umělce, který spíše nudí.¹¹⁷

Další z jeho fejetonů můžeme objevit například v deníku Venkov. V roce 1917 Richard Weiner komentuje nové básnické spisy Františka Ladislava Čelakovského, jež hned na začátku označuje jako kritické, a to z toho důvodu, že obsahují i básně a epigramy, které sám Čelakovský z neznámých příčin do svých knih nezveřejnil. Vyobrazuje čtenářům české trojhvězdy, do kterého zařazuje F. L. Čelakovského, Jana Kollára, a Karla Hynka Máchu, ke kterému dodává: „...jenž poesii dává nový směr, ne s úmyslem a rozvahou, nýbrž veškerým citovým a filosofickým založením, směr, jímž především půjdou nejbližší generace...“¹¹⁸

5. 1. 1919 byl v Lidových novinách otištěn článek, jenž představoval detektivní dílo Gilberta Keitha Chestertona¹¹⁹, zabýval se zde otázkou, zdali je nutné být katolíkem proto, aby mohl být člověk dobrým detektivem. Nejvýznamnější postava jeho detektivních románů je Otec Brown, kněz. Dále popisuje spisovatelův styl psaní a domnívá se, že katolicismus ještě není překonaný.¹²⁰

Weiner se ve svých člancích orientoval také na knihy. O díle autora Louise Ferdinanda Celina¹²¹ *Cesta až na konec noci*, kterou pro její grotesknost i komiku

¹¹⁷ WEINER, Richard, Kritika Karla Šelepů. Venkov, 1917, č.90, 17.dubna, str.7

¹¹⁸WEINER, Richard, Fejeton K novému vydání básnických spisů F.L. Čelakovského, Venkov, 1917, číslo 80, 27.května, str.2

¹¹⁹ Gilbert Keith Chesterton (29. května 1874–14. června 1936) byl anglický spisovatel. Jednalo se o autora románů a detektivek, literárního a společenského kritika a diskutéra, novináře, esejistu, básníka, historika, dramatika, křesťanského myslitele a zastávce katolicismu.

¹²⁰ WEINER, Richard, Katolický detektiv, LN. 1919, č. 5, 5.ledna str.1-2

¹²¹ Louis Ferdinand Celine, vlastním jménem Louis-Ferdinand Destouches (27. května 1894 Courbevoie u Paříže – 1. července 1961 Meudon, Francie), byl francouzský lékař a spisovatel, nejznámější dílo *Cesta do hlubin noci*. Tento román je autobiografický, líčí počínání francouzského lékaře, zachycuje zde jeho zkušenosti z 1. světové války a popisuje zkušenosti z doby, kdy pracoval jako lékař v chudinské čtvrti na periferii. Zážitky z absurdní atmosféry první světové války vyličil autor syrově, s cynickou pózou rozcitlivělé duše.

přirovnává k českému Švejkovi, hovoří jako o knize, kvůli které se ve Francii rozzuřila bitka, a proto doporučuje, aby si knihu přečetli i čeští čtenáři.¹²²

Ve druhém ročníku *Rozprav Aventina* v čísle 12 (s. 134-135) publikoval Richard Weiner stat' Jules Romains a Diktátor, protože dílo překládal a byl povoláný se k němu vyjádřit. Ve třetím ročníku byla hned v prvním čísle otištěna Weinerova báseň *Z nových básní*. Zajímavý text byl bezesporu Richard Weiner o sobě z čísla 11-12 třetího ročníku, kdy autor přispěl do pravidelné rubriky. Weiner je zde inspirován českou spisovatelkou píšící pod pseudonymem Felix Téver¹²³ a sám sebe označil jako člověka lichého. Současně zmínil i malou knihu veršů *Mnoho nocí*, kterou mu Štorch-Marien v *Aventinu* se Šimovými kresbami vydal. Ve třetí části svého textu pak Weiner svým způsobem bilancoval, když zmínil, že: „Osm let bylo zjevným mým zaměstnáním novinářství, hlavním mým zaměstnáním něco jiného.“¹²⁴

V roce 1919 koresponduje *Lidovým novinám* již z Paříže a vychází tak detailní článek o francouzské knize o Československé republice spisovatelky Louis Weiss. „*La République Tchéco-slovaque, Préface de M. Edvard Beneš*“. Nejenže v tomto článku opěvuje spisovatelské a vypravěčské schopnosti autorky knihy, knihu samotnou, ale především český národ, jeho politické postoje a jeho snahu a udržitelnost jako mladého národa v budoucím světě. Uznává tvorbu autorky především z důvodu, že poměrnou část popisovaných skutečností viděla sama zblízka po boku nejnámějších osobností té doby, ocenila jejich pracovitost, vytrvalost a především čestnost. Nejzajímavější částí fejetonu, která utvrzuje českého čtenáře ke přečtení knihy, je ta, kde Weiner popisuje svoje vlastní pocity při četbě tohoto díla: „Přiznám se, že dlouho již nečetl jsem knihy s takovým napětím, jako tuto druhou a mnohem objemnější část knihy slečny Weissové, psané v listopadu r. 1918, tedy po příměří. A přece šlo o události, které nejen jsem znal, nýbrž kterých i z valné části jsem byl svědkem!“¹²⁵

¹²² WEINER, Richard. Co bylo, co bude? *Lidové noviny*. Praha: Svoboda, 15. 5. 1919, roč. 49, č. 112, s. 3.

¹²³ Felix Téver vlastním jménem Anna Lauermannová, rozená Mikšová, (15. prosince 1852 Praha – 17. června 1932 Praha-Liboc) byla česká spisovatelka.

¹²⁴ WEINER, Richard, Jules Romain a diktátor. *Rozpravy Aventina 1926-1927*, 12. ročník, číslo 11-12, str. 134

¹²⁵ Louis Weiss (25.1. 1893 v Arras, Pas-de-Calais – 26.5.1983 v Paříži) francouzská autorka, novinářka a feministka, evropská politička

Postupem let Richard Weiner dopisoval Lidovým novinám s delšími intervaly a ovlivněn životem v Paříži, a to už méně o politických záležitostech, ale více o francouzské kultuře. Avšak stále zůstal velkým vlastencem. V roce 1927, koncem června, vyšel pod hlavičkou Lidových novin jeden z jeho dalších článků Zkoušky z češtiny. Barvitě, v této spíše povídce, popisuje výuku východních jazyků, především češtiny, na vysoké škole v Paříži. Překvapen z kandidátů z filosofické fakulty, právnické fakulty, absolventa oboru zahraničního ministerstva a jiných – z jejich znalosti češtiny: „*Stoupáme ke studovně v prvním patře; přede dveřmi skupina dívek a mladých mužů; hovořící česky: máme tu tedy krajany. Na českou otázku, do kterých dveří, česká odpověď, že je ještě zavřeno...*“ „*Na druhý omyl přišel jsem sotva jsem usedl: -krajané – přede dveřmi nebyli krajany, nýbrž kandidáty,*“ píše autor. Dále zmiňuje rostoucí zájem o český jazyk a závěr článku směřuje na samotné české umění, české spisovatele a jejich díla, překvapen, že byla součástí zkoušek. K jednomu takovému překvapení píše: „*... jedna kandidátka vysloví náhle jméno Šlejharovo, a dokonce se zdá, že ho velmi pozorně četla. Šlejhar... Kuře melancholik... spisovatel doma zapomenutý – či že bych se mýlil? – a náhle vyvstane před tebou v Paříži...*“¹²⁶

V roce 1929 komentuje Richard Weiner pod svým pseudonymem R. D.: „*...nedávné činy československé censury...*“ , kdy ironicky až s výsměchem poukazuje na censurování díla Zpěvy Maldorusu v Československu a zmiňuje, že málokterá země demokratická by si doslova „troufla“ toto staré a známé dílo cenzurovat.¹²⁷

Po jisté odmlce publikoval Weiner v Přítomnosti text Pravda „užitečná“, která se zabývala pamětní deskou odhalenou malíři Jaroslavu Čermákovi, přičemž článek byl psán v poněkud ironickém duchu a dělal si legraci z posedlosti Francouzů těmito pamětními deskami.¹²⁸

Roku 1931 následoval zajímavý text Francouzští spisovatelé o české literatuře, jenž obsahoval odpovědi francouzských autorů na otázky, jež jim Weiner prostřednictvím dotazníku odeslal (oslovených autorů mělo být asi 65). Sešlo se mu

¹²⁶ WEINER, Richard, Zkoušky z češtiny. LN 1927, č.35, 29. června, str.1

¹²⁷ WEINER, Richard, Zpěvy Maldorusu. LN 1929, č.538, 25. října, str.1

¹²⁸ WEINER, Richard, Pravda užitečná. Přítomnost 7, 1930, č. 51, 24. prosince, str. 802-804, Literatura a umění.

necelých dvacet odpovědí, což Weiner hodnotil jako výsledek hubený, přičemž to zdůvodňoval třemi důvody, a to „titěrností autora“, zněním dotazníku a tím, že někteří zkrátka jednoduše neměli co říci.¹²⁹

Pražská radnice je v právu je článkem, kde Weiner polemizoval s Lidovými novinami, přičemž se zabýval nákupem obrazů ze strany městské radnice, které jim doporučila jí jmenovaná komise. Radnice se ale některá díla, hlavně avantgardního ražení, rozhodla nezakoupit. Weiner tu nesouhlasil s názorem Eduarda Basse, že se jedná o diskriminaci, ale uvedl příklad z Francie, kde díla největších umělců musela být nejprve opovrhována, aby se později dočkala uznání.¹³⁰

Něco z historie francouzské avantgardy byly tři články, jež mimo jiné zmínily soudobou krizi francouzského surrealismu. Weiner tu zhodnotil význam surrealismu a jeho důležitost, zabýval se také dadaismem. V článku se zabývá, tím že surrealismus měl značný význam na mladé intelektuály doby Breton¹³¹, Aragon¹³² a třeba například Eluard¹³³. Dále pak uvažoval, zdali je surrealismus spojen s komunismem a pokud ano, do jaké míry.

Co se týče obrazů, byl jeho hlavní zájem o surrealismus a dadaismus. Na témata obou těchto směrů napsal nesčetně článků. „*Válí se na kanapi, šnupe kokain, kouří opium, tančí foxtrot; obrazy za něho maluje jeho pudl, jemuž natírá lokaj šlápata barvami,*“ napsal sarkasticky o dadaismu. „*Francouzský surrealismus prožívá právě krizi. Není to krize první, ale na rozdíl od předchozích- a velmi četných -, které bývaly jakýmisi „očistnými“ výlukami, s nimiž lze srovnat „vyřizování“ v komunistické straně, má tato poslední krize ráz dilematu, s nímž se má vypořádat surrealismus jako takový: buď dojít uznání, o které se od druhého surrealistického*

¹²⁹ WEINER, Richard, Francouzští spisovatele o české literatuře, Přítomnost 8, 1931, č. 12, 25. března, str. 183--184, Literatura a umění.

¹³⁰ WEINER, Richard, Přítomnost 8, 1931, č. 51, 23. prosince, str. 807-809, Literatura a umění

¹³¹ André Breton (19. února 1896 Tinchebray (Orne), Francie – 28. září 1966 Paříž) byl francouzský básník a prozaik. Je považován za zakladatele a hlavního teoretika surrealismu.

¹³² Louis Aragon (3. října 1897–24. prosince 1982, vlastním jménem: Louis Andrieux) byl francouzský spisovatel. Původně vystudoval medicínu, za studií se seznámil s André Bretonem, který měl velký vliv na první etapu jeho tvorby, zejména básnické. V roce 1928 se rozešel se skupinou surrealistů, oprostil se od jejich poetiky a inspirace sny.

¹³³ Paul Eluard (14. prosince 1895, Saint-Denis – 18. listopadu 1952, Charenton-le-Pont) byl francouzský básník.

manifestu metodicky uchází, to jest uznání za řadového vojáka marxistické revoluce, ale odpřisáhnout idealistické bludy, na nichž z valné míry spočíval, nebo zůstat zásadám své doktríny věren, ale zůstat zároveň také jen, čímsi jakoby revolučním harcovníkem, jehož případné služby se sice nezamítají, jemuž se však upírá uznání oné revoluční platnosti a náležitosti, po nichž, naoko tak neočekávaně, nyní tolik zatoužil. Soudíc podle posledního hromadného projevu, rozhodli se surrealisté pro druhou možnost.“ Zde Weiner popisuje krizi surrealismu, a to zejména v důležitých bodech, za které pokládá odklonění se od surrealismu Louise Aragona a za druhé, nedobrovolně dobrovolné zřeknutí se vstupu surrealistů do komunistické strany dle André Bretona, který deklaroval v Druhém surrealistickém manifestu v roce 1930.¹³⁴

Dále popisuje značný význam surrealismu, který ať přímo, či nepřímo ovlivnil mladé intelektuály. Nadále se zabývá zkušeností mladých surrealistů s komunismem. Většina surrealistických autorů skutečně s komunismem koketovala a někteří se dokonce i komunisty stali, například Paul Eluard. V dalším článku představuje hnutí a vznik dadaismu a jeho hlavní představitele. „*První dadaistické projevy- jeho oficiální zdroj, lze-li tak říci-sběhly se za okolnosti, že bys řekl determinace: bylo to roku 1916, to jest v roce, kdy válka jako by se od lidské vůle byla už odpoutala, stala se čímsi samosprávným.....*“ „*Slovo „dada“ vysloveno tedy poprvé v Curychu a ti, kteří je našli, zakládali si zejména na tom, že to slovo, „které nic neznamená“, což je pravdou jen relativní, neboť „ c'est son dada“, „ to je jeho koníček“, říkalo se ve Francii už dávno před válkou....“*

V Československu hlavními protagonisty surrealismu byla Surrealistická skupina ČSR založena 1934 Vítězslavem Nezvalem¹³⁵ vyznačovala se hlavně tím, že udržovala kontakty se členy skupin cizích zemí. Sám Breton přijal pozvání přednášet na přání českých surrealistů do Prahy. Manifest byl sepsán V. Nezvalem roku 1934 a jsou pod něj podepsány významné osobnosti českého surrealismu jako Vítězslav Nezval, Karel Teige, Toyen, Konstantin Biebl, Bohuslav Brouk, Jaroslav Ježek, Jindřich Štyrský, Jindřich Honzl a jiní.

¹³⁴ WEINER Richard, Nová krize surrealismu a trochu retrospektivy, Přítomnost 9, 1932, č. 18, 4. května, str. 281-284, Literatura a umění

V roce 1938 byla skupina Nezvalet rozpuštěna (osobní neshody, mnoho členů odmítalo výrazně prosovětské Nezvalovo smýšlení). Někteří členové tento krok neuznali a vyvíjeli aktivitu až do roku 1939.

Katolictví ve francouzské literatuře¹³⁶ mělo podtitul Poznámky k některým zjevům v moderní francouzské literatuře. Weiner tu blíže charakterizoval díla některých autorů, jako byli Barrés¹³⁷ nebo Maritain.¹³⁸

Francouzský ctitel Angličanů, tak představuje autora jménem André Maurois¹³⁹.

Weiner ho líčil jako jakéhosi outsidera soudobé francouzské prózy z té příčiny, že koncepce jeho románů měla být syntetická, nikoli analytická, také měla být mnohem více anglická než francouzská.¹⁴⁰

V lednu 1933 napsal Weiner do Lidových novin článek ke čtyřstému výročí Michela de Montaigne¹⁴¹. Autora popisuje jakožto filozofa, kterého opěvují jak klerikové, tak liberálové. Ač byl de Montaigne skeptikem, Weiner jej popisuje jako velkého humanistu, který ve funkci starosty Bordeaux odvrátil mnoho škod a svárů. Morovou ránu se mu však odvrátit nepodařilo, proto uprchl do Libourne.¹⁴² Další zajímavé články věnoval francouzskému knižnímu trhu, představoval nové autory a

¹³⁶ WEINER, Richard, Katolictví ve francouzské literatuře, *Přítomnost* 3, 1926, č. 28, s. 436-441.

¹³⁷ Maurice Barrés (19 srpna 1862 v Charmes (Vosges) – 4. prosince 1923 v Neuilly-sur-Seine (Seine)) byl francouzský prozaik, esejista a publicista. Maurice Barrés vystudoval práva, ale zajímal se i o politiku. Prosadil se v politice i v literatuře. Stal se členem Francouzské akademie.

¹³⁸ Jaques Maritain (18. listopadu 1882 Paříž – 28. dubna 1973 Toulouse) byl francouzský katolický filosof tomistické a personalistické inspirace, zastánce „integrálního křesťanského humanismu“ a lidské svobody. Velký význam měla jeho politická filosofie, včetně účasti při formulaci Deklarace lidských práv, a jeho estetika.

¹³⁹ André Maurois vlastním jménem Émile Salomon Wilhelm Herzog (26. července 1885 Elbeuf – 9. října 1967 Neuilly-sur-Seine), byl francouzský spisovatel, esejista, historik, kritik a publicista. Původní pseudonym André Maurois přijal za vlastní jméno v roce 1947.

¹⁴⁰ WEINER, Richard, Francouzský ctitel Angličanů, *Přítomnost* 3, 1926, č. 47, s. 739-742

¹⁴¹ Michel Eyquem de Montaigne (28. února 1533 – 23. září 1592) byl francouzský renesanční myslitel, humanista, skeptik. Dal vzniknout novému literárnímu žánru – eseji.

¹⁴² WEINER, Richard, Michel de Montaigne, LN 41, 1933, č. 135, 15. března, str. 9, Kulturní kronika Paříž

knihy, například André Mauroise¹⁴³, Paula Bougerta¹⁴⁴, Juliana Greena¹⁴⁵, Paula Moranda¹⁴⁶ a mnoho dalších. Knize Basilejské zvony¹⁴⁷ od Louise Aragona¹⁴⁸ pak Weiner věnoval celý samostatný článek¹⁴⁹.

Roku 1927 publikoval Weiner v Přítomnosti na pokračování článek K českému překladu díla Proustova. Líčil ho jako mimořádný literární zjev, jenž si svoji proslulost rozhodně zaslouží.

K výročí smrti literáta Victora Huga¹⁵⁰ napsal Weiner text, kde se zamýšlí nad myšlenkou vlastenectví jak u nás, tak ve Francii. Slavného Victora Huga nazývá miláčkem národa a bojovníka-hlasatele, který bude věčně zbožňován.

¹⁴³ André Maurois, vlastním jménem Émile Salomon Wilhelm Herzog (26. července 1885 Elbeuf – 9. října 1967 Neuilly-sur-Seine), byl francouzský spisovatel, esejista, historik, kritik a publicista. Původní pseudonym André Maurois přijal za vlastní jméno v roce 1947. V době první světové války napsal satiry Mlčení plukovníka Brambla (1918) a Řeči doktora O'Grady (1922). Je autorem románů z prostředí normandského zámožného měšťanstva: Bernard Quesnay (1926), Dvě lásky Filipa Marcenata (1928) nebo Rodinný kruh (1932). Velkou popularitu si získal hlavně díky jeho románovým životopisům řady slavných osobností: Honoré de Balzac, Robert Browning a Elizabeth Barrettová-Browningová, George Gordon Byron, François René de Chateaubriand, Frédéric Chopin, Benjamin Disraeli, Alexander Fleming, Victor Hugo, Cecil Rhodes, George Sandová, Percy Bysshe Shelley, Ivan Sergejevič Turgeněv, Voltaire a dalších. Napsal rovněž Dějiny Anglie, Francie, Německa a Spojených států amerických.

¹⁴⁴ Paul Bourget (1852–1935) byl francouzský básník a spisovatel. Jaroslav Vrchlický v antologii Moderní básníci francouzští (1893) na str. 84 uvádí: Mimo známé romány a studie literární a cestopisné, které jej postavily v první řadu moderních duchů francouzských, vydal veršem: La vieinquieté (1875), moderní idylku Edel (1878) a Les aveux (1882).

¹⁴⁵ Julien Green (6. září 1900, Paříž - 13. srpen 1998, Paříž) byl americko-francouzský spisovatel proslulý svými psychologickými romány. Ceněno je též osmnáct svazků jeho deníků a úvah. Psal je od roku 1926 až do smrti. Mezi jeho nejznámější romány patří Adriana Mesuratová, Bratr František, Varuna.

¹⁴⁶ Paul Morand (13. března 1888, Paříž, Francie – 23. července 1976, Paříž, Francie) byl francouzský diplomat a spisovatel, člen Francouzské akademie. Nejznámější romány Muž ve spěchu, Venises.

¹⁴⁷ Basilejské zvony Dílo pokrokového francouzského básníka a spisovatele, zahajující románový cyklus "Skutečný svět", staví vedle sebe 3 různé typy žen přelomu stol. a před 1. svět. válkou. První byla Diana, rafinovaná žena "velkého světa". Další představitelkou je Kateřina Simonidzová, mladičká ruská emigrantka. Ve své živelné touze po osvobození ženy zprvu sympatizující s anarchisty, později pod tlakem vlastních zážitků a poznatků přecházela na stranu francouzských socialistů. Poslední z této galerie je Klára Zetkinová, význačná německá socialistka a bojovnice ženského hnutí. Román líčí čachry bankéřů, finančníků a podnikatelů, čtenář se tu seznamuje s dozríváním anarchismu a rozvojem dělnického hnutí. Kniha je uzavřena stručným vylíčením protiválečného Basilejského kongresu II. Internacionály r. 1912.

¹⁴⁸ Louis Aragon (3. října 1897–24. prosince 1982, vlastním jménem: Louis Andrieux) byl francouzský spisovatel. Původně vystudoval medicínu, za studií se seznámil s André Bretonem, který měl velký vliv na první etapu jeho tvorby, zejména básnické. V roce 1928 se rozešel se skupinou surrealistů, oprostil se od jejich poetiky a inspirace sny. Záhy nato vstoupil do Komunistické strany Francie. V roce 1930 navštívil SSSR a stal se komunistou. Seznámil se s Vladimírem Majakovským a jeho švagrovou Elsou Trioletovou, která se posléze stala jeho ženou.

¹⁴⁹ WEINER, Richard, Z francouzského knižního trhu. LN 42, 1934, č. 239, 13. května, str. 9

¹⁵⁰ Victor-Marie Hugo (26. února 1802, Besançon – 22. května 1885, Paříž) byl francouzský básník, prozaik, dramatik, esejista a politik, vrcholný představitel romantismu. Nejznámější knihy Bídníci a Chrám Matky Boží v Paříži.

Zajímá se ale také o jeho básnickou tvorbu, která v tehdejší době nebyla českému čtenáři tak známá¹⁵¹.

2.2.4. Fejetony ze života

Krátký čas na to uveřejnila Stopa další z děl mladého Richarda Weinerja, tentokrát fejeton Radostné cestování. Tento článek popisuje autorovo zamyšlení nad tím, jak, a především kam lidé unaveni prací o prázdninách z republiky cestují. Rozčiluje se nad faktem, že lidé navštěvují pouze místa někým doporučená, a to hlavně průvodcem, a zapomínají tak na místa, která jsou sama o sobě krásná. Lidem se krásná a zajímavá nezdají, protože je vlastně neregistrují. Soustředí se podle Weinerja pouze na to, že musí navštívit „*to a to místo, protože to místo někdo říkal, že je zajímavé*” a nesmyslně se ženou za „*cílem*“ a nevnímají nádheru samotné cesty. „*Věc je vážná. Vážná proto, poněvadž toto zbůhdarma prolézání uměleckých sbírek se doporučuje jako element umělecké výchovy. Krása se činí populární a všem snadno přístupnou.*”¹⁵²

Na žádost redaktorů Rozpravy Aventina píše Richard Weiner článek sám o sobě. V úvodu článku píše rozpačitě přímo o rubrice „o sobě” a o tom, že zájmeno „já” se mu vzpříčí na dobro, pokud tento článek napíše po vzoru ostatních. „*Jsem člověkem lichým,*” odbývá zadání. Odpověď rozvíjí už jenom vysvětlením, že jsou dny, kdy se stává sudým, protože tropí neplechy. Závěrem pochmurně a sám sobě kriticky píše, že již osm dlouhých let se věnuje novinářině, ale jeho hlavní zaměstnání je jiné – spisovatel a básník. Dodává, že všech těchto osm let vedlo k napsání knih veršů, které již publikoval a že teprve nedávno mu někdo pověděl: „*Ale já opravdu myslím, že jste básník.*“ „*Po osmi letech dobral jsem se zase odvahy nehanbit se za svou slabost. Riskovat, ale nebrat si k srdci, jak to dopadlo.*”, trpce uzavírá svoji zpověď¹⁵³.

¹⁵¹ WEINER, Richard, Victor Hugo. 1802-1885. LN 43, 1935, č. 257, 22. května, str.9

¹⁵² WEINER, Richard, Radostné cestování, Stopa číslo 8, 1912–1913, Ročník III., 212–217

¹⁵³ WEINER, Richard, Richard Weiner o sobě. Rozpravy Aventina 1912, ročník 3, č. 11-12 str. 131

V roce 1913 otiskují Lidové noviny jeho článek „*Balada o zdraví*“. V jeho úvodu Weiner píše, že sám sebe vidí jako člověka, který by chtěl proměnit věčnost za okamžik a nejlépe by se viděl stěhovat jednou za 14 dní. Že patří mezi ty lidi, kteří mají pocit, že u souseda je tráva zelenější. Popisuje své touhy o svobodě, volnosti a celkem hluboce se zabývá sám sebou: „Převrátiti život, udělati se dne noc a z noci den, žítí “prudký život... Než všechno se mi ukázalo děravým, jedno po druhém jsem opouštěl, ač neříkám, že bez návratu.” V pokračování pasáže se dostává k hlavnímu tématu, a to smrti Pierrette Fleury, šťastné bohémky, která si užívala života a plnila tím všechny bulvární tisky ve Francii. Weiner k jejímu životnímu příběhu píše: „... *a zatím co slyším mravná rozhořčení montánních listů, těch, které by dožily, kdyby netyly z vašich hříchů, fabrikující z nich pikantní echa, myslím na to, co asi bylo vám hledání radostí života?... Říkali, že jste éterem, opiem a kokainem utápěla svůj žal, žal z nešťastné lásky...*” Zvláštností tohoto článku je opět autorovo spojování cizích a českých slov v jedno, například „chancí” - místo šancí. Závěrem článku opět kritizuje lidskou povahu: „...*ne, dojistá hledala jste radosti života. Našla jste je? Jsou v etheru, v opiu a v kokainu? Mohl bych se otázati po tom živých. Ale živí lžou. Vy byste řekla pravdu, ale nemůžete už promluvit.*“¹⁵⁴

Richard Weiner však umí být i humorným vypravěčem. Zejména jeho fejeton s názvem *Carted'identite* je vcelku vtipným a výstižným popisem francouzské byrokracie. Weiner si totiž požádal o francouzský občanský průkaz a svým zábavným a krátkým fejetonem líčí, kolik je potřeba dokumentů a fotografií, aby mu instituce vyhověla. A to i v případě, že byl držitelem diplomatického pasu, tedy „prověřenou osobností“. Jak sám píše „*A kde máte fotografie?*“ - „*tady prosím.*“ – *Ukazuji je nerad. Mám na ní hrb. Ale jakáž pomoc! Je připraven na mm diplomatickém (ano prosím!) pasu.* „*Hm!*“ – „*Co hm?*“ „*To je diplomatický pas! Ano prosím!*“ – „*Na tom nezáleží.*“ *Máte papíry v pořádku, ale kde je pět fotografií, vzatých zpředu a bez klobouku?*“ „*Hm?*“ – „*Nemáte?*“ – *Nemám.*“ – „*Vše marné.* O pár dnů později, kdy si projde opět byrokratickým martýriem „*Zaplatpánbůh*“ – „*Mám svou carted'identité. Hrdě si vykračuji.*“

¹⁵⁴ WEINER, Richard, *Balada o zdraví*, 1913 LN 21, číslo 324 27. listopadu str 275

*Kdo mi co může vytknouti? Jsem člověk, jenž v Paříži není předstižen, co do pořádku v papírech. Večer doma. Dívám se na papírek, jenž mě stál tolik žluče: jméno je moje. Ale fotografie, kterou přilepili, představuje pána s plnovousem. Co živ neviděl jsem takového ohyzdy! Ale mně už je to jedno“.*¹⁵⁵

Ve svých textech se Weiner pouští nejen do kritiky vyhlášené pařížské módy, ale také imperialismu nebo intelektuálního bolševismu. „*Ohrozivši tak nebezpečné vítězství spojenců, stalo se módou být bolševikem V salonech u neobyčejně dobře obslužených stolů, pokládaly dámy pokryté šperky a pánové v bezvadných fracích (chroustajíce předražené koláčky) za bontonvelebení vymoženosti ruské revoluce a láti úpadku západní společnosti,*“ píše v jednom ze svých textů.¹⁵⁶

V článku z roku 1925 do Lidových novin se zabývá dobou slavných salonů. Mnoho jich podle něj zaniklo druhým císařstvím. Proust napsal monografii republikánského salonu bohatých manželů Verdurinových. Weiner dělí salony podle toho, jaké osoby se v nich scházely. Základem podle něj nebyla osobní kvalita, ale sociální postavení. „*I když lidé s nízkým postavením, kteří oplývali speciálními schopnostmi a nadáním vítáni byli taktéž, aby zlepšili reputaci daného salonu. Nové typy moderních salonů, jsou převážně literární a rodový původ již není podstatný,*“ píše Weiner¹⁵⁷.

Článek Klauni se zabýval bratry Frateliniovými¹⁵⁸. Klaun přitom nebyl pro Weina nějakým vulgárním šprýmařem. „*Nehorázné naličení, nehorázná gesta a slova nejsou ničím jiným než cudnou maskou duše nad jiné prostné, duše ve své nevinosti téměř animální.*“¹⁵⁹

¹⁵⁵ WEINER, Richard, Carted'identité. LN 27, 1919, č. 68, 9. března, str 1-2, Beseda

¹⁵⁶ WEINER, Richard, Moda a společnost v Paříži. LN 31, 1923, č. 240, 15. května, str 11.

¹⁵⁷ WEINER, Richard. Salony, LN 33, 1925, č. 94, 22. února, str. 13, Pařížská společnost

¹⁵⁸ Bratři Fratelinibyla slavná cirkusová rodina. Po první světové válce působili tito tři bratři v cirkusu Merdano v Paříži. Od roku 1923 se Fratellini stali miláčky pařížských intelektuálů. Výstupy trvaly 45 minut. V té době byli nejznámějším cirkusovým triem, oblíbeným francouzskými intelektuály. U nás si jej oblíbil Jiří Voskovec, když s malířem Šimou během svých studií navštěvovali cirkus Medrano. Duo Jiří Voskovec a Jan Werich se nechali inspirovat při tvorbě masek.

¹⁵⁹ WEINER, Richard, Klauni. Přítomnost 2, 1925, č.25, 2. července, str. 395-398

Další článek věnoval slavné francouzské kuchařce Filliouxové (la mére Fillioux) pravým jménem Francois Fayolle, která byla vyhlášenou kulinářskou specialistkou ve městě Lyon a rovněž majitelkou věhlasného hostince. Jak sám Weiner píše, v Paříži zná jen dvě hostinské, co připomínají školu paní Filliouxové. „*Ale pařížská paní Guéntová vaří jen pro lidi, co jí byli doporučeni, a matka Marie vyžaduje, aby byla večeře objednána nejméně několik hodin předem,*“ píše Weiner. Dále v článku doporučuje slavná místa, kde se kvalitně vaří a člověk se zde dobře nají.¹⁶⁰

Koncem roku 1929 přináší čtenářům Lidových novin Weinerův poutavý příběh z pařížských soudních síní. Sarkasticky popisuje život některých dam v cizině, v tomto fejetonu konkrétně paní Weillerové, která po jednom z flámů se svým manželem, buď v sebeobraně, nebo úmyslně svého chotě zabila. Richard Weiner se v žurnalistické tvorbě nevyhýbal žádným slovním spojením a, i když by mohl, tento článek nijak necenzuroval: „*Ve dne se spalo a v noci bendilo. Po jednom takovém vele-flámu, který počal v černošském bálu a končil kokainovou orgií kdesi na Montparnasse, pí. Jana se s chotěm odebrala domů.*“ Při citacích výpovědí se nezdráhal použít například označení partouze, a dokonce i s vysvětlením: „*Uvnitř byla jeho žena, k níž přizval čtyři Argentiňany, on sám seděl u volánu, ale medil si koukaje se zpětným zrcátkem na to, co se děje uvnitř.*“ „*Ale v den, kdy zahájena tato smrdutá pře, svěřil se básník a člen Akademie Paul Valéry večerníku L'Intransigeant¹⁶¹, že věří v soumrak manželství jakožto společenské instituce. Nastává doba volných spojení. Volných a nezávazných,*“ používá Weiner citaci z jiného francouzského tisku.¹⁶²

Je Francie ve světě na ústupu? je článek, který se zabývá americkým letcem Lindberghem, který přeletěl Atlantik a pobýval nějaký čas v Paříži. V souvislosti s tím, že tento primát nezískali Francouzi, se Weiner hlouběji zamýšlel nad tím, jestli je

¹⁶⁰ WEINER, Richard, Matka Fillouxová zemřela. LN 33, 1925, č. 571, 15. listopadu, str. 13-14, Pařížská společnost.

¹⁶¹ L'Intransigeant vznik červenec 1880 zakladatelé: Victor Henri Rochefort, Marquis de Rochefort-Luçay. Původně zastával levicovou opozici, posléze ve dvacátých letech se stal pravicovými novinami. Konec publikace 1940. Po válce byla v roce 1947 krátce znovu publikována pod názvem L'Intransigeant-Journal de Paris, než se spojila s Paris-Presse.

¹⁶² WEINER, Richard, Kloaka, LN 1929, č. 168, 6. listopadu, str. 1

Francie opravdu na ústupu. Podle něho šlo o logický stav věci, jenž souvisel i s tím, že Francie již neměla nejvíce obyvatel v Evropě.

V dubnu 1934 se Richard Weiner opět objevuje na titulní straně Lidových novin s hlavním tématem, tentokrát zprávou o smrti světoznámého podvodníka Rochetteho¹⁶³. Přibližuje československé scéně, čím se Rochette provinil – při prvním zatčení v třiceti letech, 200 milionů nakradených podvody a vyděračstvím. Weiner připomíná, že to bylo 200 milionů předválečných, což dobově odpovídá celé jedné miliardě. Několikrát policii utekl, jednou dokonce i do Mexika, před sněmovní komisí ho „zachránilo“ vypuknutí války, následně byl v průběhu první světové války zatčen jako voják, který byl hledán pro svévolný odchod na dovolenou. Teď, v roce 1934, sedí konečně před zaslouženým soudem: „*Chvíli poslouchal. Pak vytáhl břitvu, pod lavicí ji otevřel: pomalý skoro by promyšlený řez pod krásný plnovous. Pán schýlil hlavu, břitva mu vypadla z rukou... V nemocnici Raoul Rochette dokonal,*” píše Weiner o smrti podvodníka v „přímém přenosu“ ze soudní síně. Závěrem podává informaci, že vedle umírajícího Rochette ležel dopis, který prý byl zaslán v den soudu i prezidentovi a arcibiskupovi, o tom, že je nevinný a byl pouze vděčnou obětí.¹⁶⁴

Začátkem listopadu 1934 je Richard Weiner stále v Paříži a čtenářům přináší na tu dobu velmi pokrokovou úvahu, pojednávající o ironii, se kterou člověk rozhoduje o tom, kdy zvířata umírají oprávněně a kdy neoprávněně. Odvolává, se tak na články posledních dní, kdy světová média popisují negativní dopady mazutu, kterými topí lodě v kotlích a na vodní hladině tak vznikají olejnaté vrstvy. V tisku nejvíce napadá záměrně uveřejňované fotografie ptáků, kteří jsou obaleny tímto lepkavým olejem: „*A co ryby? - Že by snad mazut rybám chutnal?*“ dodává. V další části článku zmiňuje jakousi směšnost celého tématu a povrchnost lidí, kteří potřebují těžit na tragédiích, avšak jen na těch, na kterých se jim to hodí a vyplatí. Doslova píše: „*Je to smutné, musí-li daň z tohoto pokroku platiti nevinní mořští ptáci, ale ať jsou rádi, je-li člověk tak hodný, že jim to splatí aspoň slzičkou.*“ „*Člověk je opravdu hodný. A milovaný pořádku. Na doklad toho fotografie, kterou jsem našel na druhé straně čísla... Jmenuje*

¹⁶³ Raoul Rochette (6. března – 3. července 1854) byl francouzský archeolog

se ten obrázek Lovecká radost a představuje hezkou slečinku v mlázi... Jsem přesvědčen, že redaktora plačícího nad ptáčkem zahynulým v mazutu ani nenapadá hořekovat nad ptáčkem sestřeleným hezkou lovkyní. To je konkrétní doklad obecného pravidla, že i lidé dojatí smutnými osudy zvířat, vyjímají z nich osud, který jim připravují sami.“ Připomíná především to, že pokud někdo nesouhlasí s absolutismem, který si člověk nad zvířaty osvojil, společnost ho považuje přinejmenším za blázna.¹⁶⁵

V roce 1936 překládá zprávu z Francie o smrti spisovatele a skladatele Chaupignyho¹⁶⁶, který byl násilně zabit ve svém bytě zlodějem, kterého při vykrádání svého apartmánu vyrušil.

S dalším článkem, se zabývá zvyklostmi v uléhání ve Francii a v Československu, jak píše sám jinými slovy: *„Československo je nejkrásnější a nejpodivnější zemí světa, kde jsem mizerně spal“* článek je z roku 1931, s názvem *„Zas chvilku doma“* „Ze Západu dovážíme přemnohé. Kdypak okoukneme nesrovnatelné francouzské umění stlát? Neradím vyhřívání postelí: dalo se kameninovými láhvemi s horkou vodou, ne-li žhavým dřevěným uhlím na zvláštních roštech, ale sportovní generace tuto změkčilost zavrhly. S vytápěním lože setkáme se leda v zámcích vnitřní Bretaně anebo v Cantalu a v kutěti zimomřivých starých panen v ustraněních městečkách. Zůstala však, smím-li tak říct, „nahá postel“, drahocenné a stále zdokonalované dědictví po předcích, a dojistá plod robustní civilizace. Mám-li se vyjádřit synteticky, povím, že pravé francouzské lože je napjatým svalem, kdežto běžné lože československé je hebounkým kolébkovitým úzlabím nedůstojným potomků chrabrých junáků, jak praví píseň Bývali Čechové.“¹⁶⁷

Začátkem roku 1935 píše do Lidových novin malý postřeh z francouzské společnosti. Popisuje doby, kdy neexistovaly rubriky „pronajme se“ a člověk si „mohl uběhat nohy“, pokud se chtěl stěhovat. *„Paříž se nám zdála proto až nehostinnou, trochu tak kriminální: - Ty že by ses rádstěhoval, ten a ten kousek že tě vábí, intuice*

¹⁶⁵ WEINER, Richard, Soucit. LN 1934, č. 560, 9. listopadu, str. 1

¹⁶⁶ WEINER, Richard, Spisovatel obětí zločinu. LN 1936, č. 405, 13. srpna, str. 2

¹⁶⁷ WEINER, Richard, Zas chvilku doma. LN 1931, č. 440, 3 září, str. 1-2.

že ti našeptává...” „Poté, co se rubriky „pronajme se” začaly tisknout, neničily domovní vzhled, lidem dávaly pocit nadbytku a v každém evokovaly pocit tuláctví a volnosti, resp. že se kdykoliv, kdokoliv, kamkoliv může odstěhovat, což umocňovalo ve společnosti pocit svobody“, popisuje Weiner. Dále však s hořkostí dodává, že dnešní rubriky “pronajme se” jsou umístěny na křiklavě barevných pruzích „...přetínajících celá poschodí, pokořujících valné části průčelí nových obchodních paláců, opravdových to zakletých zámků,” líčí rozhořčený autor.¹⁶⁸

Další zprávou od Richarda Weinerja v Lidových novinách jsou novinky ohledně kriminálního dění ve Francii. Weiner ve zprávě popisuje, jak lští vylákali půldruhého milionu franků z poštovního úřadu ve městech Bordeaux, Nancy, Marseille, v Nice, Lyonu a Monacu. Podvodníci si zařídili padělané legitimace policejního a poštovního úřadu. Nápadní byli úředníkům hlavně svojí zdvořilostí.

Jednomu úředníkovi se muž jménem Emil Gardés zdál podezřelý, že si klienta pozval do kanceláře, kde jej předal policejním orgánům, zjistilo se, že všechny zfalšované legitimace byly napsány na toto jméno s razítkem policie z Lille. Podvodníci byli již v minulosti trestáni.¹⁶⁹

V dalším článku pro Lidové noviny Weiner popisuje, jakou náhodou pařížská policie přišla na černý dovoz zbraní do Španělska. Na pařížské křižovatce se srazila dvě rychle jedoucí auta, z jednoho z nich však rychle vyskočilo několik osob a dalo se na útěk. Jednoho z prchajících se podařilo zadržet, po výslechu se při jeho domovní prohlídce našla objednávka ve výši 2000 vojenských zbraní pro španělské povstalce – jména ostatních podezřelých se od zadrženého nepodařilo získat.¹⁷⁰

Opět na titulní straně získává pozici, když přináší detailnější informace ke zprávě z předešlého dne, a to konkrétně o loupežné vraždě v mezinárodním rychlíku na Francouzské riviéře. Píše, že podrobnosti a informace které se doposud policii podařilo zjistit, činí událost ještě tajemnější, než doposud byla. Zavražděna byla paní

¹⁶⁸ WEINER, Richard, Pronajme se. LN 1935, č. 59, 2. února, str. 1

¹⁶⁹ WEINER, Richard, Zdvořilost prozradila zloděje. LN 1936, č. 479, 23. září, str. 1

¹⁷⁰ WEINER, Richard, Výnosné obchody se zbraněmi. LN 1936, č. 479, 23. září, str. 2

Garalová, pocházející z vlivné rodiny, byla nalezena „udušena chloroformem, kufříkem nožem rozřízný, avšak veškeré cennosti v něm ponechány“.¹⁷¹

¹⁷¹ WEINER, Richard, Loupežná vražda v rychlíku. LN 1936, č. 579, 11. listopadu, str. 1

2.2.5. Politická témata

Roky 1912 a 1913 byly v Evropě ve znamení Balkánských válek, tedy sérií konfliktů, které probíhaly v těchto letech na Balkánském poloostrově. Nově vzniklé národní státy se v nich snažily získat co největší území na úkor Osmanské říše, ze které vzešly a od které se teprve nedávno osamostatnily. Byl to důsledek agresivnější politiky po vzoru Trojspolku. Český lid byl však více pro hospodářskou spolupráci s balkánskými zeměmi než pro podporu zbrojení v nich. V českých médiích se na toto téma vedly rozsáhlé politické debaty. Do té přispěl i Weiner. V novinách Stopa byl totiž v říjnu 1912 uveřejněn jeho článek, psaný z Francie, týkající se francouzského senátora d'Estournellese de Constante¹⁷². Weiner jej v něm kritizuje za aroganci, se kterou v minulých dnech adresoval nevhodné vzkazy černohorskému králi poté, co černohorská děla vystřelila na turecké vojsko. Nezapomíná si „rýpnout“, že před rokem, kdy Italové bezdůvodně vyjeli proti Turkům, k vrchním státníkům Itálie žádné podobné vzkazy nesměřoval, protože by tvrdě narazil. V dalších částech článku se zabývá úvahou o válce, o tom, jak se jí vyvarovat a jestli to vůbec lze. Závěrem se opět vrací k francouzskému senátorovi a na jeho adresu dodává: „*Šlo mi spíše o to, ukázati k tomu, jak psaní d'Estournellesovo jest samo o sobě paskvilem pacifikačního hnutí – které má raison d'être v předpokladu lidské dobroty – když samo toto psaní jest diktováno zlobou a nadutostí, což jest ještě horší.*“¹⁷³

Ve fejetonu „**Praha se chystá**“, který Weiner rovněž zařadil do souboru Třásničky dějinných dnů, se věnoval očekávanému příjezdu prezidenta Masaryka. Velmi svědomitě popsal přípravy Pražanů k této události. „*Pravil jsem, že Praha má pokdy na výzdobu – a je to pravda: neboť – dosud tu prezidenta není-, i povězme si, že nás se svým příjezdem jaksepatří vodí za nos: ale div divoucí je, kdože jsou ti, kteří si pokdy vzali?*“ Tyto fejetony Weinervydal pod titulem Třásničky dějinných dnů, kde se vyjádřil o těchto významných událostech, stal se tak svědkem důležitých jednání spjatých se vznikem Československa, až do příjezdu Tomáše Garrigua Masaryka a

¹⁷² Paul-Henri-Benjamin Balue d'Estournelles, baron de Constant de Rébecque (22. listopadu 1852, La Flèche- 15. května 1924) byl francouzský diplomat, politik, advokát mezinárodních arbitráží a držitel Nobelovy ceny míru z roku 1909 spolu s Augustem Beernaertem.

¹⁷³ WEINER, Richard, Mírový tlach, Stopa číslo 5, 1912-1913, Ročník III., str 125-128

jeho uvítání na Wilsonově nádraží. Weiner se účastnil i mírové konference v Paříži.¹⁷⁴Na vítání reagoval ve svém fejetonu „... kteří nechť mi odpustí, užívám-li této milované slovní zkratky za oficiální – vojíni československé armády v cizině-...“ „zmoklou Prahou“¹⁷⁵

Pýchu a radost nad událostmi posledních dnů a otevřenou náruč Prahy popisuje svým specifickým způsobem připomínající spíše básnický popis než fejeton, avšak ho postupem délky článku nahrazuje také svou specifickou ironií, kdy nezapomíná „rýpavě“ připomínat tradiční českou náturu, projevující se při všech příležitostech, kdy doslova píše: „*Ne, nevěřte, že pražští lidé reprezentují v těchto dnech jakýsi rod přemýšlivý a tklivě poetický. Jsou to samí blázni. Tlačí se jako by šlo o generální zkoušku na sobotní generální tlačenci, hubují, jako by chtěli dokázat, že – ani v těchto dnech nevzdali jsme se, prosím, svého ducha kritického-, ale tlačí se a strkají, vzdychajíce dětinským blahem a hubují s obličejí tak usměvavými jako by jedli krémové dutinky.*“¹⁷⁶

Nezapomíná také zmínit část knihy, která byla pro vlastence (jímž sám R. Weiner byl) snad nejdůležitější ke čtení, a tak zmiňuje – „*Kapitolu, pojednávající o české politice za hranicemi, psala slečna z vlastního názoru. V této kapitole podniká autor jiný, neméně cenný pokus: zkoumá příčinu zdaru české akce a jmenuje tyto čtyři základní směrnice české politiky v Paříži: „1. Nikoliv tajná diplomacie, nýbrž přímost, jasnost, veřejnost.; 2. Úplná shoda s národem.; 3. Nevměšování se do vnitřní politiky cizích států.; 4. Neochvějné trvání při dohodě i za nejčernějších dnů a úplné spojení svého osudu s osudem Dohody.*“¹⁷⁷

Poválečnou situaci komentoval Weiner i obsáhlou zprávou, která vyšla 19. 6. 1919 opět v Lidových novinách. Zabýval se v ní „válkou o Slovensko“ a celou situaci popisoval velmi kriticky vůči Německu a Maďarsku. Okolnosti označil doslova jako:

¹⁷⁴ WEINER, Richard, O umění a lidech – Z novinářské činnosti, Třásničky dějinných dnů článek: Praha se chystá, 1. vydání. Praha, Torst 2002 str. 19-22 ISBN 80-7215-178-9

¹⁷⁵ WEINER, Richard, O umění a lidech – Z novinářské činnosti, Třásničky dějinných dnů článek: Praha se chystá, 1. vydání. Praha, Torst 2002 str. 19-22 ISBN 80-7215-178-9

¹⁷⁶ WEINER, Richard, Praha se chystá – Třásničky dějinných dnů, Beseda, LN 1918, č.350, 21.prosince, str. 1

¹⁷⁷ WEINER, Richard, francouzská kniha o Československu, LN 1919, č. 161, 12. června, str. 1

„Maďarský náraz jest posuzován jako čin osnovaný komplotem německo-maďarsko-bolševickým. Slovensko jest jednou ze závěr mezi oběma sovětovými republikami. Měla býti odstraněna. Z československé republiky mělo se státi ohnisko zmatků, které by zachvátily celou střední Evropu k nemalému prospěchu Němců a Maďarů.“ V tomto článku trpce označil síly mírové konference jako postupně utichající.¹⁷⁸

V březnu roku 1920, a to opět pod záštitou Lidových novin, podobně ostře kritizuje i počiny Polska. Označuje je doslova jako „nemravní a neetické“. Zmiňuje především polský memoár, který byl ze strany Polska předán dohodovým vládám v Londýně 1917: *„Memoár navazuje na tyto příznaky všem zjevné a praví, že Rusko nutno nahraditi Velkým Polskem, má-li býti dosaženo znovu evropské rovnováhy. Jde mu tedy o to, jak přesvědčiti dohodové státníky, že Rusko jako velmoc mizí na dlouhá léta a že jedině Velké Polsko může převzítí jeho úlohu, Rozumí se, že toto Velké Polsko musí býti vskutku Velkým,“* píše Weiner.¹⁷⁹

Velmi zajímavý je beze sporu Weinerův článek Proč nejsem komunistou? Autor zde uvedl, že se komunistou stane až tehdy, když ho někdo povoláný přesvědčí, *„že přechod od individualistického instinktu ke komunistickému je možný také jinak, než chmurným a trvalým terorem.“* Kriticky se tu vyjádřil i o úpadku v soudobém Rusku, když dokonce hovořil o hrůzách, které plynuly ze slov Stalina nebo Zinověva.

V poprvé v Přítomnosti publikoval roku 1924 Weinerja to textem, „Pokus o podobiznu E. Herriota,“¹⁸⁰

“Tleská-li Edouard Herriot o hlavní zkoušce na Piradellovo (Cosi e se vi pare) tak jak jen Herriot tleskati umí a jak se před několika málo dny vskutku stalo, jak bychom mohli uhnouti celé řadě otázek. Tleská to Kartesián, že ani Pirandellovi nepovedla demonstrace relativnosti pravdy? Tleská to skeptický Spencrovec, jenž projevuje škodolibou radost z nespořádaného výprasku, kterého se dostává vědecké

¹⁷⁸ WEINER, Richard, Válka o Slovensko. LN 1919, č. 168, 19. června, str. 1

¹⁷⁹ WEINER, Richard, Polsko je syta vojny. LN 1920, č. 174, 7. března, str. 3

¹⁸⁰ÉdouardHerriot (5. července 1872–26. března 1957) byl francouzský politik. Třikrát byl francouzským premiérem za Radikální stranu, a to od 14. června 1924 do 10. dubna 1925, podruhé od 19. července 1926 do 21. července 1926 a třetí od 3. června 1932 do 14. prosince 1932.

pravdě, Či pouhý „dilettante“, který když závazky dopustí, přiznává se ke geni, k espritu, aniž ověřoval jejich filozofickou příslušnost? Nebo snad toliko ministerský předseda a ministr zahraničních věcí, který tleská, protože ve vedlejší loži tleská italský velvyslanec a který, nemaje práva ptáti se, zda dobré či zlé (ježto cizozemské), nesmí hleděti ani na to, že Pirandello je fascistou? „Napišme tedy raději, že uvažujeme.“¹⁸¹.

V tom samém roce Přítomnost otiskuje Weinerův neslavnější článek-odpověď na otázku, kterou vznesl Ferdinanda Peroutky, „Proč nejsem komunistou?“¹⁸². Na anketu odpovídali přední čeští umělci, jako Josef Čapek (byl starším bratrem spisovatele Karla Čapka¹⁸³), František Langer¹⁸⁴ Jaroslav Kallab¹⁸⁵. Richard Weiner stylisticky uskakuje a neodpovídá na otázku, „proč nejsem komunistou?“, ale na otázku „Kdy se jím stanu?“. Píše: „Budu tedy komunistou, až mě někdo povoláný přesvědčí – či zkrátka, až budu přesvědčen – že přechod od individualistického instinktu ke komunistickému je možný také jinak, než chmurným a trvalým terorem.“ V textu dává za příklad Čínu, která ve své historii věřila v pevné základy rodiny, své kultury a svých hranic a dařilo se jí. Následně do ní vstoupil západ, který ji pobízel více k individualitě, načež zareagovali ruští bolševici, kteří začali propagovat boj proti cizákům a propagandou se snaží Čínu přimět pro svůj ruský komunismus. Popisuje veškeré záměry jakéhosi sdružování, které by mělo být přirozené, a nikoliv někým vymyšlené, tvořené a vedené. Závěrem přece jen odpovídá na prvotně položenou otázku, proč není komunistou: „Proto, že může jím být patrně jen tvor, který má dostatek oné truchlé zavilé domýšlivosti, že nevidí šeredné hrůzy, jež číší ze slov

¹⁸¹ WEINER, Richard. Pokus o podobiznu E.Herriota, Přítomnost, Praha, ročník I. Číslo 44, Politika 13. listopadu 1924, Str. 589

¹⁸² Ferdinand Peroutka (6. února 1895 Praha – 20. dubna 1978 New York) je autorem díla Budování státu, pojednávajícího o vzniku a prvních letech Československa. Svoji novinářskou kariéru započal hned po maturitě v roce 1913 příspěvkem do Herbenova časopisu Čas. Po komunistickém únorovém převratu roku 1948 odešel do exilu. Zakladatel Přítomnosti bývá považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů české předválečné demokratické žurnalistiky.

¹⁸³ Karel Čapek (9. ledna 1890 Malé Svatoňovice – 25. prosince 1938 Praha) byl český spisovatel, intelektuál, novinář, dramatik, překladatel a amatérský fotograf. Byl mladším bratrem malíře a spisovatele Josefa Čapka (1887–1945).

¹⁸⁴ František Langer (3. března 1888 Královské Vinohrady – 2. srpna 1965 Praha) byl československý spisovatel, dramatik a vojenský lékař.

¹⁸⁵ Jaroslav Kallab (24. června 1879 Nové Město na Moravě – 10. února 1942 Brno) byl český právník, profesor trestního práva i právní filozofie na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, kde byl i děkanem, rektor Masarykovy univerzity, ředitel kriminologického ústavu a člen České akademie věd a umění.

takového Stalina či Zinověva, když praví? „V propagandě protináboženské musíme být opatrní.“ Opatrný Antikrist není toliko šerednější Antikrista “neopatrného”, nýbrž zároveň také ubohým zmetkem.”¹⁸⁶

V druhém čísle Přítomnosti roku 1926 se Weiner v článku Krise demokracie zabýval politickou krizí ve Francii. Navzdory výtkám k ní ji ale chápal jako „nejmenší zlo“. Hlavní triumf demokracie pak spatřoval v tom, že „při střídách riskuje demokracie méně otřesů a občanských válek než vláda „elit“.¹⁸⁷

Text Francouzská žurnalistika a osobní boje se zabývá odvěkým problémem, přičemž Weiner došel k závěru, že polemika před válkou měla poněkud jinou podobu než po válce. „*Tu a tam se slýchává stesk, že úroveň polemická upadla. Možná dost, že se před válkou zabíjelo elegantněji, ale za to zabíjelo déle. Dnes se polemizuje rychleji, tudíž pádnějšími ne-li argumenty, tedy slovy.*“¹⁸⁸

V březnu 1930 vzdává Weiner z Paříže čest T. G. Masarykovi při příležitosti jeho osmdesátých narozenin, napříč články francouzského tisku vychází mnoho článků právě k této oslavě. Píše o něm jako o člověku, který vyposlechl svůj osud a žil tak, aby se onen osud naplnil skrze něho. Uznává francouzské publicisty, že pochopili Masarykovu jedinečnost a závěrem vlastenecky dodává: „*Pražské slavnosti skončily. O Československu bude se zase psáti méně. Ti, pro které, řeklo by se, má stát jen potud cenu reálnou, pokud je novinářskou vedetou, ať si v publicisticky hubených měsících vzpomene na ohlas presidentova jubilea ve světovém tisku, a zejména v tisku francouzském; měl by nám všem ten ohlas býti povzbuzením, abychom udělali ze svého státu realitu tak vzácně proslulou, jakou je president Masaryk.*“¹⁸⁹

Ač Weiner působil ve Francii, vyjadřuje se i k dění v rodné zemi. Kritizuje především pragmatismus a československou filosofii: „*Kdyby naše vysoké pece vyhasly, cukerný obsah řepy se smrskl na desetinu a zločinnost vzrostla nad normál*

¹⁸⁶ WEINER, Richard. Proč nejsem komunistou, Přítomnost ročník II. 22.ledna1925, Str. 27

¹⁸⁷ WEINER, Richard, Krise demokracie, Přítomnost 3, číslo 2,1926 21. ledna, str. 17-20

¹⁸⁸ WEINER, Richard, Přítomnost 4 1927, č. 48, 8. prosince, str. 753-755, Politika

¹⁸⁹ WEINER, Richard, Francie a 7. březen LN 1930, č. 557, 11. března, str. 1

pařížské periferie, bylo by to menší neštěstí, než kdyby se pragmatismus stal filosofickým ovčincem, pod jehož střechou by se sběhl celý národ.“¹⁹⁰

Lidové noviny v lednu 1932 otiskují fejeton, ve kterém se Weiner věnuje francouzskému venkovskému tisku. Ten popisuje jako mnohem důvěryhodnější, než je bulvární tisk městský. Zmiňuje zajímavý článek právě z venkovského listu La Dépêche¹⁹¹ (co to bylo?), kde autor doporučuje Německu prominout reparační, které má vůči Francii. Weiner překládá část francouzského článku: „*Tímto závěrečným výmazem nejen nic nepozbudeme, nýbrž naopak spíše získáme. Získáme v ten způsob, že odzbrojíme nedůvěřivou ostražitost (prévention) širokých německých vrstev a tím zároveň podrazíme pod Hitlerem jeho volební můstek.*” A přidává svůj názor, v kterém píše, že hospodářská krize v Německu je skutečná, nejen „na oko”, čehož využívá německá vláda – potažmo hitlerovci – a německému lidu tvrdí, že příčinou této krize, jsou jen a pouze vysoké roční reparační, které je Německo povinno platit. Rovněž zmiňuje, že některá světová média již diskutují nad tím, zdali tyto reparační nejsou až nespravedlivě vysoké a nejsou tak placeny na úkor německého lidu.¹⁹²

Richard Weiner svým čtenářům pravidelně přinášel novinky nejen z pařížské společnosti a kultury, ale i z bezprostředního politického dění ve Francii. V lednu 1932 tak předkládá čtenářům Lidových novin fejeton, pojednávající o návrhu několika francouzských poslanců, kteří požadují, aby se bývalým prezidentům vyplácela vysoká roční penze. Tento návrh posměšně kritizuje, jelikož: „*Každý ví, jakou osobní skutečnost tento obecný návrh maskuje,*” píše. Přináší tak příběh bývalého prezidenta,

¹⁹⁰WEINER, R, LN „Karel Čapek. Povídky z jedné kapsy“ č. 198 18. 4. 1929, s. 9

¹⁹¹ La Dépêche, formálně La Dépêche du Midi, je regionální deník vydávaný v Toulouse v jihozápadní Francii se 17 vydáními pro různé oblasti regionu Midi-Pyrénées. Hlavní místní vydání jsou pro: Toulouse, Ariège, Aude, Aveyron, Haute-Garonne, Gers, Lot, Lot-et-Garonne, Hautes-Pyrénées, Tarn a Tarn-et-Garonne.

Noviny se poprvé objevily 2. října 1870, když se jmenovaly La Dépêche de Toulouse, kde se vyznačovala levicovou orientací. Své první články zde psal socialistický politik Jean Jaurès. Publikoval zde články také Georges Clemenceau. Periodikum spadalo pod okupační německou vládu od roku 1940. Stejně jako jiné noviny, které spolupracovaly během války, byl La Dépêche de Toulouse poválečnou vládou v roce 1944 uzavřen. Znovu se objevil pod svým současným názvem v roce 1947. Stejně jako jeho předchůdce má La Dépêche du Midi levicový postoj. Noviny jsou součástí Groupe La Dépêche du Midi.

¹⁹² WEINER, Richard, Francouzský venkovský hlas o reparacích. LN 1932, č. 12, 8. ledna, str. 1

několikanásobného ministra Poincaréa¹⁹³ Veřejně známou byla jeho pověst špatného a nespolehlivého advokáta, která mu podle slov Weinerja moc bohatství a uznání nepřinesla. Po poslední funkci ve vládě prodal dům v Paříži, žije ve zděděném domku na vesnici, a když byl nedávno zvolen na pozici předsedy advokátní komory, odmítl, jelikož si nemohl dovolit čínži v Paříži, popisuje autor. Závěrem kritizuje francouzský tisk, který Poincaréa lituje a popisuje ho jako člověka, který se pro Francii zruinoval – a nejen jednou, dokonce několikrát. K tomuto stanovisku z tisku se Weiner ohrazuje: „*Myslím, že vůči takto odříkavému cincinátovství lze mít jen jediné stanovisko: odmítavé.*”¹⁹⁴

Koncem roku 1933 se Weiner objevuje na titulní straně s hlavním článkem Lidových novin, kde přináší nejčerstvější informace o odhalení špionáže v Paříži. Odhalená špionka z Ruska Lydie Stahlová byla prozrazena až po rozpletení špionáže v Americe a Finsku. „*V čem však spočívala strašlivá podkopná činnost strašlivé oné tlupy a komu byli zaprodáni tito špiónové?*“ uvádí Weiner počátkem zprávy. Podle všech francouzských zjištění, které autorovi byla dostupná, se jednalo o špionáž jedné mezinárodní organizace se sídlem v Moskvě, ale výzvědy prováděla také pro Německo. Weiner uvádí výčet zatčených: „*Už jich sedí dvanáct nebo třináct: polská manželská dvojice, rumunská bezdětná domácnost, Pan Switz, který je občanem Spojených Států, a jeho paní, která byla anglickou, jeden Jugoslávce, jedna francouzská učitelka...jeden francouzský profesor...a také ovšem Lydie Stahlová, “mozek” podvojně oné organizace... Kolem jiných se policejní síť teprve stahuje, dva uprchli. Byli to Rusové.*”V pokračování zprávy pojednává, v čem spočívala špionáž této, jak nazývá “tlupy” - vyzvídání tajemství týkajících se zemské obrany, loďstva, vzdušného prostoru, zemské pevnosti a fotografování vojenských dokumentů. Nadále rozebírá praktiky Lydie Stahlové, která donutila předního francouzského profesora, velmi vzdělaného a doposud vlastenecky založeného, mluvícího několika jazyky, pracujícího na ministerstvu, ke špionáži. Stala se jeho milenkou. Richard Weiner připouští její nesmírnou inteligenci, ať již v počínání, které se týká manipulátorství,

¹⁹³Raymond Poincaré (20. srpen 1860, Bar-le-Duc – 15. října 1934, Paříž) byl francouzský konzervativní a nacionalistický politik, prezident Francouzské republiky v letech 1913 až 1920 a předtím i poté celkově třikrát premiér. Byl bratrancem matematika Henriho Poincaré.

¹⁹⁴WEINER, Richard, Cincinatus. LN 1932, č.53, 30. ledna, str.1

tak již v chytrosti samotné, jelikož při zatčení byla nachytána, jak píše zprávu o výzvědách čínským písmem.¹⁹⁵

„*Evropa – nikoliv snadno a rychle*“ se zabývá soudobou politickou situací a soudobým podunajským hospodářským plánem. Zajímavé je, že tu mimo jiné zmínil existenci 14 let panující československé cenzury.¹⁹⁶

Naše spojenecká politika se zaobírala primárně Francií a její mezinárodní politikou na počátku třicátých let. Weiner již v této době varoval před revizionistickými náladami, jež se v té době v Evropě zdvíhaly, což podle něho relativizovalo a ohrožovalo výsledky mírových smluv, jež byly přijaty po první světové válce.¹⁹⁷

Proč jsem to napsal se vracel právě k článku „*Naše spojenecká politika*“, jenž měl vyznít, protože byl publikován s jistým časovým odstupem, tím způsobem, že by se s ohledem na revizionismus bylo užitečné vzdát obranného stanoviska, a naopak by se měla převzít iniciativa. Weiner soudil, že toto prodlení článku jen pomohlo a události, které se mezitím udály, tuto nutnost jen zintenzivnily.¹⁹⁸

Ač byla Francie po první světové válce na straně vítězů, utrpěla tato země obrovské ztráty. Jen vojáků a civilistů padlo na 1,3 milionu a z celkem 1,1 milionu lidí se stali invalidé. Francie ztratila zhruba 12 % svého bohatství, a navíc se zadlužila u svých spojenců, kterými byli Velká Británie a Spojené státy americké. Tento dluh se odhaduje na tu dobu závratných 5 miliard dolarů, což zapříčinilo prudkou devaluaci franku. Tehdejší vládnoucí elita sázela na to, že Francie tento dluh splatí válečnými reparacemi ze strany Německa. Nakonec však Francouzi získali částku mnohem nižší, protože mocnosti, jako byly Spojené státy americké nebo Velká Británie usilovaly o obnovu Německa, a nikoliv o jeho krach. To Francii odkázalo na roli loutky těchto dvou nejmnocnějších světových politických hráčů. Přesto všechno však byla Francie

¹⁹⁵ WEINER, Richard, Pařížská vyzvědačská aféra – Americká Ruska Lydie Stahlová. LN 1933, č. 649, 28. prosince, str. 1

¹⁹⁶Weiner Richard, *Evropa — nikoliv snadno a rychle*, Přítomnost roč. 1, 1932, 6. ledna str. 147

¹⁹⁷Weiner Richard, *Naše spojenecká politika*, Přítomnost roč.10, 1933, číslo1, 4. ledna, str. 193-212.

¹⁹⁸Weiner Richard, *Proč jsem to napsal* Přítomnost roč.10, 1933, číslo1, 4.ledna, str. 247

nejsilnější stát kontinentální Evropy. Díky Versailleské smlouvě, která byla podepsána 28. února 1919, získali Francouzi Alsasko Lotrinsko a vládu nad některými zeměmi Blízkého Východu (např. Sýrie) či Afriky (např. Togo a Kamerun). O pár let později, v roce 1922, však na Washingtonské konferenci o svou mocenskou pozici částečně přišla. Vedoucí představitelé na to reagovali snahou o vnitřní zpevnění, započali s reorganizací armády, což znamenalo pro mužskou populaci osmnáctiměsíční vojenskou službu. Posléze začali okupovat Porúří. Tento krok rozlítit nejen Německo, ale také Spojené státy americké, Velkou Británii a Sovětský svaz. Ač byl novou vládou okupační akt odvolán, nelehká diplomatická situace Francie trvala prakticky až do počátku druhé světové války.¹⁹⁹

Na titulní stranu se ve stejném roce dostává s krátkou zprávou pod titulkem Povstání proti povstalcům? Týkající se španělských povstalců, kterým se snaží postavit domorodé kmeny Marokánců, vyzbrojeni těmi nejmodernějšími zbraněmi. Richard Weiner zmiňuje: „...a je prý možné, že jdeme vstříc událostem, podobným povstání roku 1921, kdy Marokánci připravili španělské okupační armádě krvavou lázeň u An Ualu.”²⁰⁰

Weiner si však povšiml, že se ve Francii třicátých let velmi výrazně změnila společenská atmosféra, což se odráželo také v novinářském stylu. Rétorika francouzských deníků se stále více přizpůsobovala stranickým a ideologickým šablonám. Podle Weinerja se tak dělo v celé Evropě, což mělo za následek absenci svobodných názorů i v liberálních listech. Po dlouhých letech strávených v Paříži znal Weiner velmi dobře francouzské nálady a byl tak schopen vnímat i jejich pozvolné změny, a to nejen ve Francii, ale i v rodném Československu. Varoval například před iluzemi politiky Edvarda Beneše, což mělo za následek rozpor s Ferdinandem Peroutkou, který mu jeho příspěvky vracel či je přepisoval. Stejně tak se Weinerovy texty nezamlouvaly vedení redakce Lidových novin. Weiner to nesl s výraznou nelibostí, byl velmi rezervovaný k čapkovskému pragmatismu nebo levicovým

¹⁹⁹ https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/41502/ssoar-histor sociologie-2014-2-fialova-Prvni_svetova_valka_a_obyvatelstvo.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-histor sociologie-2014-2-fialova-Prvni_svetova_valka_a_obyvatelstvo.pdf

²⁰⁰ WEINER, Richard, Povstání proti povstalcům, LN 1936 č. 494, 2. října, str. 1

názorům. Mnichovská krize v roce 1938, tedy rok po Weinerově smrti, však ukázala, že jeho kritický přístup byl velmi předvídavý.

2.2.6. Povídky

V roce 1914 vyšla Weinerova povídka v 42. čísle výtisku Lumír. Vyprávěla o veselém chlapci, který běhal po poli a byl jiný než všichni ostatní. Neměl založené ruce a nebyl „chmurný“. Běhal po strništi a křičel: „*Jsem volný člověk, vsi! A budu spát, kde chci a jísti, co chci a kašlu vám na mzdu.*”²⁰¹

Ve stejném roce publikuje v příloze Lidových novin Večery jednu z dalších svých povídek s názvem Prázdné ruce. Jedná se o pesimisticky a s ironií vypracovanou práci. Ve své podstatě však ukazuje na krutou pravdu důležitosti peněz a bohatství. Autor vypráví o muži, šťastně ženatém, který přišel o práci. Zanedlouho ho tak opustila manželka, která odjela s jiným mužem do Ameriky, a sbohem mu dala pouze dopisem, který nechala předat po služebné. Doma mu zanechala dvouleté dítě, které půl roku po matčině odchodu zemřelo. Nalodil se na první loď do Ameriky a utíkal od míst, kde jej potkalo tolik neštěstí. Závěrem Weiner píše: „*A jak pátral Samotný po možnostech i po smyslu, plakal, sám. Byl znovu zařazen.*”²⁰²

V pátém ročníku v čísle 8 publikoval Weiner článek Lazebníkův ranec, kde se snažil představit svoji v Aventinu vydávanou knihu Lazebník, a vysvětlit, co se jejím prostřednictvím snažil sdělit. Nedělal si přitom velké iluze, že by byla pochopena: „*Jsem však nucen ponechat jiným, aby objevili, že i takové kusy kde jde zdánlivě o společenskou satiru (Valná hromada) nebo zas takové, které skoro nápadně připomínají anekdotickou novelu, jsou ve skutečnosti také a zase jen obdobou lyrického a urputného návodu k míru, jakým je „Lazebník“.* Tento objev sotva se učiní zítra, ale to nevadí.“ Lazebníka hodnotil jako knihu realistickou – knihu života.²⁰³

²⁰¹ WEINER, Richard. Loučení se včerejškem, 1914, Lumír, číslo 42, číslo 6 str. 272

²⁰² WEINER, Richard, Prázdné ruce. Beletristická příloha LN č.78, Večery 1914, č.2, 3. ledna, str.2

²⁰³ WEINER, Richard, Lazebníkův ranec. Rozpravy Aventina 1929-1930, 5. ročník, číslo 8, str. 89

2.2.7. Třásničky dějinných dnů

V Třásničkách dějinných dnů (1919), souboru fejetonů z Lidových novin z období od října 1918 do července 1919, jsou zahrnuty události prvních dnů Československé republiky. Jsou to spíše reportáže, upomínající například na deník nedokonalého vojáka z někdejší Weinerovy první vojenské zkušenosti na zlomu let 1913-1914 (Srbské hory). Ve Weinerově díle se promítne toto hledisko po dalších, pařížských zkušenostech, i do jiného žánru-poezie.

Neobyčejně živý, plastický a přesný obraz prvopočátků vzniku republiky včetně mírové konference ve Versailles, kde autor zpočátku způsobil jako člen československé delegace. V této literární koláži, jež vznikala spontánně za pochodu, propojil Weiner s obdivuhodnou inteligencí, energií a rozhledem nesčíslné postřehy, nápady i drobné zážitky v sugestivní celek, který připomíná filmový dokument. Zaznamenal tu možná v duchu své původní profese, bouřlivé procesy, z nichž by se daly odvodit zásadní vzorce společenské chemie, těmi se však nezdržoval, aby mu neunikly detaily.

Také v Paříži hektických 20. let byl Weiner tím pravým mužem na pravém místě a v pravý čas. Do českých zemí, které se teprve zvolna zbavovaly rakousko-uherské provinčnosti, proudily jeho prostřednictvím nesčetné postřehy a podněty z předního centra západní civilizace. Nevěnoval se přitom jen politické či kulturní tematice, ale také životnímu stylu a novým technickým vymoženostem, gastronomii, módě (o té v Lidových novinách referoval pod jménem Šeherezáda, později Filína), zamiloval si turistiku a rád objevoval francouzský venkov.

Ve 30. letech se atmosféra změnila. Vnímavý Weiner si povšimnul, že se to odráží i v novinářském stylu, který se stále více přizpůsoboval oficiálním, respektive stranickým či ideologickým šablonám. V Evropě soupeřila hitlerovská glajchšaltuje se stalinskou a svobodné názory mizely i z liberálních listů. Weiner dokonale znal francouzské nálady, směřující zvolna k defétismu, a varoval před iluzemi benešovské politiky. Tím se však dostal do rozporu s vedením listů, kam psal. Ferdinand Peroutka

mu články pro Přítomnost vracel nebo přepisoval a také v Lidovkách se jej snažili usměrnit. Jenže Weiner dokázal psát jen sám za sebe, nikoli v duchu nějaké smečky, rezervovaný odstup si uchovával i k čapkovskému pragmatismu či levicovým avantgardám. Jeho jasnozřivost se prokázala za necelé dva roky, během mnichovské krize v září 1938.²⁰⁴ Další část Weinerových „třásniček“ je již pařížská a věnuje se plně Francii. Schůzky s diplomaty, kulturní akce, výstavy, salony českých dam, to vše patřilo ke každodenním aktivitám Richarda Weinerja. Setkává se zde s umělci, jako byl Gustav Winter²⁰⁵, Jan Zrzavý²⁰⁶, Josef Šíma²⁰⁷. Doba po válce byla spjata se zpřetrhanými česko-francouzskými vztahy.

²⁰⁴ZÍDEK, Petr a Zdeněk HAZDRA. *Osobnosti Lidových novin: životní příběhy lidí, kteří vytvářeli nejstarší český deník (1893-1989)*. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4507-2.

²⁰⁵ Gustav Winter (20. června 1889 Radenín– září 1943 Londýn) byl sociálnědemokratický novinář a publicista. Byl uznávaným znalcem francouzské a španělské politické a kulturní scény. Překládal z francouzštiny, angličtiny a němčiny; do francouzštiny přeložil některá díla Karla Čapka. Jeho zkušenosti z novinářské práce jsou patrné i z jeho knih. Za svou knihu o Francii obdržel státní cenu za rok 1931.

²⁰⁶ Jan Zrzavý (5. listopadu 1890 Vadná, část Okrouhlice u Havlíčkova Brodu – 12. října 1977 Praha) byl český malíř, grafik, ilustrátor, scénograf a příležitostný publicista, významná postava českého výtvarného umění, představitel avantgardy nastupující začátkem 20. století.

²⁰⁷ Josef Šíma, někdy uváděn jako Joseph Sima (19. března 1891, Jaroměř – 24. července 1971, Paříž), byl český malíř, patřící k významným osobnostem evropského moderního malířství. Vzhledem k téměř 50letému pobytu v Paříži je někdy považován za malíře francouzského. Šíma měl blízko k surrealismu, zaměřoval se však více na symbolický rozměr obrazu, v pozdním období dospěl k světelným abstraktním malbám, někdy srovnávaným s obrazy Marka Rotha.

3. Působení v Le Grand Jeu

Jeho tvůrčí básnická krize končí až v roce 1926 setkáním se simplisty, které později vede k založení surrealistické umělecké skupiny v ateliéru Josefa Šímy (Le Grand Jeu – René Daumal, Roger Gilbert-Lecomte, Roger Vailland, Pierre Minet, Maurice Henry, Artur Harfaux a Josef Šíma). Pro Weinerja je významné zejména spojení s trojicí Roger Vaillant, Roger Gillbert-Leconte a René Daumal, kteří doslova rozvrací jeho dosavadní život. Mladíci experimentují s toxickými látkami, které vedou k smyslovým halucinacím, v těchto stavech začínají tvořit první básně. Weiner experimentující mladíky inspiruje svým dílem a vidí v nich předobrazy svého mládí a uměleckých cílů. Tato „živá voda“ jeho básnického díla je patrná ve sbírce *Mnoho nocí* (1928). Weiner pracuje na další sbírce *Zátiší s kulichem, herbářem a kostkami*, kde ventiluje spontánně dvojnické sepětí i vztahovou rozervanost, prožívanou plnou měrou s milovanými francouzskými souputníky v životě i díle (vychází 1929).

V Paříži vychází první číslo *Le Grand Jeu* v červnu 1928, který se stává manifestem umělecké skupiny. V té době již díky několika roztržkám kontakt Weinerja se členy *Le Grand Jeu* slábnou a je patrné, že zničující spojení vede k rozchodu, který ovšem Weiner nesl velmi těžce. V roce 1930 vydává temnou básnickou skladbu *Mezopotámie*, plnou snových vizí, novotvarů a nezvyklých slovních spojení. Podobné ladění – tedy zkoumání podvědomí a reality snů mají i Weinerovy další prozaická díla *Poetika snáře* (1929) resp. *Lazebník*, a také poslední velké dílo – dvojice novel *Hra doopravdy*. Počátkem roku 1927 se Weiner seznamuje s několika novými básníky: původní studenstské sdružení čtyř „simplistů“ (Roger Gilbert-Lecomte, Robert Meyrat, Roger Vailland a René Daumal) se během nejbližších dvou let mění v početnější skupinu (Pierre Minet, Maurice Henry, Arthur Harfaux, André Rolland de Renéville, Pierre Arnauld, André Delons, Josef Šíma), nazvanou programově *Le Grand Jeu*, která začíná vydávat revui téhož jména. Přestože Weiner nebyl členem této skupiny a společně s ní nevystupoval ani nepublikoval, bylo to přece přátelství s většinou jejích příslušníků, a především vypjatá intelektuální, experimentální, a básnická atmosféra, z níž se tato skupina rodila, co dalo také Weinerovi nový impuls a vrátilo ho k polo zasutým zdrojům vlastní tvorby. Weinerův vztah k příslušníkům této skupiny nebyl dán přijetím jejich názorové základny, bylo to spíše inspirativní

spojení. Netrvalo ostatně dlouho: během roku 1928 počínají převažovat neshody rušící exaltované přátelství zejména ke třem básníkům Le Grand Jeu – Rogeru Vaillandovi, Rogeru Gilbert-Lecomtovi a René Daumalovi. Weiner měl pocit, že to spojení není inspirativně rovnocenné. Vedle základního inspiračního podnětu můžeme identifikovat působení na mnoha místech zcela bezprostředně: někdy jsou to shody motivické (zejména v básních z počátku tohoto období a v *Lazebníkovi*), později se reálná zážitková sféra aktuální zkušenosti stává předmětnou nebo fabulační předlohou.²⁰⁸

Vzájemná nevraživost surrealistů a členů Le grand jeu se projevila i v otevřeném dopise, který adresovali André Bretonovi. Dopis napsal Daumal, který v něm zdůrazňuje společné zájmy, ale i záležitosti, na kterých se nemohou dohodnout. Mezi společné zájmy řadí společné nepřátele a cíle. Zásadní věc, ve které se neshodnou, vidí především v osobě André Bretona. Je to jeho sebestředný pohled na řízení surrealistické skupiny. Dále pak Daumal vytýká surrealistům jejich prostředky, jejich schematičnost a i určitou konvenčnost. Celá tato záležitost zapříčinila to, že vzájemné neshody mezi členy Le grand jeu a surrealisty poznamenaly i vztahy uvnitř skupiny Le grand jeu. Navíc tyto vzájemné vztahy narušily odlišný pohled na revoluční aktivity a další směřování hnutí. Roku 1932 skupina Le grand jeu definitivně zaniká.²⁰⁹

Zajímavostí je kniha *Correspondances croisées* (1927-1937). Tuto knihu připravili edičně Erika Abrams a básník a překladatel Billy Dranty. Celý svazek obsahuje více než 550 stran, jedná se o soubor dopisů Richarda Weinerja s členy Le Grand Jeu. Záměrem knihy je dle slov editorky zprostředkování vztahu mezi Weinerem se členy Le Grand Jeu v co největší míře. Mezi dopisy, které si členové psali mezi sebou a mezi Richardem Weinerem, jsou vloženy deníkové záznamy, které tak umocňují celkový pohled na jejich vztah. Materiál je řazen chronologicky v letech 1927-1937. Dle dostupných informací byl Weiner byl velkým obdivovatelem Rogera Vaillanda a René Daumalaa i oni byli zaujati tvorbou Richarda Weinerja., právě on poprvé veřejně referoval o nově vznikající skupině v textu *Pařížský těsnopis*

²⁰⁸LINHARTOVÁ, Věra. *Soustředné kruhy články a studie z let 1962-2002*, 1.vydání, Praha: Terst, 2010 str. 63 ISBN 978-80-7215-392-3

²⁰⁹[DP-Jiri+Rezac.pdf](#) Diplomová práce strana 48

v Lidových novinách 17. dubna 1927 a kdo seznámil mladé básníky s malířem Josefem Šímou, který se stal ústřední postavou této skupiny, v jeho ateliéru se konaly pravidelné schůzky, což Richard Weiner nelibě nesl. Sám toužil být v centru dění a mít zde pevnou roli, ale kvůli nemírnosti této touhy či prehlivosti, která vyvolávala řadu konfliktů, zůstával spíše v pozadí. Problémem mohl být také věk, jelikož Weinerovi v té době bylo čtyřicet dva let a někteří simplisté dosáhli sotva dvacítky. Těch možností může být vícero - rozdílné náboženství anebo jeho sexuální orientace. Nicméně z dopisů Drantyho vysvítá, že Weiner trpěl pocitem méněcennosti a tím více vyžadoval pozornosti, a to více než mu mladíci byli ochotni či mohli dát. Vztah byl velmi intenzivní a neustálé žárlivé scény dovršily jejich vztah k přerušování styků. Později si s některými členy korespondoval.²¹⁰

²¹⁰ <http://www.ipsl.cz/index.php?id=1654&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

4. Básnická tvorba

Coby spisovatel bývá Richard Weiner odbornou veřejností považován za surrealistu, expresionistu anebo simplistu. Jeho dílo bývá srovnáváno s autory, jako byli Ladislav Klíma nebo Franz Kafka, na straně druhé také Jiří Wolker²¹¹ či Vítězslav Nezval²¹². Weinerova pozornost k básnickému materiálu sleduje v prvním období dobovou tendenci k hudební, zvukové stránce slova, postupně si však umisťuje tuto původně samostatnou jazykovou složku do celku konkrétní promluvy, z níž vyplývá. Řeč textů jeho druhého období je často sugestivní invokací (nepřítomného) posluchače, je mu prostředkem, jímž se pokouší zpřítomnit odpovídající druhou bytost, prolomit kruh své přesně narýsované samoty.²¹³ Dlouholetý pobyt v cizině s jazykem, v němž tvořil, byl příznivý pro jeho poznání umělé povahy jazykové struktury. Tento odstup mu umožnil zcela svobodnou laboraci s jazykovými prvky: četné neologismy, tradicionalismy, galicismy aj. jsou naprosto zákonitými a ústrojnými jevy v suverénní gramaticko-logické stavbě jeho jazyka. Vydání jeho děl se neseťkávalo s většími obtížemi, kritický a čtenářský ohlas byl zcela přiměřený. Po svém literárním návratu roku 1928 se ocitl v situaci zcela odlišné. Jeho dílo v té době bylo v českém prostředí naprostým solitérem. S konvenční produkcí své doby nemělo žádný styčný bod a avantgardní poezie ani kritika, představovaná především příslušníky Devětsilu, k níž snad mohl mít po mnoha stránkách nejbližší, si ho nepřivlastnila: jeho odlišnost byla přece jen příliš zřejmá. A tak kromě několika málo prozíravějších recenzí nebo přátelských uznání spíše osobního rázu to byl vlastně jenom Šalda, kdo postihl novou kvalitu Weinerova díla: jeho záměr weinerovské monografie z roku 1937 zůstal však jen záměrem.

²¹¹ Jiří Wolker, celým jménem Jiří Karel Wolker (29. března 1900, Prostějov – 3. ledna 1924, Prostějov), byl český básník, představitel tzv. proletářské poezie. Nejznámější sbírky *Host do domu* a *Těžká hodina*.

²¹² Vítězslav Nezval (26. května 1900 Biskoupky – 6. dubna 1958 Praha) byl český básník, spisovatel a překladatel, spoluzakladatel poetismu, vůdčí osobnost českého surrealismu, národní umělec (1953), člen Komunistické strany Československa, vyznamenaný zlatou medailí Světové rady míru. Člen Devětsilu od roku 1922. Nejznámější dílo *Pantomima*, *Manon Lescaut*, *Podivuhodný kouzelník*.

²¹³ CHALUPECKÝ, Jindřich, TROCHOVÁ, Zina, Jaroslav MED a Jan ŠULC, ed. *Expresionisté: Richard Weiner*, Jakub Deml, Ladislav Klíma, podivný Hašek. Vyd. 2. Praha: Torst, 2013. ISBN 978-80-7215-453-1.

Závěr

Když Richard Weiner přijel v roce 1912 do Paříže a započal zde dráhu spisovatele a novináře, sám cítil, že to byl svým způsobem paradox. Původně totiž mělo jít o zastávku v rámci jeho inženýrské kariéry, měl ale také úmysl svůj život nějakým způsobem změnit. Ač plánoval kariéru chemika, převážila jeho láska k psaní a jeho fejetony se staly nejen informativním zpravodajstvím pro české čtenáře z Francie, ale také jeho osobní výpovědí o postupném přizpůsobení se do daného prostředí cizí země. Jeho fejetony, politické články, ale i recenze děl francouzské literatury byly pro české čtenáře vítaným doplňkem tehdejších periodik, ve kterých publikoval. Dlouhodobý pobyt ve Francii a kontakt s tamními umělci měl navíc výrazný vliv na charakter jeho tvorby, ať už básnické či novinářské.

Weinerovo dvojí tvůrčí období se od sebe v mnohém liší, a to jak co do vlastní povahy díla, tak pokud jde o jeho zařazení v kontextu české literatury. Má však současně mnoho společného, protože vyrůstá z jednoho půdorysného rozvrhu a rozvíjí logicky stále tutéž problematiku. Obě tato období tak můžeme postavit proti sobě jako zrcadlový obraz, nebo spíše můžeme jeho díly z druhého období nahlížet na jeho starší tvorbou jako pomyslným transparentem, v němž se táž problematika krystalizuje do čisté a jedinečné podoby. Zdá se, jako by Richard Weiner v letech 1927 až 1933 opakoval od počátku do konce pokus o seberealizaci, který se mu již jednou ukázal jako marný a ztroskotál. Jestliže ale bylo toto první ztroskotání spíše bezděčné, v druhém období je od počátku předem tušené, a nelze konečně říci, do jaké míry bylo či nebylo vědomé a chtěné. Od počátků své tvorby až do roku 1919 se Richard Weiner začlenil zcela přirozeně do soudobého literárního vývoje, a to, aniž by výrazněji překračoval jeho rámec anebo se z něj vymykal. Počátkem třicátých let Richard Weiner vážně onemocněl, což zapříčinilo, že byl v roce 1935 nucen se vrátit zpět do rodné vlasti. Svůj díl na jeho zdravotním a duševním stavu měly zřejmě také rozpaky, se kterými přijímal kritiku jeho soudobé literární činnosti. Stává se proto samotářem, píše fejetony anebo reportáže z procházek, jako například Výprava do Šárky. Ve stejné době vydává novinové články s politickým nádechem, kde však ukazuje naprosto brilantní předvídatost soudobé situace. Píše si také dopisy se svými sourozenci a blízkými přáteli. Prudké zhoršení zdravotního stavu jej však trvale upoutává na lůžko

v sanatoriu v pražském Podolí, dnes budova Ústavu péče pro matku a dítě. Zde také 3. ledna 1937 umírá. Příčinou smrti byl prohraný boj s rakovinou žaludku. Pochován byl na své vlastní přání na židovském hřbitově v Písku. Dalo by se nicméně říci, že svůj klid Richard Weiner nenašel ani po smrti. Nad jeho hrobem byla umístěna mramorová náhrobní deska s českým nápisem a u hlavy hrobu byla téhož roku, tedy v roce 1937, dodatečně vztyčena – netypicky pro židovské pohřební zvyklosti – alegorická socha postavy Smutku, kterou vytvořil akademický sochař Václav Vokálek. Tato socha byla v roce 1973, kdy se začalo mluvit o likvidaci píseckého židovského hřbitova, a to v souvislosti s výstavbou silničního obchvatu, přemístěna na Lesní hřbitov v Písku a plnila zde funkci jakéhosi „prázdného hrobu“ a rovněž památníku Richarda Weinerja. Když byl židovský hřbitov definitivně odsouzen k zániku, byla díky iniciativě několika místních badatelů (Jan Podlešák, Jan Kotalík a další) provedena exhumace Weinerových ostatků, a to 6. listopadu 1987, tedy přesně v den 103. výročí jeho narození, a stejného dne znovu pohřbeny na Lesním hřbitově v Písku. Stalo se tak v souladu se zvyklostmi židovských pohřebních rituálů. Vedení obřadu se ujal tehdejší pražský vrchní rabín Daniel Mayer. Lze říct, že je do jisté míry dobře, že se Richard Weiner nedožil doby těsně před a zejména pak po podepsání Mnichovské dohody. Jako u většiny židovských novinářů a literátů by jeho osud zřejmě nebyl příliš šťastný. Fatální nemoc ho tedy ochránila od trpkého konce, který čekal v období druhé světové války řadu jeho soupeřů. Lze dnes jen spekulovat, kam by vedly jeho další kroky, pokud by v roce 1937 nezemřel. V posledních letech se velmi často zabýval politickým děním včetně diplomacie, bedlivě sledoval fašistickou a hitlerovskou expanzi v tehdejší Německu a snahy o sjednocení Německa. Pečlivě očekával reakce na projevy italského vůdce Benita Mussoliniho a pokládal si otázku, zdali se šířící problém může objevit i výhledově také ve Francii, kde dlouhá léta žil a která mu přirostla k srdci. Zabýval se také otázkou komunismu a informoval o kulturním dění, které se díky politické situaci dostalo do pozadí. Dalším neopomenutelným problémem byla jeho prudká povaha. Během svého života si vytvořil mnoho nepřátel, kdy asi nejznámější je jeho spor s Ferdinandem Peroutkou, na kterého si mnohokrát stěžoval, že mu zasahuje do jeho psaní a že mu v článku často „řádí, co srdce ráčí“. Podle Marie Langerové představují tyto dvě osobnosti v meziválečném žurnalistice dva protipóly s tím, že Richarda Weinerja vidí jako bořítele národních mýtů. Richard Weiner se navíc cítil celý život osamocen. V roce 1927 o tom dokonce napsal v dopise K. Z. Klímovi do Lidových novin jako o opravdovém pekle: „*Hrůza z nenapravitelné*

opuštěnosti, přesvědčení o neschopnosti vzbudit v komkoli přátelský afekt, o vlastní nízkosti a neschopnosti, jakýsi směšný pocit o svém pouze hospitanství (lze-li to tak říci) v životě tom i onom, přesvědčení, že jsem „neadaptován“, že svět a život všech ostatních, i blízkých, má jakýsi jen mně tajemný ezoterický význam, představa předčasné senilnosti a obcházející smrti nevykoupené (nikoliv sebevražedné, přirozené, ale čímsi šeredné).“ (26.1.1928) Velmi zajímavý je v tomto smyslu také nekrolog Karla Čapka s názvem „Chudák Richard“, který byl publikován v Lidových novinách dva dny po Weinerově skonu, tedy 5. ledna 1937. Text vyjadřuje postesk nad tím, v jakém psychickém stavu se Richard Weiner vrátil ze srbské fronty v roce 1915, kdy si od svých přátel vysloužil právě přezdívku „chudák“, jak Karel Čapek ve svém textu popisuje. „Poprvé dostal to jméno, když se v prvním roce války vrátil z fronty, ještě nervově zdrcen děsem z toho krvavého a ohavného, co on, básník a příliš citlivý člověk musil vidět a prožít“. Následně Čapek píše o svých návštěvách u Weinerja v době, kdy pobýval v Paříži. „Vždycky byl trochu podivínsky osamělý, roztržitý a těkavý,“ napsal Čapek. „A pak už to byl bledý a stříbrovlasý stín člověka na lůžku, s velkýma, skoro nepřirozenýma očima, nesmírně trpělivý, a tak laskavý, jak může být jen velký trpitel. Chudák Richard si zasloužil svou přátelskou přezdívku až do konce, aby ji vrcholem naplnil svým utrpením a dojemnou láskou. V Richardu Weinerovi zemřel muž bolesti,“ uzavřel svůj nekrolog Karel Čapek.

V závěru své práce si troufnu tvrdit, že pokud by Richard Weiner nepodlehł rakovině, byly by pro něj následující roky velmi složité. S nastupujícím nacismem v Evropě by si ve svých textech jistě nebral příslovečné servítky, což by tehdejší autoritám jistě neuniklo, pokud by mu ovšem ještě bylo umožněno publikovat. V potaz tak přichází nejen trpký konec v některém z koncentračních táborů či emigrace s tím, že Francie by v té době jistě nebyla vhodnou destinací. Je možné, že by následoval příklad některého z židovských emigrantů, kteří se před válkou uchýlili do Ameriky či do Velké Británie. Tak či onak, jedná se o pouhé spekulace.

Smrt pro Richarda Weinerja však zdaleka neznamenalá jeho pád do zapomnění, spíše naopak. O jeho texty je zájem i po mnoha letech od jeho úmrtí. Jako pokračovatel jeho odkazu je často uváděn básník, překladatel a esejista Ivan Slavík, a to hlavně ve smyslu své básnické a prozaické tvorby. Slavík se ve Weinerově díle pokouší

vysledovat „jeho úpornou, neodraditelnou, a ne úkojnou žízeň skrze obyčejné proniknout k neobyčejnému, zrakem se dopátrat k tomu, co je za zrakem (zázrakem?), zakotvit v nerozborném bytí.“ Slavík věnoval svou sbírku Tryzny, která se datuje zhruba do let 1937 – 1938, přičemž byla publikována až v roce 1998, právě památce Richarda Weinerja. V roce 1965 pak Slavík uspořádal a vydal básnické dílo Richarda Weinerja z 30. let s názvem Mezopotamie. Památku díla Richarda Weinerja v Písku připomínala svou náplní i literární kavárna, která vznikla v roce 2003 v Písku pod názvem RW CAFE – Richard Weiner Cafe. Tu navštívili také poslední žijící příbuzní Richarda Weinerja z rodiny Švábovy. Po uzavření tohoto podniku se o odkaz Richarda Weinerja starají místní občanská sdružení Soukenická 1905 a Pro Region. Po Richardu Weinerovi byla v jeho rodném Písku pojmenována také jedna z ulic. V neposlední řadě o něm byla napsána řada prací, esejí, novinových článků či absolventských prací, jako je tato. Slova z Weinerova dopisu K. Z. Klímovi z Lidových novin o jeho „nenapravitelné opuštěnosti, přesvědčení o neschopnosti vzbudit v komkoli přátelský afekt, o vlastní nízkosti a neschopnosti“ se tak z velké části nenaplnila.

SEZNAM LITERATURY

Literatura:

[1] ČAPKOVÁ, Kateřina. *Češi, Němci, Židé? národní identita Židů v Čechách: 1918–1938*. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-695-9.

[2] BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

[3] JELÍNKOVÁ, Eva. *Echa expresionismu: recepce německého literárního hnutí v české avantgardě (1910-1930)*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2010. ISBN 978-80-7308-305-2.

[4] LANGEROVÁ, Marie. *Weiner*. Brno: Host, 2000. Studium (Host). ISBN 80-86055-97-3.

[5] LINHARTOVÁ, Věra. *Soustředné kruhy: články a studie z let 1962-2002*. Praha: Torst, 2010. ISBN 978-80-7215-392-3.

[6] ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a Velká válka 1914-1918*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. Česká historie. ISBN

[7] VEBER, Václav. *Židé v novodobých dějinách: soubor přednášek na FF UK*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-412-8.

[8] WEINER, Richard. *Correspondancescroisées: (1927-1937)*. [Les Cabannes]: Fissile, [2019]. Háček. ISBN 978-2-37171-033-7.

[9] WEINER, Richard, TROCHOVÁ, Zina, ed. *O umění a lidech: z novinářské činnosti*. Praha: Torst, 2002. ISBN 80-7215-178-9.

[10] ZÍDEK, Petr a Zdeněk HAZDRA. *Osobnosti Lidových novin: životní příběhy lidí, kteří vytvářeli nejstarší český deník (1893-1989)*. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4507-2.

[11] WEINER, Richard. *Třásničky dějinných dnů: 1918-1919*. 2.upr.vyd., 1.vyd.v nakl. Elfa. Praha: Elfa, 1991. ISBN 80-900197-2-2.

[12] MOTEJZÍKOVÁ, Jitka. *Richard Weiner a Lidové noviny*. Praha, 1998. Bakalářská práce. FSH UK.

[13] PERNES, Jiří. *Svět Lidových novin 1893–1993: Stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-056-9.

[14] PĚKNÝ, Tomáš. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Sefer, 2001. ISBN 80-85924-33-1.

[15] VLAŠÍN, Štěpán a KOLEKTIV. *Slovník literárních směrů a skupin*. Praha: Orbis, 1977. ISBN 11-068-83.

[16] ZÍDEK, Petr a Zdeněk HAZDRA. *Osobnosti Lidových novin: životní příběhy lidí, kteří vytvářeli nejstarší český deník (1893-1989)*. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4507-2.

[17] CHALUPECKÝ, Jindřich, TROCHOVÁ, Zina, Jaroslav MED a Jan ŠULC, ed. *Expresionisté: Richard Weiner, Jakub Deml, Ladislav Klíma, podivný Hašek*. Vyd. 2. Praha: Torst, 2013. ISBN 978-80-7215-453-1.

Internetové zdroje:

[18] Médiální výchova – Dějiny medií: Média v období první republiky. [Http://dvacatestoleti.eu/](http://dvacatestoleti.eu/): Dotkni se 20.století [online]. Praha: Národní muzeum, 2014, 03/06/2014 [cit. 2022-07-15]. Dostupné z: https://www.dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_4_1R.pdf

[19] Richard Weiner: Autoři. *Čtení z písku* [online]. Městská knihovna Písek [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: http://www.ctenizpisku.cz/cteni_autori/weiner-richard/

[20] Richard Weiner: život 6.11.1884 - 3.1.1937. *Autoři info* [online]. 2001 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <http://oldwww.svku.cz/dat/bib/aut/00112-medailon.pdf>

[21] Richard Weiner: život 6.11.1884 - 3.1.1937. *Rozhlas České Budějovice* [online]. České Budějovice: Český rozhlas, 9. 1. 2022 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/richard-weiner-blahosklonny-den-vzacne-chvilky-klidu-na-srbske-fronte-uprostred-8655807>

[22] PROUZOVÁ, Marie. Píše Mariana Prouzová: život 6.11.1884 - 3.1.1937. *Institut pro studium literatury* [online]. České Budějovice: Český rozhlas, 8.1.2020 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <http://www.ipsl.cz/index.php?id=1654&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

[23] VAUGHAN, David. *Richard Weiner: a European mind* [online]. Radio Prague International, 2008, 13.04.2008 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://english.radio.cz/richard-weiner-a-european-mind-8597222>

Archivní fondy:

[24] PAŘÍZKOVÁ, Kateřina, ed. Archív Národního Muzea: Korespondence Ferdinanda Peroutky (1915–1948). Uloženo na úschovnu 14. 5. 2021. Praha: PNP, 1924, 1 strana A4. Osobní korespondence. Dostupné také z: <https://www.uschovna.cz/...NW3>. Korespondence, kdy Pan Peroutka píše panu Wiesnerovi. (rok 1924).

[25] STURSOVÁ, Jana, Ed. Literární archív památníku národního písemnictví: Korespondence R. Weinera z LAPNP. Uloženo na úschovnu 11.3.2021. Praha: PNP, 2021, 1,8GB velikost. Dostupné také z: <https://www.uschovna.cz/...G43>. Bádání v archívech a získávání informací o R. Weinerovi.

[26] STURSOVÁ, Jana, ed. Literární archív památníku národního písemnictví: První zásilka skenů LAPNP. Uloženo na úschovnu 13. 4. 2021. Praha: PNP, 2021, 1,7GB velikost. Dostupné také z: <https://www.uschovna.cz/...XTY>. Bádání v archívech a získávání informací o R. Weinerovi. Získávání informací z korespondence.

[27] STURSOVÁ, Jana, ed. Literární archív památníku národního písemnictví: Druhá zásilka skenů LAPNP. Uloženo na úschovnu 13. 4. 2024. Praha: PNP, 2021, 575.4 MB velikost. Dostupné také z: <https://www.uschovna.cz/...RSK>. Bádání v archívech a získávání informací o R. Weinerovi. Získávání informací z korespondence.

[28] EVA, Tobešová, ed. Moravský Zemský Archív v Brně: Lidové Noviny z kartonu č. 37, složka 31 Richar Wiener – G426 fond. 2017. Brno. Xeroxová kopie - (22 stran A4 – černobílá, jednostranná a 1 strana A4 černobílá oboustranná). Brno: Archív Brno, 2017. Reprografie – Badatelna MZA.

Periodika:

[29] Lidové Noviny: Lidové Noviny [online]. Moravská zemská knihovna [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/periodical/uuid:bdc405b0-e5f9-11dc-bfb2-000d606f5dc6>. ISSN 1802-6265.

[30] Pokroková revue: Knihovna Památníku národního písemnictví [online]. Praha: Národní Digitální Knihovna [cit. 2022-07-25]. Dostupné z: <https://ndk.cz/periodical/uuid:5c840f1f-35ec-45c5-9add-72ed83bfe727>. ISSN 1805-4625.

[31] Přítomnost: Archiv všech čísel od roku 192 [online]. Praha: Přítomnost, od roku 1924–1948 [cit. 2022-07-25]. Dostupné z: <https://www.pritomnost.cz/archiv-vsech-cisel-od-roku-1924/>. ISSN 2570-9275.

[32] Rozpravy aventina: Moravská zemská knihovna [online]. 1924-1948: Praha [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/periodical/uuid:ae876087-435d-11dd-b505-00145e5790ea>. ISSN 1214-1240.

[33] Stopa: Národní knihovna Praha [online]. Praha: Kramerius [cit. 2022-07-25]. Dostupné z: <https://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPeriodical.do?id=18971>. ISSN: 1803-8891.

[34] Venkov: Orgán České strany agrární [online]. Praha: Tiskařské a vydavatelské družstvo rolnické, 1945 [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://ndk.cz/periodical/uuid:e75c0530-19fc-11e7-981b-005056825209>. ISSN 1805-0905.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1 - KORESPONDENCE S RUDOLFEM PROCHÁZKOU Z NÁRODNÍCH LISTŮ	85
PŘÍLOHA 2 – KORESPONDENCE S ČASOPISEM VENKOV.	86
PŘÍLOHA 3 – KORESPONDENCE S LIDOVÝMI NOVINAMI	91
PŘÍLOHA 4 – KORESPONDENCE S ČASOPISEM PŘÍTOMNOST.....	101
PŘÍLOHA 5 – KORESPONDENCE S OSTATNÍMI PERIODIKY	103

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 - DOPIS, KTERÝ N ADRESOVÁN JAROSLAVOVI KOLMANOVI - CASSIOVI REDAKCE VENKOV, PSANÝ WEINEREM, ARCHIVNÍ ZÁZNAMY	120
OBRÁZEK 2 - RICHARD WEINER PÍŠE KARLU ČAPKOVI, DOPIS Z BŘEZNA 1923	121
OBRÁZEK 3 - KAREL ČAPEK ODEPISUJE RICHARDOVI WEINEROVI, DOPIS Z DUBNA ROKU 1923.	122
OBRÁZEK 4 - PŘEDNÍ STRANA POHLEDNICE, KTEROU NAPSAL RICHARD WEINER SPISOVATELI NEZVALOVI. PARIS – PLACE PIGALIE, 1923.	123
OBRÁZEK 5 - ZADNÍ STRANA POHLEDU, KTERÝ ZASLAL WEINER SPISOVATELI NEZVALOVI V ROCE 1923.....	123
OBRÁZEK 6 - DOPIS OD FRANTIŠKA ŠELPY ŠÉFREDAKTORA LN Z ROKU 1923	124
OBRÁZEK 7 - ŠÉFREDAKTOR TÝDENÍKU PŘÍTOMNOST, FERDINAND PEROUTKA PÍŠE RICHARDOVI WEINEROVI. Z ROKU 1924.	125

Korespondence

NÁRODNÍ LISTY

V Národních listech Weiner navázal přátelství s Rudolfem Procházkou, ačkoliv tam pracoval zhruba tři měsíce.

Korespondence s Rudolfem Procházkou

19.12.1931 píše Weinerovi, Rudolf Procházka, jeho kolegovi z Národních listů²¹⁴, „Milý příteli, děkuji Vám opravdu uctivě za Váš dopis a promiňte mi jestli, že teprve dnes se dostávám k tomu, abych Vám odpověděl. Krásné umění korespondence, které bylo velkou radostí stárnoucích lidí je u nás se ctí. Vy jste se ostatně dostal k tomu, abyste mi napsal jen proto, že Vám znemožňují psát články. Jak jste šťastný! Ted' k věci. Jistě nám nevěříte, že by Vaše politika měla nějaké vyhlídky ve světě, v němž žijeme. Vaše předpoklady zničení maďarského feudalismu a srbské megalomanie, vyhnání Carola a příživníků, rozpuštění aliance, znamenají již rozbití toho dnešního politického a sociálního rámce, o němž výše píšete, že zatím „tuto eventualitu vypouštíte“. Abychom dokázali těchto výsledků nemusíme dělat nic jiného než nechat to ještě chvíli běžet. Podnikat „Tvůrčí práce ve střední Evropě, práce nerevoluční, práce, která ovšem přirozenější a snazší byla až po revoluci, znamená nutně postavit profylakticky, proti revoluci. Kdyby se podařila ta „Tvůrčí práce“ by byla jen velká reforma a k revoluci by nemusilo dojít. Znamenalo by to do jisté míry a v jistém smyslu záchranu těch panujících směrů. To by byl bezděčný, ale nutný vedlejší efekt. Ovšem kde je analogie takové zdařilé reformy před revolucí? **Kde se kdy našlo tolik inteligence a dobré vůle z očištění tvůrce byla zbytečná?** To je ve velkém jako v malém. Světové problémy nemohou z místa na že by držitelé moci kteří omezení a nepřístupni, všichni vidí blížící se katastrofu a už z pudu sebezáchovy by rádi něco podnikli, ale nevědí, jak to vysvětlit špatně vychovaným masám, které ničemu

²¹⁴ Rudolf Procházka (8. prosince 1889 České Budějovice – 7. července 1945 Praha) byl český novinář, redaktor a překladatel. Psal například do Národních listů a Lidových novin.

nerozumí, nic nedovedou, nikam nevidí. Národy žijí daleko od sebe jako by obývaly různé planety. A to platí a národech středoevropských jako o Němcích, Francouzích, Angličanech... Obávám se, že nenachází ochotu k vzájemným obětem a nevychází si v politických věcech, dokud nezačnou myslet na něco docela jiného. Nemluvil jsme o Benešovi (proti obecnému mínění) nikdy osobně a intimně abych věděl mluvil-li si pravdu, že to vydržíme déle než ti druzí a že se nám jako většinou – nic nestane. Aplikovat Clemenauskou filozofii imunity na tuto situaci je jistě povážlivé. Oficiální československá politika však na tom spočívá – nechat dojít ke katastrofě se sousedy. Myslím, že Francouze mají o tom jakési pořekadlo Já – v pozici jeho Veličenstva bych byl proto udělat pokus dorozumět se tady, bez ohledu na ty velké, kteří si rozumět nemohou, nečekat na katastrofu, ale to pak ovšem znamená jednat s danými činiteli..... I s tím Bettlem, Cerolem.....Hlavně něco bychom mohli podniknout, pro dobré svědomí. Psaní se dokonce, že když s nadsázkou za to zavedlo konstituční demokracii. Ale tady se naše sacrosanctum – nedotknutelnost snah držení hloupých hranic. Nemůžeme udělat gesto anebo nesměli? Kdybychom jen nesměli bez ohledu na Poláky a Francouze dalo by se naznačit, dalo by se říci: tady nejsme kompletní.....²¹⁵

Příloha 2 – Korespondence s časopisem Venkov.

VENKOV

Weinerova první práce roku 1917 byla pro časopis Venkov. Jak se z korespondence dovídáme, měl na starosti redakci literárně kritickou. V korespondence dokládá, jaké pracovní v redakci měl a jaká zde panovaly poměry.

Korespondence s Arne Novákem

„Velečtělý pane doktore,

²¹⁵ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Rudolf Procházka Richardu Weinerovi

Snad se Vám naskytne časem, že byste rád otiskl v denním listě kratší článek, poznámku, glosu k literárním nebo vůbec uměleckým činnostem. Zvu Vás pro ten případ, abyste tak učinil ve Venkově., kde rediguji nyní denní rubriku Besedy o umění a středeční feuilleton – a přispěl tak, aby svěřená rubrika mně dospěla dobré úrovně.

V naději, že neodmítnete, poručím se Vám v oddané a přátelské úctě

*Richard Weiner*²¹⁶

10. 3. 1917 píše R. Weiner A. Novákovi, kde je rád, že přislíbil spolupráci v literární redakci: „*Velectěný pane profesore, přijímaje redakci literárně – kritické části Venkova – jež od nynějška vedena má býti nepřetržitě a soustavně dovidám se k veliké své radosti, že zásadně přislíbil jste již dříve psáti statě do středečního feuilletonu.*

Je přirozeno, že je přenechán zcela Vašemu rozhodnutí výběr zjevů či knih, o nichž hodláte referovati. Prosím Vás, abyste mě vždy včas uvědomil, jednak aby Vám po případě mohl být doručen recenzní výtisk, jednak aby nebylo zbytečně psáno o jedné věci dvakrát.

Doufám, že v době nejbližší zašlete do Venkova posudek o knihách pí. Tiluchové a pí. Benešové – o němž se mi zmínil p. šéfredaktor, a těším se upřímně, že Venkov získá trvale našeho vzácného spolu pracovníctví.“

*Račte přijati velevážený pane profesore, projevem mojí obzvláštní úcty.*²¹⁷

Napsal dne, 20. června 1917 píše Weiner profesorovi Arne Novákovi:

²¹⁶ LA PNP, Osobní fond Arne Novák korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Arne Novákovi

²¹⁷ LA PNP, Osobní fond Arne Nováka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner panu profesoru Arne Novákovi

„Vážený pane profesore, právě jsem dal do sazárny Váš feuilleton pro zítřek. Je to prazvláštní pocit dočítati se o sobě věci tak překvapujících jako jsou vývojová linie, tradičnost, český ton, k jejichž objevu dospívá kritik analýzou a metodami srovnávací literatury, a tak nutí autora, aby uvěřil něčemu, co v něm samotném dřímalo spravedlivým spánkem absolutního podvědomí.

- Když vyšel „Pták“, napsal p. Z. Winter, že by kniha nebyla napsána bez znalostí moderní francouzské poezie, z nichž já tehdy neznal pranic. Vy bezpečně jste postřehl vzory: Dyk, Jammes – toto jsem si dokonce vědom, také Rommains (Blahosklonný den a Loučení s včerejškem) ...“²¹⁸

V dalším dopise píše Weiner Novákovi a stěžuje si na poměry ve Venkově, ohledně tisku článků, které profesor Novák napsal pro Venkov.

„Vážený pane profesore,

Piši Vám do Prahy, neznaje přesné Vaší adresy venkovské, a piši Vám, abych se ospravedlnil kvůli způsobu, jakým se nakládá s vaším „Písemnictvím“.

Věřte, že i pan šéfredaktor i já se snažíme poctivě, aby na Vaše výtečné poznámky došlo co možná nejčastěji.

Veliká část je dávno vysázena, ale nepřítelem našim jsou metteur a noční redaktor, kteří v noci v tisku provádí pravou razii. Největším zhoubcem našim (náš všech) je však papírová centrála. Jistě jste sobě povšimnul, že se „Venkov“ opět o dvě strany upadl. A bůh ví, kam dospějeme!

Co se týče rubriky „Z celého světa“, věřte, že i mně je trnem v oku (s těmi svými operetkami), ba znám i řadu čtenářů, kteří na prudce žehrají. Zde však je vše marno: autor p. Vorel, má řádkový honorář, a nežije se mu snadno. Pokouším se aspoň o to,

²¹⁸ LA PNP, Osobní fond Arne Nováka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner panu profesoru Arne Novákovi 20. 6. 1917

aby registroval jen věci hodnotnější, ale i o tuto úpravu snažil jsem se posud pouze s malým úspěchem.

Oba další feuilletony o Vrchlickém – Podlipské jsem obdržel, budou uveřejněny, jak si přejete.

II. část zabrala přes šest sloupců, tj. dnešní maximální (průměrně) rozsah celého feuilletonu. III. A IV., zdá se, jsou ještě obsáhlejší. Snažíme se ovšem, abychom vyhověli Vašemu přání a uveřejňovali Vaše úterky nerozdělané. Obávám se však, že by to nebylo možné, jakmile počne jednání říšské rady. Pak asi, vážený pane, nastane Vám nutnost psátí málem slohem telegrafickým.

Pro ony dva úterky, kdy budete odpočívati sestavíme Váš feuilleton z drobností, jak si to přejete. Korespondenci Němcové podržím pro Vás, jakmile kniha dojde. – Přeji Vám dobrého zotavení a upřímně Vás pozdravuje, podpisuje se s projevem opravdové úcty Richard Weiner²¹⁹.

Posléze si dopisoval s Arne Novákem o jeho další spolupráci ve Venkově, a to tímto dopisem:

Vážený pane profesore,

Dříve, než jsem zavedl k tomuto dopisu (Vaše psaní jsem odevzdal dle Vašeho přání p. Jonášovi.²²⁰, aniž vím, odpověděl-li Vám do této chvíle) nastala v redakci změna, o níž bezpochyby jste již zpraven, a jejíž důsledky pro moje postavení v redakci jsou mi doposud ne zcela jasné. Odpovídám Vám tedy pouze jako soukromá osoba a prosím, abyste moji odpověď také tak pojímal. -

²¹⁹ LA PNP, Osobní fond Arne Nováka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner panu profesoru Arne Novákovi

²²⁰ Karel Jonáš (13. ledna 1865 Heřmanův Městec – 2. května 1922 Praha) byl český a československý novinář a politik; šéfredaktor listu Venkov a meziválečný poslanec Revolučního národního shromáždění za Republikánskou stranu československého venkova (agrárníky).

To, co jsem řekl p. prof. Fischerovi, řekl jsem mu jen jako dobrému známému, v sobotu večer, kdy jsem již věděl, že feuilleton Šaldův je vysázen. – Pravda je – nač popíratí – že sobotní večerník N.L.²²¹, kde jste byl uveden mezi přispívajícími. Do nedělního čísla vzbudil u nás v redakci trapné překvapení, hlavně proto, že o Vašem odhodlaní nikdo nevěděl. V příštích dnech pak, když nám z několika stran bylo sděleno, že do N.L. budete psát články, byť ne pravidelně, byli jsme pak docela v nejistotě o Vašich příštích úmyslech vzhledem k „Venkovu“ Myslím, že naše -resp. Moje deprese byla zesilována ještě okolnostmi, že jste si vyžádal přestávku dvou týdnů a že jsem marně se snažil najít analogický případ tomuto, aby totiž pravidelný spolupracovník deníku byl zároveň spolupracovníkem – třeba jen příležitostným deníku jiným. Ubezpečuji Vás však, že nikomu nenapadlo považovati Váš svazek s „Venkovem“ za uvolněný či dokonce zrušený čehož důkaz ostatně, že bylo pokračováno v uveřejňování Vašich drobných zpráv. Na ostatní neměl jsem vůbec žádného vlivu, leda že jsem řekl „Šalda“ když mi – zcela mimochodem byla položena otázka alternativní. Vodák-li či Šalda. – Můj dojem byl, že redakce, v nejistotě o tom, považujete-li se nadále za pravidelného či pouze za příležitostného spolupracovníka, hleděla zabezpečiti pevný týdenní feuilleton literární. – Toť, vážený pane profesore, vše, co vím.....“²²²

V roce 1927 zemřel Arnemu Novákovi po těžké nemoci syn Radovan, Weiner na tuto událost reagoval v dopise takto:

„Vážený pane profesore a milostivá paní, děkuji Vám mnoho a mnohokrát za projev sympatií v těchto těžkých dnech, projev tím mně dražší, že vím, jak ryzí přichází od lidí zjevně, a snad ještě hůře raněných než já sám. - Úleva je nevažitelná „Co platná slova sebe upřímnější!“ říkáme. Ale což víme, jak by vám bylo, kdyby do toho žaláře zármutku nezalehl ani jeden lidský hlas!? Váš byl tak upřímného soucitu, že přispěl hodně k úlevě pocitu, že jsem sám. Byl v prvních dnech po mém návratu sem tak těžký, že doslova dusil.

²²¹ Národní Listy

²²² LA PNP, Osobní fond Arne Nováka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner panu profesoru Arne Novákovi 31. 10. 1917

*Budu Vám toho navždy pamětliv. Bral jsem opravdovou účast na Vašem hoři, poněvadž vím, - z října 1918. co je odchod člověka, jenž nedožil a byl nám drahý, dražší snad ještě tím, čím mohl býti. Děkuji znovu a jsem upřímně a srdečně oddaný. Richard Weiner“.*²²³

Příloha 3 – Korespondence s Lidovými novinami

LIDOVÉ NOVINY

Období první republiky se stalo dobou vrcholné úrovně Lidových novin. Ty se počátkem dvacátých let profilovaly jako velký deník celostátní působnosti s rozsáhlým a kvalitním zahraničním zpravodajstvím, ekonomickými zprávami a analýzami i silnou kulturní orientací. Vedení listu vytvořilo síť zahraničních zpravodajů, mezi nimiž byli vynikající spisovatelé a novináři Richard Weiner v Paříži, Egon Erwin Kisch²²⁴ v Berlíně, Jenő Erdély²²⁵ ve Vídni nebo krátce Bertý Ženatý²²⁶ v New Yorku.

K úspěchu novin přispěla i skutečnost, že svým redaktorům a spolupracovníkům dávaly velkou svobodu projevu.²²⁷

²²³v LA PNP, Osobní fond Arne Nováka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner panu profesoru Arne Novákovi 27. 10. 1927.

²²⁴Egon Erwin Kisch (29. dubna 1885 Praha – 31. března 1948 Praha) byl pražský německy píšící reportér, investigativní žurnalista a spisovatel židovského původu, velmi známý také svojí přezdívkou „Zuřivý reportér (der rasende Reporter)“.

²²⁵JenőErdély (Evžen Erdély) (*1890 - †1969), novinář, historik a publicista, autor publikace o Tomáši Baťovi.

²²⁶Bertý Ženatý (vlastním jménem Vojtěch Ženatý; 22. února 1889 Brno – 17. prosince 1981 Rhinebeck, USA [1]) byl česko-americký spisovatel, novinář a fejetonista, též strojní inženýr a architekt.

²²⁷ https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/115242/1_MusicologicaBrunensia_46-2011-1_12.pdf?sequence=1

Korespondence s Františkem Šelepou

Dopis z roku 1922 od kolegy z redakce Lidových novin Františka Šelepy, kdy se si podle něj nechal Weiner ujít důležitou zprávu:“ *Vážený pane kolego, pana šéfredaktora se velmi těžce dotklo, že jste zprávu o těch rakouských předválečných dluzích netelegrafoval. To je věc, na kterou jste prý přece mohl obětovat i dvě stě slov, když jste zprávu měl a byl byste jen pochválen i kdybychom tu zprávu byli měli z několika jiných stran. Tím hůře ovšem že tu zprávu nedodala ni ČTK, ani berlínský ani vídeňský zpravodaj, oba proto, že se spolehli, že to jistojistě úřední tisková kancelář česká dávno dodala, když to v sobotu měly vídeňské a berlínské večerníky. Pana šéfredaktora to velmi mrzelo, že jste věc poslal poštou a netelegrafoval, patrně v témž předpokladu, jako pánové ve Vídni a Berlíně.*“²²⁸

Korespondence s Josefem Koptou

Roku 1936 napsal svému bývalému kolegovi z Lidových novin, s kterým ho tedy pojilo dlouholeté přátelství dopis, který se týkal fejetonu pro velikonoční vydání Lidových novin.

„Milý příteli,

„zahajuje“ redakční svou práci přicházím k Vám jednak s redakčním vzkazem, jednak s osobní prosbou abyste na nás nezapomínal, hlavně pokud se týče feuilletonistické beletrie a sloupků. Rozsah podléhá jistým služebnostem, ale Vám, bývalému našemu redaktorovi, nemusím to ani říkat.

Snad přes to...-Bass Vám však velmi naléhavě nad to vzkazuje, že Vám neodpouští slíbenou „báju“ o spisovatelských prvotinách. Naopak, počítá s tím najisto pro velikonoční číslo. Dověděl jsem se o tomto nápadu teprve včera, je báječný, i připojuji se k Bassovu vzkazu a prosbě celou vahou své nicotnosti. Vzhledem k tomu,

²²⁸ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá František Šelepa Richardu Weinerovi 12. 12. 1922

že má být „bája“ vybavena kresbami, fotografiemi a také snad reprodukcemi rukopisů, zdá se mi, že čas naléhá. –

Všechno tohle mohl jsem Vám také říct ústně. A kdoví, udělám to možná ještě dřív, než tyto řádky dojdou...Když však už píši, vyjádřím honem ještě pevnou naději, že se Petrovi a Pavlovi a Vám všem vůbec daří jako rybám ve vodě, pronesu všestranný pozdrav a zůstanu i takto písemně Váš Vám oddaný.

*Richard Weiner*²²⁹

Korespondence s Ivanem Olbrachtem

Se svými kolegy si vyměnil nespočet dopisů, jeden z nejzajímavějších je od Ivana Olbrachta, kde mu vysvětluje, že ještě nemá nárok na penzi a který ho nabádá, aby si svou výpověď v Lidových novinách ještě rozmyslel:

„Každý článek má svůj životní styl, ten Váš jest jistě krásný a hodný úcty. Odvažují-li se Vám psát přesto, že máte plné právo o připomenouti mě velmi nevlídně, rád bych se předem ohradil proti podezření, jako bych já k Vašemu životu dosti úcty neměl. Ale snad Vám sice mohu přesvědčit, co nevíte.

Nejprve na okraji tohoto listu:

Zavolal si mě dr. Fučík a dal mi přečíst Vaše psaní: „Přemýšlej o tom, přijď a budeme o tom mluvit.“ Telefonoval jsem Gustince a přesto, je mi z toho nevesele, odhodlal jsem se Vám psát přece. Dnes (v neděli) u mne byla Gustinka i Kamil, nemluvili jsme o Vás a hned po jejich odchodu Vám píši.

²²⁹ LA PNP, Osobní fond Josef Kopta, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Josefu Koptovi 17. 3. 1936

Vycházíte ze špatných předpokladů. Nemáte žádných 900 Kč pense. Po oněch měsících, které Vám ještě zbyly, byste ji dostával jen v případě invalidity s lékařským projednání, které není tolik jednoduché.

Počítám za dva roky (to je tak asi Váš standart), tj. 500 Kč měsíčně, týdně feuilleton neboli literární článek.....

Stojíte – li o můj úsudek, povím Vám jej: Nedivte se Richarde. Vaše mínění o jednáních L.N. pokládám za správné. Nedivte se proto, protože oni Vás znali lépe, než Vy je, a protože jste nikdy (mluvili jsme kdysi o tom) neoceníl správně vztah jedné zaměstnance a zaměstnavatele. Pan dr. Stránský (a bojím se, že i prezident Beneš) se obklopili zlomyslnými lidmi, lidmi nikdy i pochybného charakteru, nevoní mému nosu dobře. Fyzicky zapáchají. Ti chtěli, abyste jim sloužil a jen jak a jen tak byli schopni Vás platiti. O Vaši bystrost a inteligenci nestáli, těch se dokonce konkurence báli. Neudělal jste dobře, že jste v situaci, jaká je nyní, jim vyhověl.

Přijmete-li ode mne radu, jest rada: Máte-li dosti kuráže k tomu (víte přece, že je trucovitost přívlastkem dědkovství), odvolejte písemně výpověď. Neučiníte-li tak, nezbyde Vám asi než přijet do Prahy a věci zařídit na místě.

Prosím Vás, Fučíkovi o tomto listě neříkejte. O jeho dobré vůli nepochybuje, i když Vám lektorství asi odložit moci nebude. Ale dojde-li k eventualitě, o které jsem mluvil, jistě Vám prokáží cenné služby.

A mně, milý Richarde, odpusťte. Domníval jsem se jen, že Vám mohu sdělit několik fakt, o kterých byste měl při svém rozhodování uvažovati. Že jsem Vám nesděloval jen pařížské informace, to jste mi, doufám, již odpustil.

Přeji Vám dobrý rok 1936

Váš Olbracht. ²³⁰

Korespondence s Alfredem Stránským

Dále je velmi zajímavá korespondence s ekonomickým ředitelem Alfredem Stránským. Zdá se, že měl Weiner v Paříži více úkolů, mimo jiné i zajišťování různých doplňků pro tisk.

„Velectěný pane a příteli,

Sláva třikrát sláva – mám dnes ohromnou radost, jejíž původ poznáte, až rozevřete přiložené tisky na zkoušku. Štočky firmy Cellon nám velmi vyhovují, třeba že jsem se neřídili podle jeho návodu. Máme totiž zcela moderní stereotypii, kterou Vaše firma patrně ještě nezná, a toto automatické stereotypování nám umožňuje přenášeti štočky za studena na matrice. Zkusili jsme to včera na dvou strojích. Na jeden vzali v tiskárně satinovaný a na druhý obyčejný nehlazený papír a přikládám Vám zkoušky obou. Přes to, že tisk na zkoušku byl proveden bez jakékoliv přípravy, jsme velmi spokojeni a pochopíte zajisté moji radost, až si otisky prohlédnete.

Nepochybuji, že i firma Cellon bude udivena, až jim řeknete, že jsme se jejich návodem vůbec neřídili a tohle to svedli.

Jsem tedy rozhodnut vstoupit s nimi na zkoušku ve spojení a prosím, abyste jim učinil tuto proposici:

Firma Cellon nám především dodá určitou zásobu štoček pro náš archiv. Jde jmenovitě o portréty osobností, jejichž jména jdou denně novinami. I pro tento případ s nimi račte smluvit nějaké výhodné podmínky, poněvač půjde jistě o několik set fotografií.

²³⁰ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Ivan Olbracht Richardu Weinerovi 1936

*Děkuji Vám znovu za všechnu Vaši námahu a kdybych Vás tu měl, dostal byste
pusu.*

Zcela Váš

Fred Stránský²³¹

*„Karel Čapek Vám psal v záležitosti malých povídek a prosím, abyste věc
považoval za přání Heinrichovo. Co se týče honorářů, ponecháváme to Vaší úvaze,
poněvadž zvyklosti a sazby pařížské nejsou známy. Snad 100-150 frs. za povídku stačí,
ostatně tu jde jen o výjimečné případy a upozorníme Vás, kdyby snad výše honorářů
šla nad naše síly.*

*....A nyní: V Paříži žije jakýsi pan Adolf Lambl z Prahy, který tam pracuje pro
kterousi bankéřskou firmu. Koresponduje s drem. Englišem, který jej považuje
za bystrého hospodáře a finančníka a poněvadž pan Lambl projevil zájem, psát nám
úvahy a dávat zprávy ze svého oboru, doporučil je Engliš Jarovi, s nímž se pan Lambl
minulý týden v Praze sešel. Potom jsem s ním jednal já a když jsem se z Prahy vrátil,
domluvili jsme se s Henrichem, že učiníme jakousi proposici. Pan Lambl mě rozvinul
plán rozsáhlé reportáže hospodářské a finanční z Francie, Anglie i Ameriky, ale
poněvadž by to pro nás bylo příliš nákladné, učinil jsem mu dnes písemně návrh, aby
nám posílal občas a při velmi důležitých i aktuálních věcech depeše.....*

*Udal jsem mu také Vaši adresu a mám za to, že Vás v nejbližších dnech požádá
o schůzku.....*

*Upozornil jsem ho, aby bez Vás nic nepodnikal a prosím Vás jménem
Heinrichovým, abyste se ho ujal. Chceme to asi 2 měsíce s ním zkusiti a kdyby se*

²³¹ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Fred Stránský Richardu Weinerovi
7. 10. 1924

osvědčil, znamenalo by to pro Vás podstatnou úlevu, poněvadž byste se pak jeho oborem, který je Vám beztak cizí, nemusel zabývatí ²³²

Korespondence s Emilem Polákem

18.ledna 1923 E.Polák v dopise si říká reklam-šéf a prosí Richarda Weinerja o spolupráci a zadává mu pokyny, které získal od Dr. Stránského, jedná o propagační akci ohledně inzerce, cílem akce bylo představit inzerci i venkovskému lidu, aby ji začali využívat. Od Weinerja si žádá rady a napsání textů. V dopise píše: *„V první řadě necháme zhotoviti několik set tisíc výtisků, čtyřstránkového formátu Lidových novin červeným tučným písmem. Nutno míti na zřeteli venkovského člověka, který nerad mnoho čte, počítati s jeho vnímavostí a říci mu lapidárním, telegrafickým stylem, že má možnosti oznámiti v Malém oznamovateli/ jedná se hlavně o to, získat vrstvy drobného lidu pro inzerci.....*

V druhé řadě jedná se o rozšíření odpoledního čtyřstránkového listu, který je svou lácí – cena 20 hal – nejširším vrstvám drobného lidu přístupný a je čten v celé oblasti republiky, dále pak získati anonce také pro Velkého oznamovatele v ranním a odpoledním čísle. - Dám tam mapu, v níž se označuje ona část republiky, resp. Oněch měst, kam list, co první dochází, připojím ceník pro Malý oznamovatel a ostatní inzerci.....

Poněvadž máte jistě zkušenosti, prosím abyste mi napsali stručný návrh. Chci, aby věc byla dle moderní reklamy výrazná, text na nejmenší míru omezen.....

PS: Byl bych Vám nesmírně povděčen, kdybyste mi mohl zaslati neb obstarati nějaký humoristický verš nebo prosu ony přílohy a sice o výtečném obsahu Lidových novin a něco o účelnosti inserce.

²³²LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Fred Stránský Richardu Weinerovi 25. 2. 1925

Dále chci dáti zhotoviti pro kina ve větších městech Moravy a Slovenska Zábavný film (Trixfilm), který by výše uvedené věci žertovným a zároveň poučným způsobem obecnstvu ukázal.....²³³

Korespondence s Karlem Čapkem

Karel Čapek Weinerovi v dopise píše, domnívám se, že je to kvůli pražské návštěvě, ke které opravdu v roce 1927 došlo, Phillipa Soupoulta a Leóna Pierra Quinta dvou literátů, kterou měl Richard Weiner na starosti: *“ Milý Richarde, vážím si náramně Soupoluta a Quinta, již proto, že jsem od nich jaktěživ ničeho nečetl, ale bohužel nemohu je obrobit literární a německou obcí, protože proto, že s ní nemám opravdu co dělat a za druhé proto, že odjíždím v nejbližších hodinách do Itálie, kde zůstanu nejméně do konce května. Ani Josefovi to nebude okolnic možno, neboť zrovna v květnu se u něho zboří kamna, hledí totiž, abych to tak po sprostou řekl, obrovským radostem vstříc.....*

Nejsem na Vás milý Richarde nemluvný, snad se stavím přes Paříž a pak bohdá shledáte, že mohu-li mluvit o hloupostech, které se nepíší v dopisech, mám mnoho řečí jak vždy, ale píšu nerad, toť pravda, neboť psát je řemeslo. Srdečně Váš K.Čapek.“²³⁴

²³³ LA PNP LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Z. Polák Richardu Weinerovi 3. 2. 1923

²³⁴ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Karel Čapek Richardu Weinerovi 13. 4. 1923

V dalším dopise, který je ještě v přátelštějším duchu, Čapek píše:“ *na mou duši jsem nemyslel Vás tím svým po Paříži pobíhajícím krajanem, nýbrž mínil jsem studenty, diplomaty nebo jiné flákače, jejichž času bych si vážil méně než Vašeho.*

Ale když jste to potáhl na sebe, nezbyvá mi než poděkovat Vám za Vaši ochotu a poprosit sestru, která vděčna odjede do Paříže (a bydlí XVI Vaugirard Ibis, QuianonPalace Hotel) aby Vám vtiskla do zdráhající dlaní osm františkémů, výloh, které jsem na Vás mámil. Mohli jinak něco pomoci, pošlete mi to, prosím pěkně „po ní“, myslím totiž, že to je pro Vás pohodlnější. Prosím Vás, sdělte s ní, kde se prodávají desky Parlophone, píšu jí, které bych chtěl, v Praze, pokud vím se vůbec neprodávají. A chcete-li být moc laskav, poučte ji, zde je hlavní sklad Pathé a Odeon (Který má pěkné desky španělské), abych jí mohl vyložit, aby pro mne získala katalogy, coûtequecoûte.

Katalogy z His MastersVoice dostanu kompletní z Anglie-peněženka, Englišmeni, to jsou jinší obchodníci, ale myslím si, že v nich nebudou francouzské kolonie. Náruživě rád bych sehnal nějaké desky z Indočíny, Madagaskaru, Tahiti, Martiniku, Quadalupu, S. Dominga a dále (jsou-li), námořnické desky francouzské.

Pane drahý, kdybyste na něco takového (a podobného) kápnul ať v podobě desek nebo katalogů, rozpomeňte se na mne a pořídte mi to. (Maroko a Alžír si mohu objednat odtud). Budu Vám jistě zavázanější než teď a budu se ještě víc stydět za to, že obtěžuji své bližní, ale za to má láska k lidstvu vůbec a k Vám zvláště ještě vyrostle. Srdečně Váš Karel Čapek.²³⁵

13.března roku 1924 píše Richard Weiner Karlu Čapkovi:

²³⁵ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Karel Čapek Richardu Weinerovi

„Milý Čapku, z přiloženého lístku poznáte obsazení své hry. Scházejí vedety Jouvett²³⁶, Pitoëff²³⁷ a jeho žena. Ostatní soubor divadla je snaživý, ale bez lesku. Herci jsou většinou tak „neutrální“, že jsem si jejich fyziognomii dovedl vyvolati teprve pak, když Hébertot²³⁸ na dotaz sdělil, kde a kterou úlohu v jiných hrách ten a onen hrál.

.....

Hébertot mě včera ujistil, že Roboti studují s největší péčí a že „dal do nich hodně peněz“

Jsem rozhodně pro to, abyste přijel a Hébertot nejen soudí stejně, nýbrž si toho dokonce přeje. A snad by bylo dobře, kdybyste přijel o něco dříve, tak abyste mohl po případě spatřiti zkoušky. Řekl: Bude-li zde, hře to prospěje, nousorganize vous petite manifestation de sympathie.

K této manifestaci a a kontaktům nepotřebujete ani fraku, ani smokingu, ale zakázány ovšem nejsou. Jde-li Vám o to, abyste neolehl zavazadel příliš, vězte, že můžete frak směle nechati doma, ačli ovšem máte smoking, ale jak by ne. Někaký večerní úbor si každým způsobem přivezte.

Na konec Vám sděluji, že mě Hébertot při té příležitosti učinil konfidentem jisté choulostivé záležitosti, která se Vás netýká, ale o níž byste se měl před odjezdem informovati. Nepiši Vám o ní ani slova, protože by to bylo dlouhé, a mohu si to odpustiti tím spíše, že jsem o ní psal dnes obtížně do Brna. Jste s nimi jistě ve stycích každodenních, zatelefonujte tedy.

²³⁶ Louis Jouvett narozen 24. prosince 1887 v Crozonu (Finistère) a zemřel 17. srpna 19512 (63 let) v 9. pařížském obvodu, byl francouzský herec, režisér a divadelní režisér, profesor na Národní konzervatoři dramatického umění.

²³⁷ Georges Pitoëff, narozen 4. září 1884 v Tiflis (nyní Tbilissi) a zemřel 17. září 1939 v Ženevě (Bellevue), byl francouzský herec a divadelní režisér arménského původu. Byl také překladatelem a malířem. Byl jedním ze čtyř zakladatelů sdružení Cartel des quatre, které bylo založeno v roce 1927. U divadla hrál nejčastěji se svou manželkou Ludmilou, jejich syn Sascha byl později také známým hercem.

²³⁸ André Daviel, známý jako Jacques Hébertot, byl francouzský divadelní režisér, také básník, novinář a vydavatel. Narodil se 28. ledna 1886 v Rouenu a zemřel 19. června 1970 v Paříži. Divadlo Hébertot v Paříži v roce 1940 bylo pojmenováno po slavném umělci

*Srdečně Vás pozdravuje Weiner*²³⁹

Příloha 4 – Korespondence s časopisem Přítomnost

PŘÍTOMNOST

V nalezené korespondenci je dopis o vůbec první spolupráci pro Přítomnost roku 1924, korespondence proběhla mezi Weinerem a Ferdinandem Peroutkou. Prvním článkem byl tedy „Pokus o podobiznu E. Herriota“, který vyšel v oddílu Politiky, v oddílu Kultury a literatury mu ještě vyšel článek Vehikl. Oba jsou v kapitole článků uvedeny.

Korespondence s Ferdinandem Peroutkou

„Vážený pane, nevím, zdali jste ochoten ke spolupráci v „Přítomnosti“. Měl jste již článek, ale za to jste myslím celkem nemohl. (Dostal jste prosím již honorář?) Chtěl jsem se Vás dnes zeptati, chtěl byste mi tu a tam něco napsati? Kdybyste chtěl, tak bych Vás prosil, aby mi byla dána možnost vždy se s Vámi dohodnouti o thematu. Chtěl bych Vám navrhnouti dvě themata, v případě ovšem, že neodmítáte spolupráci:

1. Herriot, portrét, pokud možno psychologický, myslím, že jste již měl v Lidovkách poznámku o zajímavé knize, která o něm vyšla, jeho vztah k literatuře, jeho lidská osobnost. Myslím, že by to mohlo být velmi zajímavé.

2. Velmi bych Vás prosil, nemohl byste pro „Přítomnost“ sebrati politické anekdoty, které se vyprávějí nebo píší v Paříži a které souvisí se změnou vlády s novým režimem...“²⁴⁰

14.října 1924 Richard Weiner odepsal na tuto nabídku Ferdinandu Peroutkovi:

²³⁹ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Karel Čapek Richardu Weinerovi

²⁴⁰ LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Ferdinand Peroutka Richardu Weinerovi 5. 10. 1924

“ *Vážený pane,*

Neodpovídal jsem, dokud na Váš laskavý dopis proto, že jsem cosi očekával. Těžko však ono cosi, tj. Herriotova odpověď do dneška nepřišla, nechci už déle otálet.

Z narážky na Herriotovu očekávanou odpověď vidíte, že jsem s Vaším podnětem hned souhlasil, a to nikoliv jen pokud se týče této speciální otázky. Dostávám nyní Přítomnost, líbí se mi a přijímám s povděkem Váš návrh přispěti do ní tu a tam. Napsal jsem Herriotovi, jestli by mi nějakou cestou nemohl sdělit něco o svých literárních aktivitách atd. Odpoví mi jistě nebo dá odpovědět, buďsi negativně, a já uznávám, že má jiných starostí dost. Chci však ještě několik dní čekat, a pak, nepřijde-li od něho nic pozitivního, obejdu se po případě bez interviewu.

Oněch politických anekdot existuje v různých těch týdenících „klepárničkách“ jistě hojnost. Některý z příštích dnů, snad ve čtvrtek opatřím Vám čísla vyšlá v době voleb a bezprostředně po volbách, budete z nich moci skliditi hojnost. Jenomže mi Přítomnost musí náklad ovšem hradit. Poukáže mi ho zároveň s honorářem za článek „Vehikl“ (ježto se ptáte, tedy odpovídám, že dosud honorován nebyl) a za článek o Herriotovi, tedy ne dříve, než článek posléze jmenovaný zašlu.

Máte-li nějaký námět, sdělte mi jej laskavě, ne – li, doufám, že Vám budu moci v brzku sám nějakou navrhnouti látku.

Jsem s pozdravem oddaný Vám Weiner²⁴¹

2. dubna 1935 píše F. Peroutka Weinerovi poněkud prudčeji, dá se předpokládat, že polemika se jednala ohledně článku pro Přítomnost, nicméně toho roku, už od Weinerja v Přítomnosti nic nevyšlo: “*Vážený pane, Odpusťte, prosím, vracím-li Vám Váš článek. Nerad bych s ním v Přítomnosti polemizoval tak, jak bych musel, nerad bych Vám připomínal polemiky o francouzskou politiku, které byly mezi*

²⁴¹ Archiv Národního muzea Ferdinand Peroutka pozůstalost – korespondence vlastní přijatá Richard Weiner Ferdinandu Peroutkovi

námi, když Vy jste psal do Lidových novin a já do Tribuny a ve kterých jste ohnivě potíral ono stanovisko o francouzské politice, které, jak vidím, zastáváte nyní, a které jsem vyjadřoval tehdy já. Musím se Vám přiznat, že logika aspoň poloviny Vašeho článku mi uchází, patrně proto, že sám neřeknete jasně, co máme tedy dělat.....“²⁴²

Korespondence s Jaroslavem Kolmanem-Cassiusem

Jaroslavu Kolmanovi napsal dne 17. listopadu 1917 v dopise, později spolu psali společně pro Přítomnost, ale přátelili se o mnoho let dříve, zde se jedná čistě o osobní prosbu:

„Milý kolego,

Je možno, že budu co nejdříve musiti do uniformy. Moje je strašně zaneřáděná z pole a krom toho napůl sežrána od molů. Zavolají-li mě, nevím, jak dlouho tam zůstanu – i nechce se mi pořizovati hned z počátku vlastní uniformu. – Hledám tedy dobrodince, kdo by mi na krátkou dobu uniformu zapůjčil. Nemůžete mi v některým směru pomoci?.....“²⁴³

Příloha 5 – Korespondence s ostatními periodiky

NOVINA, VOLNÉ SMĚRY, LUMÍR a SAMOSTATNOST

Z Paříže hledá Richard Weiner intenzivně spolupráci především prostřednictvím Šaldy v Novině, u Dyka v Lumíru a také prostřednictvím svého přítele Milana Čapka v Samostatnosti.

²⁴² LA PNP, Osobní fond Richard Weiner, korespondence vlastní, přijatá Ferdinand Peroutka Richardu Weinerovi

²⁴³ LA PNP, Osobní fond Jaroslava Kolmana – Cassiuse, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Kolmanu – Cassiovi Jaroslavu

Navázat spolupráci se Samostatností se mu podařilo roku 1912. Své příspěvky posílá i do mnoha dalších listů, kromě svých novinových článků posílá svou poezii a povídky do Noviny, Volných směrů, České kultury, Studentské revui, Pokrokových revui, Večerech a Scéně. V nalezené korespondenci je vidět, že jeho začátky nebyly vůbec snadné.²⁴⁴

Korespondence s Milanem Čapkem

1. 4. 1912 píše Weiner příteli Dr. Milanu Čapku²⁴⁵ krátkou zprávu, jak se mu vlastně v Paříži líbí.

„Milý příteli, co se tolik durdíte? Vždyť vidíte, že jsem psal-bohužel, neboť píši dneska jen proto vlastně, abych politoval svoji poslední exkurzi. Prosím považujte to za roupy. Dnes bych odtud už zase nechtěl, ale není v tom milování, ani těch 13 Frs, za než, ostatně, srdečný dík (Už jsem si tedy vydělal písárením celkem 39 Frs) - Ne, mně se tu najednou tuze zalíbilo, poněvadž jsem našel – zase najednou – v Paříži, řekněme inspiraci, s níž hodlám chvíli vystačit. Jsem zase dobré mysli, přes to, že je dnes děsné počasí. Ale prosím, nepřičítejte to těm frankům, neboť ty přišly dnes, kdežto „to“ se stalo včera.

Zvete mě abych zase něco poslal. Spěchá to tuze? Myslím totiž bude-li nyní P.R.²⁴⁶ vycházeti podle lidských výpočtů? Zítřka nebo pozítří pošlu snad něco Hofmanovi, aby to dodal Um. Měsíčníku²⁴⁷, jehož adresy neznám. Budu hleděti zajistiti, aby, nevezmou-li to, bylo to dodáno Vám, ač nemyslím, že budete vědět co si

²⁴⁴

²⁴⁵ ČAPEK, Milan (24. 6. 1885 Jičín - 14. 7. 1977 Praha), potravinářský chemik, podnikatel, bratr právníka Jaroslava Č. (1871–1964) i publicisty a pedagoga Emila Č. (1880–1960). Po maturitě na jičínské reálce odešel 1902 do Prahy studovat na české technice chemii. V té době se účastnil schůzek tzv. Humpoleckého stolu, neformální studentské skupiny ovlivněné bývalými omladináři, která se scházela v hostinci U Zlaté Prahy. Obsah schůzek určoval zejména Antonín Hajn a jím vydávaná Samostatnost. Č. vstoupil také do klubu Antonín Čížek, ve kterém poznal osobnosti spjaté s českou technikou i univerzitou. Spolu s bratrem Emilem se podílel autorsky na vydávání a přechodně i redigování časopisu pokrokového studentstva a na činnosti státoprávně pokrokové strany. Zájem o veřejné dění a českou politiku ho neopustil až do konce života.

²⁴⁶ Pokroková revue

²⁴⁷ UMĚLECKÝ MĚSÍČNÍK. - ČASOPIS SKUPINY VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ

Časopis Skupiny výtvarných umělců. Řídili Josef Čapek (č. 1–6) a Pavel Janák a Frant. Lander (č. 7–12). Roč. I. 1911–1912; č. 2–12. 10 sešitů. Praha; Tiskové družstvo SVU

s tím počít. Nicméně, snad pro to najdete odběratele a ne – li nechte si to na památku, budu mít opis. Ač, doručí-li Vám to Um. Měs. – Naše žurnály a revue jsou zdvořilí k ubohým lidem, jen co je pravda. Člověk pošle frankovanou adresovanou obálku: ji strčit do toho odmítnutý manuskript a hodit ho do schránky – prosím Vás je to tak hrozná práce? Pokroková Revue je, zdá se jedinou výjimkou. Proč jen nesloučíte realisty...“²⁴⁸

„Milý příteli,

Pročpak se na mě zlobíte? Myslím, že proto poněvadž jste špatně rozuměl. Což pak jde o nějakou intervenci v Um. Měs.?

Což pak je to něco zlého požádám-li redaktora, aby poslal odmítnutou báseň na Vaší soukromou adresu do Bubenče v příložené, adresované obálce? (ostatně nelze již odčinit.)

Což pak myslíte, že mi jen napadlo mysliti přitom na P.R.? Co by si počala s dlouhatánskou básní? Což pak jsem Vám nenapsal, že si jí můžete nechat na památku, nebudete-li s tím vědět co jiného? Co jsem tím jiným myslil? Napadlo mi, že se Vám zalíbí a že Vám snad přijde ukázat i Dykovi. Což musí být po odmítnutí v Um. Měs. tak špatná, že ani na památku nechcete? Nenapsal jsem Vám už kolikrát, tu je něco, dělejte s tím, co chcete?

A pak: nevyhovující rukopis! Což pak mám již hodit věc do ohně, nelíbí-li se p. Langrovi? To by bylo pěkné sebevědomí.

Proč jsem tuhle věc zrovna chtěl umístit v U.M., pochopíte, až Vám přijde do rukou – tak či onak. Zkrátka poněvadž jde o Mantovo Déjeunersurl'herbe. Ovšem, mohl jsem to dirigovati zpět Hofmanovi, nebo sestře aneb kamkoliv. Že zrovna k Vám? Ano, cítím, že tu musím něco říci. Neměl jsem štěstí, abych byl znám literáty. Víte, co to znamená. Co já jsem se naposílal věci! Co kdy bylo? Nic – A když se mi to konečně

²⁴⁸ LA PNP Korespondence Richard Weiner Milanu Čapkovi

jakž takž s Dykem a Šaldou podařilo – kdo ví, nebylo-li by to dopadlo jinak, nebýt těch zvláštních osobních okolností.

Neříkám tím nic proti redakční poctivosti těch dvou – vždyť bych se tím fackoval sám – nicméně, jistě aspoň přihlédli bliž k věci, slyšeli tak a tak. V zásadě: Kdo mi pomohl do sedla (do sedla!) Nikdo. Já sám. A já věděl, jak se to skáče holenku. Vždyť jsem Bes. Času třeba čítal hrůza a mně řekli v listárně, že to moje je takové makové. A byly to jen Besedy Času.

Dobrá! Pak přišlo to rendez-vous na Petříně. Seznámili jsme se. Mně ani nenapadlo tehdy, že se stane, co se stane. - Vy jste mi později mluvil z Paříže o P.R. Nebylo z toho nic. Potom jsem udělal tuhle věc. Proč, nač, zač-to víte. – Přijel jsem do Prahy. Řekl jste mě, že se znáte s Dykem. Požádal jsem Vás o intervenci. Pomohla. Jistě ta povídka vyšla dřív, než by byla vyšla. – Mluvil jste o P.R. a Sam., byl jsem tomu rád, pokusil jsem se. A teď Vám řeknu upřímně: ano, byl jsem rád, že jsem konečně našel člověka, který se zná s tím a oným. Mně přece šlo už do živého a taky jsem už viděl, že člověk může leccos slušného napsat – marně není – li nikde živé duše krom něho a redaktora. Ted' snad taky pochopíte, proč jsem připravil, aby to z U.M. po případě poslali Vám a ne Hofm. nebo sestře. A napsal jsem tak nějak: nebudete si s tím vědět jiné rady, tedy..... Na P. R. jsem nemyslel v tomhle případě, na Dyka-ano. Ale říci Vám přímo dejte to laskavě Dykovi. Za nic. Právě proto, že by to bylo v Měs. tehdy odmítnuto. Myslel jsem si najde-li v tom něco, snad to dá Dykovi. - To Vám piší, poněvadž vím, že dáte-li co Dykovi, P.R. nebo Sam., uznáte-li nebo necháte-li si to u sebe či vrátíte-li mi, uznáte-li, to že na osobním poměru k Vám a chci také říci: k paní Lídě nic nezmění. Ten jest něčím vedle toho. Jste-li tak laskav, že promluvíte za mě tam či onde jsem Vám za to vděčen, to mi věřte, ale nic by mi nebylo proti mysli, než abyste řekl i jen hlásku jen proto, že jsem to já.....

Ta poznámka o „pořádnosti“ Pokr. Rev. také Vás jaksi pobouřila-ne-li? Nuže, myslel jsem tím, jak je pořádná, když posílá honorář skoro v téže chvíli, kdy vychází.

A to sloučení s realisty? Máte to opravdu za radu? A myslíte jistě, že jsem realista? Na riziko, že je to hanebné: nejsem vůbec straníkem. Kdysi se mi zdálo, že bych měl být podle temperamentu anarchistou.....

A teď, kéž už se nezlobíte.

Mám tu skoro hotový článek okolo salon. Indep. Ale musím tam ještě jednou jít-po třetí. Snad Vám to za dva dny pošlu, ač nevím, bude-li Vám vhod, poněvadž se docela nekryje se statí o expresionistech v posledním čísle, které jsem dneska dostal. A řeknu Vám, že mi jest příjemno v té společnosti. (To není ironie – ne zase lístek) ²⁴⁹

V dalším dopise píše:

„Milý příteli,

Psal jste mi, abych Vám něco poslal pro Samostatnost. Přikládám tedy maličkost pro feuilleton – hodí-li se Vám. Ne-li, zatopte tím, nic to není, leda časové to je.

Dnes jsem dostal Lumír se svojí povídkou, tak mám dobrý den, neboť není to příliš špatné. Báł jsem se, že budu více znechucen, až to uvidím vytištěno. Pro tento rok ovšem už konec veršování.

Hrozné počasí tu bylo. Dnes se vyčásilo. Jsem rád, neboť je tu hloupá neděle.

-

Mýlíte se, myslíte-li, že mi Paříž nepřiřostla k srdci. Ač ovšem – přiřostla?

²⁴⁹ LA PNP Korespondence Richard Weiner Milanu Čapkovi 5. 4. 1912

Vím, že ji mám velmi rád, ba bych řekl, že ji miluji, kdyby to neznělo tak nadýmavě. -

Ale uvažte, že jsem tu za takovými divnými nedefinovatelnými cíli. Ona mě může docela naplnit, až budu-li vidět, že jsem já zde vyplnil, to, co jsem chtěl. Dnes o tom nemohu mnoho říct, jenom tolik, že jsem pln víry. –

Nechť Vás to neuvádí v omyl. Nemyslete si, že to, co je velikých rozměrů má a může mít také velikost vnitřní. Nic konkrétního tedy, jen plány, úmysly..... “²⁵⁰

Premiéru, jejíž přesné datum však není ještě stanoveno.....

Romain by cestu do Prahy s tou mnichovskou zkombinoval tak, že by přijel do Prahy před anebo po Mnichově. Doufám, že do tří dnů budu znát přesné datum mnichovské premiéry, pak také mohlo by dojít k dohodě o přesném sdělení datu....

„Milý doktore Cest Jules Romaine mohla by se nyní uskutečnit. Koncem prosince má v knihovně premRomains by rád viděl představení (jinak by k nám vůbec nejel), krom toho by uspořádal přednášku“ Proč jsem napsal Diktátora. “²⁵¹²⁵²

LUMÍR

Korespondence s Viktorem Dykem

²⁵⁰ LA PNP Korespondence Richard Weiner Milanu Čapkovi 25. 2. 1912

²⁵¹LA PNP Korespondence Richard Weiner K.H. Hilarovi 25. 11. 1927

²⁵². Karel Hugo Hilar (5. listopadu 1885, Sudoměřice u Bechyně – 6. března 1935, Praha), vlastním jménem Karel Bakule, byl divadelní režisér, básník, kritik, prozaik a dramatik.

Viktoru Dyk mu odepisuje na dopis:

„Velectěný pane,

Vzdávám Vám srdečný dík i za dopis i za větu, kterou jste mi věnoval v posledním čísle Lumíra, neboť myslím, že v obou smím spatřovati projev důvěry – a jsem šťasten, že je to důvěra Vaše.

Neposlal jsem Vám poslední dobou nic, ježto jsem se trochu ostýchal, věda, že máte několik mých věcí, netroufal jsem si Vás zahrnovat jinými.

Když píšete, posílám tedy zvlášt' Nevěstku Jullietu, mám v Praze také ještě u známých povídku Rodina. Nevím, co se s ní stalo- poslal jsem ji tam k opisu, je-li ještě na světě dovolte, abych ji dal pro Vás odevzdati v redakci Samostatnosti.....²⁵³

„Vážený pane kolego

Srdečně Vám děkuji za Vaše řádky. Mám v paměti Vaše začátky- „Let vrány“ tuším se jmenovala prvá Vaše práce otištěná v „Lumíru“ – i to, že jste „Lumíru“ zůstal věren. Toho pouze vidíme, že nám oběma činnost novinářská brání v plném rozvoji literárním – vím, jaká je to oběť u mne a chápu co u Vás – ale je mi toho líto, poněvadž dobrých knih nemáme nazbyt a přes přirozené přesvědčení. Děť, kdež jsou za námi, že jsme docela vhodnými pesimisty, nesouhlasil bych s Oku....

Ale snad se přece zase dostaví u nás vhodnější časy. V každém případě jste mne potěšil svým posledním dopisem a děkuji Vám upřímně, přeji Vám ze srdce všeho zdaru!

²⁵³ LA PNP, Osobní fond Viktora Dyka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Viktoru Dykovi 23. 9. 1912

*Oddaný Vám Viktor Dyk*²⁵⁴

Korespondence s Otakarem Fisherem

Dne 9. 7. 1917 napsal svému blízkému příteli, zdá se, že snad i nejbližšímu, Otakaru Fisherovi, v dopisech se mu vyznává z nejnítěrnějších pocitů, spojuje je víra, poezie a podobné nahlížení na svět:

„Vážený, milý pane profesore,

Jsem docela dezorientován o tom, jak široké kruhy naší veřejnosti pohlížejí na otázku vyznamenání, povýšení, hodnotí atd. – i tehdy, týkají-li se věci nevojenských, a nevím naprosto, nevydávám-li se nebezpečí klatby, dav se strhnouti sympatií k Vám sympatií k tomu,

Abych Vám srdečně blahopřál k události, která se Vás týká a o nichž čtu v pondělních listech.

Ostatně chlácholím své svědomí, dokazuje mu, že jde hlavně o materiální stránku, kterou neradno podceňovati, a že mám hlavně ji na mysli, gratuluje Vám, třebaže jsem si dobře vědom, že materiální stránka Vašeho povýšení jest vlastně ideová. Řeknu: předpoklad. A dostávám – li se svým blahopřáním do těchto hamižných nížin promiňte prosím a omluvte mě skutečností, že jsem právě navštíven reminiscencí hovoru za onehdejší chůze z Liboce do Prahy, a sice oné části hovoru, jež se absolvovala mezi Břevnovem a Prahou, tuším.

Vzhledem k tomu všemu, doufám, že gratulovati smím a činím tak ze srdce rád, přeje Vám při té příležitosti vřele všeho štěstí a zdaru bez ohledu na stupně a stupínky.

Srdečně Vám oddaný Richard Weiner

²⁵⁴ LA PNP, Osobní fond Richarda Weinerja, korespondence vlastní, přijatá Viktor Dyk Richardu Weinerovi 2. 2. 1928

Jenž zároveň prosí, abyste vyřídil uctivý pozdrav milostivé paní vedle oné kvóty blahopřání k titulu, jež připadá na její vrub“.²⁵⁵

Dokonce s ním projednával i pracovní problémy v dopise se mu svěruje: „...Šaldovi napsal jsem, přijal-li by noticku o oné záležitosti. Napsal jsem skutečný stav věci a vylíčil „klepy“, které jsem označil za podlé a řekl, proč podlé. Dodal jsem však, že noticka by se omezila na konstatování skutečnosti, že nechci zdůrazňovati „klepy“ a že by asi i Vám bylo nemilé, kdyby se věc zbytečně rozšlapávala. Vidíte tedy, že jsem nežádal mnoho, obzvláště nic „zásadního“. Ale Šalda mi odpověděl, že jde o věc dosahu tak zásadního, že nemůže rozhodovati sám a že to tedy musí předložiti redakční radě. O výsledku prý mě zpraví. - Pojímá-li věc tak nesprávně, uznal jsem, že mu nemohu už psáti, žádejte ho, aby nic nepřekládal. Domnívám se totiž, že každé další slovo by vyhlíželo buď jako nátlak, buď jako tutlání a kam by nás to mohlo vésti? Mrzí mě však velice, že to Šalda pojímá takto. Co činiti? Jsem patrně nešikovný. Psal jsem včera do L.N. a zmínil se o věci. Soukromě jsem nic nedoložil, protože znám Heinricha. Doufám, že tak, jak jsem do L.N. napsal to nejsnáze projde a poslouží dobrému účelu.

Rozumí se, že Vás o všem, co bude následovati, zpravím.

Jsem s oddanými pozdravy a ruky políbením

Váš Richard Weiner“²⁵⁶

V dalším dopisu 15.10.1916 píše svému příteli Fisherovi, v dopise si lze povšimnout, že měli zřejmě velmi blízký vztah, jelikož se mu svěruje s jeho nejnítějšími pocity:

²⁵⁶LA PNP, Osobní fond Otokar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakaru Fischerovi

„...poněvadž duch má přednost před tělem, děkuji nejdříve za oba útěšlivé dopisy, které nejen, že vykonaly své vlastní poslání (na jak dlouho, bože můj?!), nýbrž také ještě jsou mi nade vše milé jako projevy přátelství, jež mi je drahocenným.

A nyní tedy skok ku krabičce s pokladem. Načal jsem ji hned včera večer při čtení Vašich posláních a hubaje, skoncoval jsem den v duševní rovnováze jak už dlouho nikoliv...však vysloviti dík za vše to! Jedinou vadu bych vytknul celé té věci: zabřídám takto až po krk do morálních dluhů, při tom, bohužel, vím, že zvláště v tomto smyslu je moje platební schopnost pranepatrná! -.,²⁵⁷

Další dopis z 12. 10. 1916 je také velmi emotivní:

„Co se toho druhého týče, věří tomu někdo „dojemná starostlivost“, jiný „nedosti vyvinutý cit národnosti, židům vlastní“ a Dr. Schoenbaum dokonale míní, že to morální rozvrat.

Nu nevím, co že to je vpravdě, tolik však vím, že si denně umiňuji, že se „nepoddám.“ Ale řeč se mluví. Upřímně řečeno zdá se mi čím déle tím více, že víře, kterou potkávám dost a dost, schází něco, co by ji činilo skutečně sympatickou, silnou a přesvědčující: míním informovanost o pravém stavu a vědomosti.....

Krom toho řekl jsem už někomu, ne-li dokonce Vám, že jsem se pokusil analogii těch svých pocitů (opravdu skličujících) a že se mi zdá, jako by jednou silnou složkou jejich byl stud. Stud z toho, že na jedné straně vidím tuhou organizaci, pohotovost, a hlavně strategickou koncepci a na druhé straně nesoulad, línost a paliativní prostředky.

Říkají sice, že patrně „války“ se přežily a že následkem toho tato válka se musí řešiti jinými metodami než válečnými. Toť strašně nejasné, neboť jen ten, kdo by se

²⁵⁷ LA PNP, Osobní fond Otokar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakaru Fischerovi 15. 10. 1916

přidržel čisté defenzivy mohl by cos takového tvrditi, buďsi jen mohl by cos takového tvrditi, buďsi jen obhajobě svého stanoviska. Mimo to jsem snad trochu vojákem a vše mě nutká abych z vojenského činu usuzoval též o jiných schopnostech. -.....

Co živ, nenaučil jsem se frivolnosti, ač jsem se o to snažil, přiznávám se. Jaká škoda, že moje schopnosti v žádném poměru k mé přirozené vážnosti a svědomitosti. Jaká škoda, jaký zármutek a jaká hanba, vzhledem k postavení, které jsem zaujal.

Ještě jednou upřímný dík a pozdrav.

Upřímně Vám oddaný Richard Weiner²⁵⁸

V dalším dopise se zabývá, jak se daří židovským spisovatelům v Československu:

„Nepsal jsem právě, že české obecnstvo ani, pokud neodhadlo ani se, pokud jak náleží nehrozí. Jeho postoj vůči jeho židovským spisovatelem je věcech z intelektu. Nedovede svého odporu definovati pozitivně, nicméně jsou na výsost sobecké, větší větří nebezpečí a nedůvěřuje. Všichni větší spisovatelé židovští budou ještě velmi dlouho pokládáni za cosi in margine písemnictví, za curiosity. Až dojde k intimnějšímu poměru, bude jeho jméno: klatba, zlost, pokus o obranu, ale marný. Židovské vědomí blo podrobena u nás – r. 1919 počínajíc-těžké zkoušce.

Málokterý z židů se dnes tuším, tají, že jeho „asimilace! Bývala optickým klamem. Její pravé jméno bylo „sympatie s nesvobodnými“. Židům bude v Československu dobře teprve tehdy (ale dojde k tomu kdy?), až pojem státu splyne s pojmem národa, tak jako tomu je ve Francii na příklad. Jenom že se obávám, že té chvíle by bylo českoslov. státu v jeho nynější geografické podobě odzvoněno. Je to těžký problém. Tím je teoretická část mého dopisu vyčerpána, že byť si theorii – není „gran“.

²⁵⁸LA PNP, Osobní fond Otokar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakaru Fischerovi 12. 10. 1916

Hledal jsem ve svých starých papírech onen článek o Heinovi, na který si velmi dobře pamatuji, ale nemám výstřižků ze Samostatnosti. Jmenoval se „Básník vyděrač“ a vyšel roku 1912-1913. Snad by Vám něco mohl povědět Viktor Dyk, který tehdy na onen článek v Lumíru redigoval. Ostatně jsem rád, že toho článku nemám. Patrně jsem napsal hloupost, drzost, za níž bych se dnes styděl. Je pravda: tehdy jsem se považoval ještě za „plně asimilovaného“.

*Pociťuji jistou satisfakci, vida Vás na divadlu láte. Totiž láte jen relativně. A snad se pamatujete, že jsem míval záchvaty „antiasimilační“, avant la lettre.
.....²⁵⁹*

„.....Věru, záleží na tom, aby povykovači byli nějak dokázali k vyslovení se o této Kvantitativní stránce „židovské“ otázky – to bych tak pomáhal vyhazovati a letěl by ledakdos, kdo dnes myslí, že bezpečen, protože nabírá plná ústa. Vůbec je poněkud komické, jak u nás lidé učinivší z židovské otázky otázku rasové čistoty a národní neporušenosti, netuší ani, že v podstatě tato záležitost domněle kvalitativního dosahu bazuje výlučně na kvantitativních pojmech. –

.....O těch řádových věcech dosti. Dotkl jsem se toho v Lidovkách a snad bude něco i v Šibenických. Čert ví, proč se v Čechách nyní tolik útočí na lidi, jichž obě ruce vědí, co dělají a již jsou tedy spolehlivějších činitelem v počtu, byť i byli činitelem negativním, a proč se tak málo mluví o charakterních slaboších či dokonce kreaturách, řvoucích, povykujících, cizopasných.“²⁶⁰

S přítelem Fisherem také probírá své pracovní záležitosti:

„. Také milé přátelé, byste se mohli otázati, není-li nálady optati se p. Piskáčka a Venkova, nenastal – li čas k rozvodu. Této otázky se nepodejmu, ježto jsem „žid, ergo uctivý.“

²⁵⁹ LA PNP, Osobní fond Otokar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakaru Fischerovi Paříž 14. 4. 1923

²⁶⁰ LA PNP, Osobní fond Otokar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakaru Fischerovi 10. 6. 1918

Také v Písku se čte „Národ“ - i Richard Weiner ho tu čte – a ví tedy, že Macharovi přetékají ústa hloupými, domýšlivými návrhy. Svoje úvodní říkání v „Národě“ předložil diskuzi, tedy se jí soukromě účastním, neboť pro veřejné projednání jeho žvást, tuším, není. Navnadění lacinou slávou, poněvadž blázni dali za jeho dávno upotřebené rukopisy 10 000 K, rád by svedl kde, koho k směšnému konání. Navěsit lidem za 100 K řadu podpisů, z nichž většina patří hvězdám miliontého řádu, to páchne keřastvím²⁶¹. A i lidová univerzita může se keřastvím provinit. Tomu se říká „dejme čtvrt milionu?“ Dáti něco, znamená odepřít si něco, ale odepírám si cosi, vykroužím-li 1000 podpisů nebo dám-li pár stránek publikovaných rukopisů? Slova, slova – jdou z huby! Chtí-li čeští spisovatelé něco vykonati, ať každý napíše věrné vypsání historie svatozáře některých českých autorů současných. To ať se prodává. Vynese to více, a bude to odpovídati skutečné ceně zboží. –,²⁶²

²⁶¹ lichvářství

²⁶² LA PNP, Osobní fond Otakar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakaru Fischerovi Písek 2. 6. 1918

Příteli Fisherovi píše o plánované návštěvě dvou francouzských spisovatelů:

„Milý pane profesore,

V první polovici května přijedou do Prahy dva mladí, neoficiální, neznámí, ale snad na prahu ne-li proslulosti, tedy království dobrých spisovatelů stojící lidé, Philippe Soupault²⁶³ a Léon – Pierre Quint.²⁶⁴ Quint vyniká také tím, že je žid jistě, Soupault(?). - mohu je odkázati na Vás? Řekl jsem jim totiž-podle svého hlubokého přesvědčení – že jste nejkultivovanější člověk v Praze. - Oba jsou činiteli v nové jedné revue „La revue européenne“, a Quint krom toho přijede jako zástupce finanční přílohy „L' Illuafraction“, kvůli zvláštnímu číslu o Československu. Poslal jsem krátkou noticku do Lidovek, snad ji otisknou, našel byste tam několik bližších literárních dat obou. Jsou to mí přátelé, a myslím, že jsou roztomilí.

Jde jim o rozšíření jejich revue (nezapírají toho), která chce být evropskou skutečně, totiž všimati si několika Francie, ale stojí také upřímně o seznámení s dobrými, zajímavými lidmi. Soupault by v Praze rád přednášel a po návratu v Paříži zase o naší zemi, literatuře, zvláště mladé atd...“²⁶⁵

Básnická tvorba

Korespondence s Adolfem Heydukem

Adolfu Heydukovi, kterého Weiner po celý život velmi obdivoval, napsal:

²⁶³ Philippe Soupault (2. srpna 1897, Chaville, Francie – 12. března 1990, Paříž) byl francouzský dadaistický a surrealistický básník, spisovatel a dramatik. Vyrůstal v bohaté rodině, hodně cestoval.

Spolu se svými přáteli André Bretonem et Louisem Aragonem patřili k předním osobnostem hnutí Dada. Spolu také v roce 1919 založili literární revui Littérature, ve které byly otištěny první surrealistické texty.

²⁶⁴ Léon Pierre-Quint (7. září 1895–25. července 1958), jehož skutečné jméno bylo Léopold-Léon Steindecker, byl francouzský vydavatel a literární kritik, vlivný během první poloviny dvacátého století.

Ředitel Editionsdu Sagittaire více než dvacet let pomáhal se zahájením surrealistického hnutí. Byl také přítelem Prousta a Gideho, kterému věnoval články a práce, na které se stále odkazuje

²⁶⁵ LA PNP, Osobní fond Otokar Fischer, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Otakar Fischerovi Paříž 23. 3. 1928

„Drahý mistře,

když jsem za války o Vašich osmdesátých narozeninách skládal k Vaším nohám projev své úcty a vděčné lásky, přál jsem Vám, abyste se dožil dne, jenž vyplní dávnou Vaši touhu.

Ten den přišel a Vy jste ho pozdravil s miliony svých rodných, jaké city však naplnily Vaše nitro, když jste na prahu svého tichého domu vítal v čele nesčetných gratulantů muže, jenž představuje před velkým světem tak slavně osvobozenou vlast.

S presidentem republiky Masarykem přišel k Vám národ a nikdy netvořili národ a jeho ústavní představitel těsnější jednoty – a bylo to jako byste byl býval slavnostně zasvěcen na místě, nad něž není nic krásnějšího, na místě básníka národního.

Nás všechny – byť jsme byli blízko či daleko – kteří jsme tajuplnými pouty spjati s rodným městem, blaží, že bydlíte v našich zdech, v nichž jsme žili jaro života.

Jsem, drahý Mistře, posledním z gratulantů. Nikoholiv z nedbalosti, nýbrž následkem vzdálenosti, která zdržuje zprávy z domova.....

Přijměte, drahý Mistře projev oddané úcty a lásky bývalého svého žáka. “²⁶⁶

V dalším dopise Heydukovi píše:

„Mistře,

*Matka mi vypravovala, že jste ji požádal o zapůjčení její knížky *Usměvavé odříkání*, a já, spatřuje v tom – ač nevím, zdali právem-důkaz, že máte jakýsi zájem a nepatrné moje básně, osměluji se poslati Vám své knížky.*

²⁶⁶LA PNP, Osobní fond Adolfa Heyduka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Adolfu Heydukovi 8. 6. 1920 Paříž

Činím-li tak teprve dnes, málem čtyři léta po vyjití Ptáka, děje se tak jedině proto, že jsem si toho dosud netroufal, maje za přílišnou opovázlivost stavěti se Vám, Mistře, takto na oči.

Prosím, abyste věřil mým slovům. Neboť ve skutečnosti, kdybych nebyl dbal jiných vnitřních hlasů, prýšticích z ohledů snad až příliš úzkostlivých, byl bych tak učinil už dávno, ježto láska, úcta a obdiv mi ukazovaly přímou cestu.

Dnes však podnikám to nejen ponuknut zprávou matčinou, nýbrž také proto, že srdce příliš překypuje za všechnu krásu, moudrost, jež nám dáváte den za dnem. Byl bych nadmíru blažen, kdyby Vám něčím bylo, píši-li Vám, že jste zapsán v srdcích mladých a nejmladších, že dnes Vaše drahé nám jméno vyslovuje jako jméno Básníka z milosti Boží, věčná ozdoba, věčná pýcha českého písemnictví a z jeho klenotů jeden z nejskvostnějších.

A poněvadž já vzhlížím k Vám dlouho takto, pochopte moje váhání, omluvte mou liknavost a přijměte, drahý Mistře, tyto knížky jako skromný důkaz veliké lásky a vděčnosti.

*Richard Weiner*²⁶⁷

Korespondence s Vladislavem Vančurou

Vladislav Vančura si Richarda Weinerja velice považoval, 7. 4. 1935 mu píše: „Vážený a milý pane, Vaše okouzující básnictví Vás nutí kráčet po hranici stínu a světla. Zdá se mi, že řečená hranice je velmi labilní, a že může probíhat středem Paříže právě tak jako po písečných mezích. Po všech zeměpisných šířkách se táhne táž cesta. Buď, jak buď, člověk je determinován a celou silou své vůle se proti tomu bouří. To je (jak se říká) bolestná svoboda. Mám na mysli protijed, kterým jste si v tak námořnických dávkách předepsal, mám na mysli Vaši Francii, přesně ono vzdálené a

²⁶⁷ LA PNP, Osobní fond Adolfa Heyduka, korespondence vlastní, přijatá Richard Weiner Adolfu Heydukovi 31. 10. 1916 Královské Vinohrady

blízké stanovisko, onen dramatisující moment, který dovede postavit staré Čechy do takového světla jako by šlo v nich šlo o akci významných životních obsahů. Umíte to a máte tedy pravdu. Ovšem pravdu poněkud hrdinskou. Bloy²⁶⁸ říká za cenu krve.

Všichni Vás srdečně pozdravujeme! Jedu dnes do Karlových Varů a po 3 týdny nevidím nikoho z našich společných přátel. Váš V. Vančura“

²⁶⁸LéonBloy (11. července 1846, Périgueux – 3. listopadu 1917, Bourg-la-Reine) byl francouzský katolický spisovatel, esejista, autor pamfletů a básník.

Milý pane kolego,

děkuji upřímně za slídnu' Vaše
slova. - Ujistuji Vás, že mám plně pochopení pro Vaši
světel s lámaním čísla, a ani se mně mi nepřipadlo
horšiti se nějak proto, že se nedostalo dra Krouku. - Dnes
jsem dal vydati drobnot a několika knížkách, pro ten případ,
že by zbylo trochu místa, ale ne tolik, kolik třeba pro "Liber.
psychologii." - O jedné Vás však prosím: Až se umístil
onu ložálku a sbírce p. Rosenkranové na Svet. povinné,
která vzešla 1100 K. Ta věc byla vyřázena, ale nedostala
s k mému velikému žalu do čísla. Tedy prosím říct, že-li jsem
pověst - přelá' mi na tom.

S upřímným pozdravem Vám oddaný
Weiner

Obrázek 1 - Dopis, který n adresován Jaroslavovi Kolmanovi - Cassiovi redakce Venkov, psaný Weinerem, Archivní záznamy

SOCIÉTÉ ANONYME
DU
CAFÉ DE LA RÉGENCE

(Place du Théâtre Français)

161 - 163, Rue Saint-Honoré

TÉLÉPHONE

PARIS PROVINCE ÉTRANGER

CENTRAL : 39-58

R. C. SEINE N° 23270

Paris, le 12 mars 1923

Karlu Čapku, z přibaveného listku praváke obzavení své hry. Schůze je vedelý Jouvet, Moëtt a jeho žena. Ostatní soubor divadla je „mašiny“, ale bez lesku. Herci jsou většinou tak „neubratní“, že jsem si jejich spůsobnosti dovedl vyvolat: lepší pak, když mi Hebertot, na dotaz sdělil, kde a kterou úlohu v jiných hrách ten ouev hrál. Ren Daron, Evreux, Arbaud, Héraud jsou herci slušní, Evreux má dokonce hodné úloh pro „charaktery“. Ren Daron prohlásil: netěší mě zcela na herceho, reuelation táborka, což, myslím, je překvapivo. - Zarek je u Hebertota vůbec a varha, chraimé slabi, se roduičké, kromě jí. Ludmila Pilschaffová, ovšem. Pokud se týče talsalivových (na přelomě sedule jsou přehozeny: Eloru kraj Jeanne, Helenu Eva), pamaalují se na jednu s nich (revim ná na klesou) se Heridanovy Druéne: bída. Reiser Komisarjevsky, vedl v Comédii rakim jen ruiněnou Druéne. Nebylo to špatné, ale kvačičarické, se studiu Les Lavandis Mandarin, ktere jsem neviděl. - Hebertot mě všera ujistil, že se toboli studuji s největší pečí a „dal do nich hodně peněz“. Chtěl jsem ho přivodně požádat, aby mě vedl na některou představení skoušku, ale rozmyslil jsem si to. Trochu snad kvůli jistému speciálnímu egoismu: důvěřuji totiž, že to bude dobré, s druhé strany zase se obávám, že bych, divože se na to pod dojmem se rozhodně vedelý, rozdíl přisoují než člověk se raupitý a že bych káim pak sdělil dojem máimá méně přimivý než provedení objektivně karluhuje. Jsem rozhodně pro to, abyste přijel, a Hebertot nejen soudí stejně, vybrá si toho tohoto přej. A snad by bylo dobré, kdybych přijel o něco dříve, tak abyste mohl po případě spatřit skoušku. Řekl: Rude-li zde, hř to pu propeje, nous organiserons une petite manifestation de sympathie. K této manifestaci a kontaktům nepatřebujete ani psaní, ani smokingu,

Obrázek 2 - Richard Weiner píše Karlu Čapkoví, dopis z března 1923.

13. IV. 23

Milý Richarde,

vážím si nekramně pp. Soupravitelka a knižka, již proto, že jsem
od ní již dávno nic neviděl, ale bohužel nemohu je obdržet
literární a uměleckou obel, předtím proto, že s ní nemám
oprávněno dělat, a z druhé proto, že odjíždím v nejbližší
hodině do Mělní. Zde zůstávám nejvíce do konce května.
Kdy Josefovi to nebude dobře možno, neboť žijeme v květnu
a málo zůstane času, hledí totiž, aby to tak po prvním sítí,
okrasným radostem utíká. Doufáme, že to dopadne ~~le~~ hladceji
nejlépe žijí žijí.

Mi Frisť ty hošty darů z pí ^{koncove} ~~koncové~~ a nebačím je před
st. Braunerovou; možno je uvidět též z pí Tělnové.

Nejsem na te, milý Richarde, nemluví; snad se z Mělní
stovím přes Prahu, a pak bych se šel, že mohu-li mít
o hloupě, když se nepiši v dopisích, mám mnoho věci, jak
vždy; ale přímě nead, to pravda, neboť píseť je čestno.

Srdce tvé

KČapek

Obrázek 3 - Karel Čapek odepisuje Richardovi Weinerovi, dopis z dubna roku 1923.

11. ledna 1923.

Vážený pane kolego,

jsem Vám zase už dlužen
odpověď na řadu Vašich dopisů. Pokud se týče toho
překlady Vivianie - tož nemějte za zlé, jsou-li
tam chyby. Čte to Unzeitig, pak reviduji překlad
já, korektury už dělat nemohu. Nebude Vám asi pro
knižní vydání nic jiného, než abyste dělal sám
důkladné revise, to už je osud všech překladů a
překladatelů. Jinak jste jistě už velmi rád, že to
máte s krku a jistě se Vám ulehčilo velice. Vivi-
ani se velmi horlivě čte, čtenářům se líbí, chválí
si, jak je to pěkně napsané, živě a barvitě. Vidíte,
a Vám se to jevílo takové docela jiné. Ale ovšem
naše obecnost je zvyklé na německou koženost,
a proto je vědomo za každý projev, který je lehčí
a svěží. *nebojím se německých* MWA 1

LANM

37/63/0334

Obrázek 6 - Dopis od Františka Šelpy šéfredaktora LN z roku 1923

TÝDENÍK
PŘÍTOMNOST
REDAKCE

V Praze dne
Štěpánská č. 37
Úřadní č. 13.

5. X.

1924.

Vážený pane,

nevím, jste-li vůbec k spolupráci v „Přítomnosti“. Měl jste
tam nějaké články, ale za to jste příliš, myslím, nemohl.
(Dělal jste, pravím, již honorář?) Uchtěl bych se Vás dnes
zeptat, chtěl-li byste mi k tomu něco napsat. Kdybych
chtěl, řekněte mi, abychom mi byla nějaká
možnost vždy se s Vámi dříve dohodnout. O tématech.

Uchtěl bych Vám navrhnout dvě témata, v
nichž bychom se neoddělávali spolupráci:

1. Glavice, kterých bychom mohli psychologii
myslet, že jste již měl v Litovské knize o raji-
nové knize, které o něm vyšly; jeho vztah k literatuře,
jeho literární dovednosti. Umyšlím, že by to mohlo být
veliké zájmové.

2. Veliké bych Vás prosil, nemohl-li byste pro
„Přítomnost“ sebrat politické anekdoty, které
vypovídají nebo k ní v tančí a které souvisí
s změnou vlády, s novými událostmi. Tyto přívě-
sky, se které shledá by dříve také k němu
podrobně.

Jistě se us
a jsem s horou
Peroutky

Obrázek 7 - Šéfredaktor týdeníku Přítomnost, Ferdinand Peroutka píše Richardovi Weinerovi. Z roku 1924.